ЛЕОНЪ ТРОЦКИ

ИСТОРИЯ
НА
Руската Революция

(ОТЪ ОКТОМВРИ ДО БРѢСТЪ-ЛИТОВСКЪ)

ЦѢНА 40 СЕНТИ

ИЗДАНИЕ НА
Съюзната Соц. Книжарница и Печатница
P. O. Box 368, Granite City, Ill.
1919

Bulgarian

History of the Russian Revolution

by Leon Trotsky

Published in Granite City, Illinois
1919

ЛЕОНЪ ТРОЦКИ

ИСТОРИЯ
НА
Руската Революция

(ОТЪ ОКТОМВРИ ДО БРѢСТЪ-ЛИТОВСКЪ)

ЦѢНА 40 СЕНТИ

ИЗДАНИЕ НА
Съюзната Соц. Книжарница и Печатница
P. O. Box 368, Granite City, Ill.
1919

История на Руска-та Революция.

ИНТЕЛИГЕНТНИТѢ ОТЪ СРѢДНАТА КЛАСА ВЪ РЕВОЛЮЦИЯТА

Събитията въ тия врѣмена се развиватъ толкова бързо, щото е трудно да се изложатъ отъ паметь даже въ хронологически редъ. Нито вѣстници, нито документи сѫ на наше разположение. Така сѫщо и повтарянитѣ прѣкѫсвания на Брѣстъ-Литовскитѣ прѣговори създаватъ едно прѣустановяване, което при настоящитѣ обстоятелства е непоносимо. Азъ ще се постарая, слѣдователно, да припомня ходътъ и размѣритѣ на Октомврийската Революция, като си запазвамъ правото да допълня и корегирамъ това изложение по-послѣ възъ основа на документитѣ.

Това, което характеризираше нашата партия почти отъ първия периодъ на революцията, бѣше убѣждението, че тя въ края на краищата ще дойде на власть по логиката на събитията. Азъ не искамъ да кажа това за терориститѣ отъ партията, които много години прѣди революцията — даже прѣди революцията въ 1905 година, като резултатъ отъ тѣхниятъ анализъ на класовитѣ съотношения въ Русия, дойдоха до заключението, че три-

умфалното развитие на революцията трѣбва неизбѣжно да прѣдаде властьта въ ржцѣтѣ на пролетариата, подкрѣпенъ отъ широката маса бѣдни селени. Главниятъ базисъ за това прѣдсказание бѣше незначителностьта на руската буржоазна демокрация и концентрирания характеръ на руския индустриализмъ, което прави отъ руския пролетариатъ единъ факторъ отъ грамадно обществено значение. Незначителностьта на буржоазната демокрация е само допълнение на силата и значението на пролетариата. Вѣрно е, че войната измами мнозина по този въпросъ, и, на първо мѣсто, самитѣ ржководящи групи отъ буржоазната демокрация. Войната бѣ прѣдназначила една рѣшающа роль въ събитията на революцията за армията. Старата армия значеше селенитѣ. Ако революцията се бѣ развила при по-нормални условия, т. е., при мирни обстоятелства, както това бѣ въ 1912 година, пролетариата би всѣкога държалъ господствующа позиция, докато селскитѣ маси щѣха постепенно да бждатъ привличани отъ пролетариата и въвлечени въ водовъртежа на революцията.

Но войната даде единъ съвсѣмъ различенъ ходъ на събитията. Армията свърза селенитѣ заедно не чрѣзъ политически, а чрѣзъ военни връзки. Прѣди да могатъ да бждатъ сплотени заедно отъ революционни искания и идеи, селскитѣ маси бѣха организирани въ полкове, дивизии и военни корпуси. Прѣдставителитѣ на дребно-бружоазната демокрация, разпрѣснати изъ тази армия и играющи ржководяща роль въ нея, въ военно и умствено отношение, бѣха почти напълно пропити отъ дреб-

но-буржоазни революционни тенденции. Дълбокото обществено незадоволство между маситѣ стана по-остро и бѣ готово да се прояви, особено по причина на военното корабокрушение на Царизма. Пролетариата, както е прѣдставенъ въ своитѣ първи редове, започна веднага щомъ революцията се разви, да прѣживѣва традициитѣ на 1905 година и повика народнитѣ маси да се организиратъ въ форма на прѣдставителни тѣла — съвѣти, състоящи се отъ депутати. Армията бѣ повикана да изпрати своитѣ прѣдставители въ революционнитѣ организации прѣди нейното политическо съзнание да долови по нѣкакъвъ начинъ бързия ходъ на революцията. Кои можеха войницитѣ да изпратятъ за депутати? По една случайность, тѣзи отъ прѣдставителитѣ на интелигенцията, които се случиха да бѫдатъ между тѣхъ и които имаха най-малко познания по политическитѣ работи и можеха да изразятъ това познание. По този начинъ, дребно-буржоазната интелигенция бѣ издигната изведнажъ до голѣма видность въ пробуждащата се армия. Доктори, инжинери, адвокати, журналисти и доброволци, които прѣди войната се държаха на страна и нѣмаха никакви претенции за нѣкаква важность, внезапно се видѣха прѣдставители на цѣли корпуси и армии и почувствуваха, че тѣ сѫ "лидери" на революцията. Неясностьта на тѣхната политическа идеология напълно отговаряше на безформенностьта на революционното съзнание на маситѣ. Тѣзи елементи бѣха крайно снисходителни къмъ насъ "сектарианцитѣ", защото ние изразявахме общественитѣ желания на

работницитѣ и селенитѣ най-нагледно и безкомпромисно.

Сѫщеврѣменно, дребно-буржоазната демокрация, съ високомѣрието на внезапно прославили се революционери, запази най-дълбокото подозрѣние спрѣмо себе си и спрѣмо самитѣ маси, които я бѣха издигнали до такава неочаквана висота. Наричайки себе си социалисти и считайки себе си за такива, интелигентнитѣ бѣха изпълнени отъ едно злѣ прикрито уважение къмъ политическата сила на либералната буржоазия, къмъ нейнитѣ познания и методи. На това се дължеше усилието на дребно-буржоазнитѣ лидери да се доберать на всѣка цѣна до една кооперация, юнионъ или коалиция съ либералната буржоазия. Програмата на социал-революционеритѣ, създадена всецѣло отъ неясни човѣколюбиви формули, замѣнявайки съ сантиментални генерализации и моралистични надстройки класосъзнателното становище, се указа да бѫде нѣщото, което е най-добрѣ пригодено за духовно облекло на този видъ лидери. Тѣхнитѣ усилия да подкрѣпятъ своята духовна и политическа недѫгавость чрѣзъ науката и политиката на буржоазията, която ги вкаменяваше отъ страхъ, намѣри оправдание въ участието на меншевикитѣ, които обясняваха, че настоящата революция била буржоазна революция и, слѣдователно, не може да успѣе безъ участието на буржоазията въ правителството. По този начинъ естествения блокъ на социал-революционеритѣ и меншевикитѣ бѣ създаденъ, който едноврѣменно даде изражение на политическото равнодушие и на дребно-буржоазната интелигенция и нейното васално от-

ношение къмъ империалистическия либерализмъ.

За насаъ бѣ съвършенно ясно , че логиката на класовата борба, рано или късно, ще разруши тази врѣменна комбинация и ще изхвърли на страна лидериитѣ на този прѣходенъ периодъ. Първенството на дребно-буржоазната интелигенция значеше, въ дѣйствителность, че селенитѣ, които бѣха внезапно повикани чрѣзъ агенцията на военната машина за едно организирано участие въ политическия животъ, биха, само чрѣзъ численото си надмощие, затъмнили и врѣменно измѣстили работническата класа. Нѣщо повече. До толкова, до колкото лидеритѣ на срѣдната класа бѣха внезапно издигнати до такава ужасна висота отъ самата масивность на армията, бѣше незачитанъ пролетариата и неговото авансирано меншество, и не можеше, освѣнъ да придобие извѣстенъ респектъ къмъ тѣхъ и едно желание да запази политически връзки съ тѣхъ; другояче той би билъ въ опасность да изгуби своята връзка съ селенитѣ. Въ паметьта на по-старото поколение отъ работницитѣ бѣ дълбоко врѣзанъ урокътъ отъ1905 година; тогава пролетариата бѣ поразенъ, защото тежкитѣ селски резерви не пристигнаха на врѣме за рѣшителни бой. Ето защо даже работническитѣ маси се показаха толкова по-възприемчиви къмъ политическата идеология на социал-революционеритѣ и меншевикитѣ въ тоя първъ периодъ на революцията. Още повече, тъй като революцията пробуди до тогава спящитѣ и назадничави пролетарски маси, неоформения интелекуаленъ радикализмъ стана подготвителна сила за тѣхъ.

Съвѣтитѣ на работническит, войнишки и сел-

ски депутати значеха, при тия обстоятелства, господството на селската безформеность надъ пролетарския социализмъ и господството на интелектуалния радикализмъ надъ селската безформеность. Съвѣтскитѣ институти изникнаха толкова бързо и се издигнаха до такава видность вслѣдствие, до голѣма степень, на това, че интелигенцията съ нейнитѣ познания и буржоазни връзки игра ржководяща часть въ работата на съвѣта. Въ всѣки случай, за насъ бѣ ясно, че цѣлата тази въодушевляюща структура бѣше базирана върху най-дълбокитѣ вжтрѣшни противорѣчия и, че нейното падане презъ слѣдующата фаза на революцията бѣ съвсѣмъ неизбѣжно.

Революцията израстна направо отъ войната, и войната стана пробния изпитъ на всички партии и революционни организации. Интелектуалнитѣ лидери бѣха "противъ войната". Мнозина отъ тѣхъ подъ царския режимъ считаха себе си партизани на лѣвото крило отъ Интернационала и застанаха за Цимервалдската резолюция. Но всичко се промѣни внезапно щомъ тѣ се намѣриха на отговорни "постове". Да прѣгърнатъ политиката на революционния социализмъ при тѣзи обстоятелства, значеше за тѣхъ да скжсатъ всѣкакви връзки съ тѣхната собствена буржоазия и съ тази отъ съюзнитѣ страни. А ние бѣхме вече казали, че политическото безсилие на интелигентната и полу-интелигентна срѣдна класа намѣри подслонъ въ единъ съюзъ съ буржоазния империализмъ. Това причини нищожното и дѣйствително срамно становище на лидеритѣ отъ срѣдната класа спрѣмо войната. Тѣ се ограничиха съ

въздишки, фрази, тайни увѣщания и апели, адресирани до правителствата на съюзнитѣ страни, до като отиваха по сѫщитѣ пѫтеки на либералната буржоазия. Войнишкитѣ маси въ окопитѣ не можеха, разбира се, да дойдатъ до заключението, че войната въ която тѣ участвуваха близо три години, е измѣнила своя характеръ само защото извѣстни нови личности, които наричаха себе си "социал-революционери" или "меншевики", вземали участие въ Петроградското правителство. Милюковъ замѣсти бюрократа Покровски; Тересченко замѣсти Милюковъ, което значи, че бюрократическото прѣдателство бѣ замѣнено първо отъ войнствения кадетски империализмъ, а по-послѣ отъ едно безпринципно, неясно политическо покорство; но това не допринесе никакви обективни промѣни и не показваше никакъвъ изходъ отъ ужасната война.

Тъкмо въ това лежи първоначалната причина на послѣдвалото дезорганизиране на армията. Агитаторитѣ казваха на войницитѣ, че царското правителство ги бѣ изпратило на касапницата безъ всѣкаква причина. Но тия, които замѣстиха царя не можаха да промѣнятъ ни най-малко характера на войната, както не можаха да намѣрятъ единъ опрѣдѣленъ пѫть къмъ една мирова кампания. Първитѣ мѣсеци бѣха прѣкарани въ чисто и просто отбѣлѣзване врѣмето Това постави на изпитание търпѣнието на армията и на съюзнитѣ правителства и ускори офенсивата на 18 Юни, която се искаше отъ съюзницитѣ, които настояваха за изпълнението на старитѣ царски задължения. Изплашени отъ тѣхното собствено безсилие и растящето нетърпение

на маситѣ, лидеритѣ отъ срѣдната класа се подчиниха на това искане на съюзницитѣ. Тѣ дѣйствително започнаха да мислятъ, че за да се добие миръ бѣше необходимо за царската армия да прѣдприеме една офенсива. Такава една офенсива изглеждаше да прѣдставлява единъ изходъ отъ трудното положение, едно дѣйствително разрѣшение на проблемата — спасение. Трудно е да си въобрази човѣкъ по-изумително и по-криминално заблуждение отъ това. Тѣ говорѣха за офенсивата въ онуй врѣме съ сѫщия езикъ, който бѣ употрѣбяванъ отъ социалпатриотитѣ отъ всички страни въ първитѣ дни и седмици на войната, когато говорѣха за необходимостьта отъ подържка на каузата на националната защита, отъ закрѣпване на свещения съюзъ на нациитѣ и пр. и пр. Всичкитѣ тѣзи Цимервалдски обаяния изчезнаха като чрѣзъ вълшебность.

За насъ, които бѣхме въ безкомпромисна опозиция бѣ ясно, че офенсивата бѣ заобиколена съ ужасни опасности застрашаващи, може би, и самата революция. Ние протрѫбихме прѣдупрѣждението, че армията, която бѣ събудена и дълбоко развълнувана отъ метежнитѣ събития, които тя бѣ далечъ още да разбира, не можеше да бѫде изпратена на бой безъ да ѝ се дадатъ нови идеи, които тя да признае като собствени. Ние прѣдупрѣждавахме, обвинявахме, заплашвахме. Но, тъй като господствующата партия, свързана съ съюзнишката буржоазия, нѣмаше другъ изходъ, ние, естествено, бѣхме заплашвани съ неприятелство и горчива умраза.

КАМПАНИЯТА ПРОТИВЪ БОЛШЕВИКИТѢ.

Бѫдащиятъ историкъ ще погледне върху страниците на рускитѣ вѣстници отъ Май и Юни съ значително възбуждение, тъй като тогава се водѣше агитацията за офенсивата. Почти всѣка статия, безъ изключение, въ всички правителствени и официални вѣстници, бѣ отправена противъ болшевикитѣ. Нѣма ни едно обвинение, ни една клевета, която да не бѣ нахвърлена върху насъ прѣзъ тия дни. Рѫководящата роль на кампанията бѣ играна, разбира се, отъ кадетскитѣ буржоа, които прѣдчувствуваха, чрѣзъ тѣхния класовъ инстинктъ, че това не бѣше само въпросъ за една офенсива, но сѫщо и въпросъ за бѫдащето развитие на революцията и, прѣди всичко, за сѫдбата на правителствения контролъ. Буржоазната машинерия за фабрикуване на "общественото мнение" се разкри тукъ съ всички свои сили. Всички органи, организации, публикации, трибуни, амвони бѣха турени въ услуга на една единствена и обща идея: да се обезсилятъ болшевикитѣ като политическа партия. Съединенитѣ усилия и драматическата вѣстникарска кампания вече прѣдвѣщаваха цивилната война, която трѣбваше да се развие прѣзъ слѣдующата фаза на революцията.

Цѣльта и горчевината на тази агитация и клевети бѣше да създаде едно съвършенно охладняване между работнитѣ маси, отъ една страна, и "образованитѣ елементи", отъ друга. Либералната буржоазия разбра, че тя не можеше да подчини маситѣ безъ застѫпничеството на дребно-буржоазната демокрация, която, както вече посочихме, се отказа да бѫде врѣменно лидерътъ на революционнитѣ ор-

ганизации. Слѣдователно, прѣмата цѣль на политическото стремление на болшевикитѣ бѣше да издигне непримиримата вражда между нашата партия и обширната маса отъ “социалствующа интелигенция”, която, ако се отстрани отъ пролетариата, не можеше да не прѣмине въ лагера на либералната буржоазия.

Прѣзъ врѣме на първия Все-Русийски Конгресъ на Съвѣтитѣ дойде първиятъ заплашителенъ грѫмъ, прѣдвѣстявайки ужаснитѣ събития които идеха. Партията опрѣдѣли 10-ти Юни като день за въорѫжена манифестация въ Петроградъ. Нейната цѣль бѣ да повлияе на Все-Русийския Съвѣтъ. “Вземете властьта въ вашитѣ собствени рѫцѣ” — е което Петроградскитѣ работници искаха да кажатъ откровено на социал-революционеритѣ и моншевикитѣ. “Скѫсайте сношенията съ буржоазията, откажете се отъ всѣкаква коалиция и вземете властьта въ вашитѣ собствени рѫцѣ”. За насъ бѣ ясно, че скѫсването на връзкитѣ между социал-революционеритѣ и меншевикитѣ отъ една страна, и либералната буржоазия отъ друга, ще принуди първитѣ да потърсятъ подържката на по-опрѣдѣленитѣ и напрѣдничави организации на пролетариата, и така му осигури рѫководящата роль. А това е именно, което плашеше лидеритѣ на срѣдната класа. Заедно съ правителството, въ което тѣ имаха свои прѣдставители, и рѫка за рѫка съ либералната контра-революционна буржоазия, тѣ започнаха една бѣсна и безумна кампания противъ възнамѣряващата демонстрация веднага щомъ се научиха за нея. Всичкитѣ тѣхни сили бѣха отправени противъ насъ. Ние имахме едно не-

значително малцинство въ съвѣтитѣ и се оттеглихме. Демонстрацията не стана.

Но тази осуетена демонстрация остави найдълбоката горчевина въ сърдцата на двѣтѣ противни сили, разшири пропастьта и усили злобата. Въ една тайна конференция на изпълнителни комитетъ на Съвѣта, въ която прѣдставителитѣ отъ меншеството присѫтствуваха, Церетели, тогава министеръ въ коалиционното правителство, съ всичката арогантность на единъ тѣсногърдъ дребно-буржоазенъ доктринеръ, казà, че единствената опасность, която застрашава революцията, бѣха болшевикитѣ и Петроградския пролетариатъ, въорѫженъ отъ тѣхъ. Отъ това той заключаваше, че бѣ необходимо да се обезорѫжи народа, който "не знаялъ какъ да употрѣбява орѫжие". Това се отнасяше за Петроградскитѣ работници и тия части отъ Петроградския гарнизонъ, които бѣха съ нашата партия. Въ всѣки случай, обезорѫжаването не стана. За такава остра мѣрка политическитѣ и психологически условия не бѣха още достатъчно назрѣли.

Да достави на маситѣ нѣкаква компенсация за демонстрацията, която тѣ изпустнаха, Съвѣта на Съвѣтитѣ назначи една генерална безорѫжена манифестация за 18 Юни. Но това бѣ тъкмо този день, който отбѣлѣза политическия триумфъ на нашата партия. Маситѣ нахлуха изъ улицитѣ въ мощни колонии; и, въпрѣки факта, че тѣ бѣха призовани отъ официалната Съвѣтска организация, съ цѣль да подбиятъ възнамѣреената демонстрация отъ 10 Юни, работници и войници бѣха написали на тѣхнитѣ плакарди лозунгитѣ на нашата партия: "Долу тайнитѣ до-

говори", "Долу политическитѣ офенсиви", "Да живѣе справедливия миръ!" "Долу десетѣхъ капиталистически манифести" и "Властьта на Сѫвѣтитѣ". Плакарди изразявайки довѣрие къмъ коалиционото правителство имаше само три — едната отъ единъ казашки полкъ, другата отъ Плехановата група и третата отъ Петроградската организация на Бундитѣ, съставена отъ непролетарски елементи. Тази демонстрация показа не само на нашитѣ неприятели, но и намъ, че ние бѣхме много по-силни въ Петроградъ, отколкото обикновено се прѣдполагаше.

ОФЕНСИВАТА НА 18-ТИ ЮНИ

Една правителствена криза, като резултатъ отъ демонстрацията на тѣзи революционни тѣла, изглеждаше абсолютно неизбѣжна. Но впечатлението произведено отъ демонстрацията бѣ изгубено веднага съ съобщението отъ фронта, че революционна армия напрѣдвала да атакува неприятеля. Въ сѫщия день, когато работницитѣ и Петроградскиятъ гарнизонъ искаха публикуването на тайнитѣ договори и откровено прѣдложение за миръ, Керенски хвърли революционната армия въ сражението. Това, сигурно, не бѣше вече съвпадение. Прожекторитѣ бѣха всичко подготвили отнапрѣдъ и врѣмето за атака бѣ опрѣдѣлено не по военни, а по политически съображения.

На 19-ти Юни имахме една така нарѣчена патриотическа демонстрация по улицитѣ на Петроградъ. Невски-Проспектъ, главната артерия на буржоазията, бѣше прошаренъ отъ възбудени групи, въ които офицери, журналисти и добрѣ облечени гос-

пожи водѣха една горчива кампания противъ болшевикитѣ. Първитѣ извѣстяи отъ военната офенсива бѣха благоприятни. Главнитѣ либерални вѣстници считаха, че принципалната цѣль е била постигната, че офенсивата отъ 18 Юни, безъ да се гледа на нейнитѣ крайни военни резултати, ще нанесе смъртоносенъ ударъ на революцията, ще възстанови по-раншната дисциплина въ армията и ще осигури за либералната буржоазия командующа позиция въ работитѣ на правителството.

Ние, въ всѣки случай, прѣдписахме на буржоазията единъ другъ ходъ на бѫдащитѣ събития. Въ една специална декларация, която ние направихме въ Главния Съвѣтъ нѣколко дни прѣди офенсивата, ние заявихме, че военния напрѣдъкъ неизбѣжно ще унищожи всички вѫтрѣшни връзки въ армията; ще настрои нейнитѣ различни части една противъ друга и ще наведе вѣзнитѣ въ полза на контра-революционнитѣ елементи, тъй като е невъзможно да се подържа дисциплина въ една деморализирана армия — една армия лишена отъ всѣкаква идея на контролъ — безъ помощьта на строги и политически мѣрки. Съ други думи, ние прѣдсказахме въ тази декларация тия резултати, които по-послѣ бѣха общепознати подъ името “Корниловизмъ”. Ние вѣрвахме, че най-голѣма опасность застрашаваше революцията и въ давата случая — дали офенсивата излѣзеше сполучлива, за което ние не се надѣвахме, или пъкъ срѣщне поражение, което ни се виждаше неизбѣжно. Една сполучлива военна офенсива би съюзила срѣдната класа и буржоазията въ тѣхнитѣ общи шовинистически тенденции, и така изо-

лира революционния пролетариатъ. Една несполучлива офенсива би демобилизирала армията напълно, причинила едно генерално отстжпление и загуба на много още територии, и допринесла отвръщение и разочарование на народа. Събитията взеха послѣдния ходъ. Новинитѣ за побѣдитѣ не траяха дълго. Тѣ бѣха скоро замѣнени отъ мрачни съобщения за отказъ на много полкове да подкрѣпятъ напрѣдналитѣ колони, за голѣми загуби отъ командующи офицери, които понѣкога съставлявали цѣлитѣ атакующи отдѣления и пр. и пр. Прѣдвидъ неговото историческо значение, ние прѣдаваме едно извлечение отъ документа изданенъ отъ нашата партия въ Все-Русийския Съборъ на Съвѣтитѣ на 3 Юни 1917 година, тъкмо двѣ седмици прѣди офенсивата.

"Ние считаме за необходимо да прѣдставимъ, като първъ дневенъ редъ, единъ въпросъ отъ чието разрѣшение зависятъ не само другитѣ мѣрки, които ще бждатъ приети отъ Съвѣта, но, въ сжщность, сждбата на цѣлата Руска Революция — въпроса за военната офенсива, планирана за едно близко бждаще.

"Поставяйки народа и армията, която не знаеше въ името на какви интернационални цѣли тя е повикана да пролива своята кръвь, лице срѣщу лице съ прѣдстоящата атака (съ всичкитѣ нейни послѣдствия), контра-революционнитѣ кржгове въ Русия разчитатъ на факта, че тази офенсива ще изисква едно концентриране на силата въ ржцѣтѣ на военнитѣ, дипломатически и капиталистически групи, афилирани къмъ английския ,френския и американския империализмъ, и така ги освободи отъ не-

обходимостьта да си иматъ работа по-послѣ съ организираното желание на руската демокрация.

“Тайнитѣ контра-революционни подстрѣкателства на офенсивата, които не се спиратъ даже прѣдъ военenъ авантюризмъ, съзнателно се опитватъ да играятъ съ деморализирането на армията, причинено отъ вѫтрѣшното и интернационално положение на страната, и съ тази цѣль поощряватъ обезкуражениtѣ елементи съ фалшивата идея, че само офенсивата е въ състояние да възстанови армията, и съ това механическо срѣдство скриватъ липсата отъ една опрѣдѣлена програма за ликвидиране съ войната. Сѫщеврѣменно ясно е, че такава една офенсива не може освѣнъ съвършенно да дезорганизира армията, като съпостави нейнитѣ различни части една срѣщу друга”.

Военнитѣ събития се развиваха посрѣдъ постоянно увеличаващи се мѫчнотии въ вѫтрѣшния животъ на нацията. Относително поземления въпросъ, индустриалния животъ и националнитѣ отношения, коалиционното правителство не взе нито една рѣшителна крачка напрѣдъ. Хранителното и транспортно положение ставаше все повече и повече дезорганизирано. Мѣстни стълкновения ставаха все по-чести. “Социалистическитѣ” министри увѣщаваха маситѣ да бѫдатъ търпеливи. Всички рѣшения и мѣрки, включая и свикването на Конституционното Събрание, се отстрочваха. Несъстоятелностьта и нестабилностьта на коалционниятъ режимъ бѣха очевидни.

Имаше два възможни изхода: да се изтика буржоазията вънъ отъ управлението и да се подтикнатъ

цѣлитѣ на революцията, или да се приеме политиката на "обуздаване" народа чрѣзъ прибѣгване къмъ потиснически мѣрки. Керенски и Церетели склоняваха къмъ една междунна политика и само размѫтиха работитѣ още повече. Когато кадетитѣ, найумнитѣ и най-прѣдвидливи лидери отъ Коалиционното Правителство, разбраха, че несполучливата офенсива отъ 18 Юни може да нанесе единъ ударъ не само на революцията, но така сѫщо и на правителството за извѣстно врѣме, хвърлиха цѣлата тяжесть върху тѣхнитѣ съюзници и лѣвицата.

На 2-ри Юли дойде една криза въ министерството, непосрѣдствена причина на която бѣ украинския въпросъ.

Това, въ всѣко отношение, бѣ единъ периодъ на напрѣгната политическа неизвѣстность. Отъ разнитѣ страни по фронта дохаждаха делегати и частни лица, разправяйки хаоса, който сѫществувалъ въ армията, като резултатъ отъ офенсивата. Така нарѣчената правителствена преса искаше строги репресали. Такива искания често идваха отъ така нарѣченитѣ социалистически вѣстници. Керенски сѫщо, все повече и повече явно, прѣмина къмъ страната на кадетитѣ и кадетскитѣ генерали, които манифестираха не само своята злоба къмъ революцията, но така сѫщо и своето горчиво негодуване къмъ революционнитѣ партии въобще. Съюзническитѣ консули пртискаха правителството съ искането, щото веднага дисциплината да се възстанови и офенсивата продължи. Най-голѣма паника прѣобладаваше въ правителственитѣ крѫгове, до като между работничеството голѣмо незадоволство бѣ натрупа-

но, което търсѣше начинъ за изражение. “Възползувайте се отъ оставката на кадетскитѣ министри и вземете всичката власть въ вашитѣ собствени ржцѣ!” бѣ зовътъ отправенъ отъ работничеството въ Петроградъ къмъ социал-революционеритѣ и меншевикитѣ, които контролираха партиитѣ въ Съвѣта.

Азъ си припомнямъ сесията на Изпълнителния Комитетъ, която бѣ държана на 2 Юли. Съвѣтскитѣ министери дойдоха да рапортиратъ единъ новъ кризисъ въ правителството. Ние бѣхме силно заинтересувани да научимъ каква позиция тѣ биха взели сега, когато се бѣха раздробили на кжсчета подъ тежкото изпитание, произтичаще отъ коалиционната политика. Тѣхния говоритель бѣ Церетели. Той неоспоримо обясняваше на Изпълнителния Комитетъ, че тия концесии, които той и Терешченко сж направили на Киевската Рада, по никакъвъ начинъ не значели разчленяване на страната и, че това, слѣдователно, не съставлява за кадетитѣ сериозна причина за напущане на министерството. Церетели обвиняваше кадетитѣ въ практикуване на единъ доктринизмъ, въ несъстоятелность да разбератъ необходимостьта отъ компромисъ съ Украйна и пр. и пр. Цѣлото впечатление бѣ жалко до крайность: безнадеждния доктринеръ отъ коалционното правителство хвърляше обвинения отъ доктринизмътъ върху умѣлитѣ капиталистически политикани, които сграбиха първото подходяще извинение, за да принудятъ тѣхнитѣ политически слуги да се разкайватъ за рѣшителното промѣнение ходътъ на събитията, което тѣ създадоха чрѣзъ военната офенсива на 18-ти Юни.

Слѣдъ всичкитѣ прѣдшествующи опити на коалиция, изглеждаше да има само единъ изходъ отъ затруднението — да се скжсатъ сношенията съ кадетитѣ и да се положи едно съвѣтско правителство. Относителнитѣ сили въ съвѣтитѣ бѣха такива по това врѣме, че съвѣтската власть като политическа партия, би попаднала въ ржцѣтѣ на соц.-революционеритѣ и меншевикитѣ. Ние обмислено посрѣщнахме положението. Благодарение възможностьта на прѣизбиране въ всѣко врѣме, механизма на съвѣтитѣ осигуряваше едно доста точно рефлектиране на прогресивната струя къмъ лѣвицата въ работническитѣ и войнишки маси. Слѣдъ скжсването на коалицията съ буржоазията, радикалнитѣ тенденции щѣха, ние се надѣвахме, да получатъ по-голѣмо послѣдвание въ организациитѣ на съвѣтитѣ. При такива обстоятелства, пролетарската борба за надмощие би естествено влѣзла въ канала на съвѣтскитѣ организации и би вземала единъ по-естественъ ходъ. Веднажъ скжсали съ буржоазията, демокрацията на срѣдната класа сама би попаднала подъ тѣхното запрѣщение и ще бжде принудена да търси единъ по-близъкъ съюзъ съ социалистическия пролетариатъ. По този начинъ нерѣшителностьта и политическата неопрѣдѣленость на дребно-буржоазнитѣ демократически елементи ще бжде прѣвзета, рано или късно, отъ работническитѣ маси. Тази е причината за дѣто ние искахме, щото ржководящитѣ съвѣтски партии, въ които нѣмахме никакво довѣрие (и ние откровено казвахме това) да вематъ управляющата власть въ своитѣ собствени ржцѣ.

Но даже и слѣдъ министерската криза на 2-ри

Юли, Церетели и неговитѣ послѣдователи не напустнаха коалиционната идея. Тѣ обясняваха въ Изпълнителния Комитетъ, че лидериитѣ кадети бѣха дѣйствително деморализирани отъ доктринизмъ и даже контра-революционизмъ, но че въ провинциитѣ имало още много буржоазни елементи, които все-таки можели да отиватъ ржка за ржка съ революционната демокрация, и че за да се осигури тѣхното сътрудничество било необходимо да се привлекатъ прѣдставители отъ буржоазията въ новото министерство. Данъ вече се забавляваше съ идеята за една радикалъ-демократическа партия, която да бжде ла създадена отъ нѣколко про-демократични политикани. Съобщението, че коалционното правителство паднало само за да бжде замѣнено отъ една нова коалиция, се пръсна бързо изъ Петроградъ и прѣдизвика буря отъ негодувание между работницитѣ и войницитѣ навсѣкждѣ. Така събитията отъ 3—5 Юли бѣха подготвени.

ЮЛСКИТѢ ДНИ

Още прѣзъ врѣме на сесията на Изпълнителния Комитетъ, ние бѣхме информирани чрѣзъ телефонъ, че единъ полкъ отъ митральози се приготовлявалъ за атака. Пакъ чрѣзъ телефона ние взехме мѣрки за прѣдотвратяването на тия приготовления, но възбуждението работѣше между народа. Прѣдставители на военни части, които били наказани за неподчинение, донасяха тревожни новини досѣжно потисничеството по фронта, които възбудиха гарнизона. Между Петроградскитѣ работници незадоволството отъ официалнитѣ лидери бѣ усилено отъ факта,

че Церетели, Данъ и Чеидзе криво прѣдставляваха общитѣ възгледи на пролетариата въ тѣхнитѣ усилия да прѣдотвратятъ Петроградскитѣ съвѣти отъ да станатъ изражение на новитѣ тенденции между работнитѣ маси. Все-Русийския Изпълнителенъ Комитетъ образуванъ въ Юлския Съборъ и зависящъ отъ назадничавитѣ провинции, тури Петроградския Съвѣтъ все повече и повече на заденъ планъ и взе всичкитѣ работи въ своитѣ собствени ржцѣ, включая даже и мѣстнитѣ Петроградски работи.

Стълкновението бѣ неизбѣжно. Работницитѣ и войницитѣ наблѣгаха отдолу, буйно изразяваха своето недоволство отъ официалната съвѣтска политика и искаха по-голѣма рѣшителность отъ нашата партия. Прѣдъ видъ на назадничавостьта на провинциитѣ ние считахме, че врѣмето за такъвъ единъ ходъ не бѣ още дошло. Сжщеврѣменно, ние се страхувахме че събитията, които ставатъ по фронта, можеха да допринесатъ крайна бъркотия въ революционнитѣ редове и разочарование въ сърдцата на народа. Становището на нашата партия спрѣмо движението на 3—5 Юли бѣше доста добрѣ опрѣдѣлено. Отъ една страна сжществуваше опасностьта, че Петроградъ можеше да се откжсне отъ назадничавитѣ части на страната; до като отъ друга, така се чувствуваше, че само активното енергично намисане на Петроградъ можеше да спаси момента. Партийнитѣ агитатори, които работѣха между народа, работѣха въ съгласие съ народа, водейки една безкомпромисна кампания.

Имаше се още надежда, че демокрацията на революционнитѣ маси по улицитиѣ може да унищожи

слѣпия доткринизмъ на коалициониститѣ и да ги накара да разбератъ, че тѣ могатъ да задържатъ тѣхната сила, само ако открито скжсатъ съ буржоазията. Въпрѣки всичко това, което напослѣдъкъ бѣ казано и писано въ буржоазната преса, нашата партия нѣмаше никакво намѣрение за завладѣването на властьта чрѣзъ вържженъ бунтъ. Фактически, революционната демонстрация започна самопроизволно и бѣ водена отъ насъ само по единъ политически начинъ.

Централниятъ Изпълнителенъ Комитетъ държеше своето засѣдание въ Таврида,когато шумни тълпи отъ вържжени войници и работници обсадиха палатата отъ всички страни. Между тѣхъ бѣха едно незначително число отъ анархистически елементи, които бѣха готови да употрѣбяватъ своитѣ оржжия противъ съвѣтския центъръ. Имаше сжщо нѣкои елементи на “погрома”, черносотнически елементи и очевидно користолюбиви елементи, търсящи да използуватъ случаятъ за подстрѣкаване на погроми и хаосъ. Измежду различнитѣ елементи дойде искането за арестуване на Черновъ и Церетели, за разпрѣсването на Изпълнителния Комитетъ и пр. Опитъ даже бѣ направенъ за арестуването на Черновъ. По-послѣ, въ Крести, азъ разпознахъ единъ отъ матрозитѣ, които участваха въ тоя опитъ, затворенъ въ Крести за кражба. Но буржоазната и коалиционната преса прѣдставиха това движение като погромъ, контра-революционна работа и, сжщеврѣменно, като болшевикски походъ, непосрѣдствената цѣль на когото билъ да вземе юздитѣ на управлението чрѣзъ употрѣбяване на вържжена сила

противъ Централния Изпълнителенъ Комитетъ.

Движението на 3—5 Юли вече бѣ разкрило съвършенно ясно, че пълна неспособность царува въ управляющитѣ съвѣтски партии въ Петроградъ. Гарнизона бѣ далечъ отъ да бѫде цѣлъ на нашата страна .Имаше още нѣкои колебающи се, нерѣшителни, наиивни елементи. Но ако оставимъ на страна юнкеритѣ, нѣмаше ни единъ полкъ, който да бѣ готовъ да се бие противъ насъ въ защита на правителството или рѫководящитѣ съвѣтски партии. Бѣше необходимо да се повикатъ войски отъ фронта. Цѣлата стратегия на Церетели, Черновъ и други на 3 Юли се въртѣше около това: да се спечели врѣме, за ад се даде на Керенски възможность да принесе своитѣ "вѣрни" полкове. Една слѣдъ друга депутации влизаха въ залата на Таврида Палатъ, който бѣ заобиколенъ отъ въорѫжена тълпа, които искаха пълно сепариране отъ буржоазията, позитивни обществени реформи и започване на мирови прѣговори.

Ние, болшевикитѣ, посрѣщнахме всѣка една рота отъ роптающи войници събрани въ двора и улицитѣ, съ рѣчи, въ които ние ги призовавахме да бѫдатъ спокойни и увѣрени, че, прѣдъ видъ настоящето настроение на народа, коалиционииститѣ не ще успѣятъ да образуватъ коалиция. Особено изриченъ бѣ темперамента на Кронщатскитѣ матрози, които ние трѣбваше да подържаме отъ прѣвишаване границитѣ на мирна демонстрация. Четвъртата демонстрация, която бѣ вече контролирана отъ нашата партия, взе единъ още по-сериозенъ характеръ. Съвѣтскитѣ лидери бѣха прѣдъ пропасть; тѣхнитѣ рѣ-

чи взимаха единъ отбѣгващъ характеръ; отговора даденъ отъ Чеидзе на депутатитѣ бѣ безъ всѣкакво политическо съдържание. Ясно бѣ, че официалнитѣ лидери печелѣха врѣме.

Прѣзъ нощьта на 4-ти "вѣрнитѣ" полкове започнаха да пристигатъ .Прѣзъ врѣме на засѣданието на Изпълнителния Комитетъ Таврида Палатъ екна подъ звуковетѣ на Марсилезата. Изражението по лицата на лидеритѣ внезапно се промѣни. Тѣ показаха единъ изгледъ на упование, което съвършенно липсваше напослѣдъкъ. Това бѣ произведено отъ влизането въ Таврида Палатъ на Волинския Полкъ, сѫщиятъ, който нѣколко мѣсеци по-късно, водѣше авангарда на Октомврийската Революция подъ нашитѣ знамена. Отъ този моментъ всичко се измѣни. Нѣмаше вече нужда отъ благи отношения спрѣмо делегатитѣ отъ Петроградскитѣ работници и войници. Държаха се рѣчи въ залата на Изпълнителния Комитетъ, въ които се споменуваше за едно въоржжено възстание, което е било "потушено" въ сѫщия день отъ вѣрнитѣ на революцията сили. Болшевикитѣ бѣха нарѣчени контра-революционна партия. Страхътъ изпитванъ отъ либералната буржоазия прѣзъ врѣме на дву-дневнитѣ въоржжени демонстрации, се прѣвърна въ злоба, която се кристализира не само въ колониитѣ на Петроградъ, но особено по Невски-Проспектъ, кждѣто отдѣлни работници и войници, хванати въ акта на "прѣстжпна" агитация, биваха безмилостно бити. Юнкеритѣ, офицеритѣ, полицаитѣ и конницитѣ на Св. Георги бѣха сега господари на положението. И всички тия бѣха прѣдшествувани отъ дивитѣ контра-революцио-

нери. Работническитѣ организации и заведения на нашата партия бѣха жестоко смазани и разорени. Арести, нападения и даже убийства станаха обикновени случки. Вечерьта на 4-ти, тогавашния главенъ прокурорь, Переверцевъ, даде подъ печатъ "документитѣ", които бѣха прѣдназначени да докажатъ, че болшевикската партия е водена отъ подкупени германски агенти.

Лидеритѣ отъ социал-революционеритѣ ни познаваха отъ много дълго врѣме и много добрѣ, за да вѣрватъ на тия обвинения. Но така сѫщо тѣ бѣха много дълбоко заинтересувани отъ тѣхния успѣхъ за да ги опровергаятъ публично. И даже сега човѣкъ не може да си припомни, безъ отвръщение, това пиршество отъ лъжи, което бѣ отпразднувано пространно въ буржоазнитѣ и коалиционнитѣ вѣстници. Нашитѣ органи бѣха потъпкани. Революционния Петроградъ почувствува, че провинциитѣ и войската бѣха още далечъ отъ да бѫдатъ съ него. Въ работническитѣ секции отъ града настѫпи единъ късъ периодъ отъ тиранически посѣгателства, а въ гарнизона потиснически мѣрки бѣха въведени противъ дезорганизиранитѣ полкове, и нѣкои отъ неговитѣ части бѣха обезорѫжени. Прѣзъ това врѣме политическитѣ лидери изфабрикуваха едно ново министерство включаваще прѣдставители отъ трето-разрѣднитѣ буржоазни групи, което, ако и да не прибавяше нищо къмъ правителството, го лиши и отъ послѣдната слѣда отъ революционна инициатива.

Прѣзъ това врѣме събитията на фронта отиваха по тѣхния собственъ пѫть. Органическото единство на армията бѣ разклатено до самитѣ му осно-

ви. Войницитѣ все повече се убѣждаваха, че болшинството отъ офицеритѣ, които въ началото на революцията се бѣха боядисали съ червена революционна боя, бѣха още враждебни на новия режимъ. Единъ откритъ подборъ на контра-революционни елементи бѣ направенъ по линията. Болшевикскитѣ публикации бѣха жестоко прѣслѣдвани. Военната офенсива се бѣ отдавна прѣвърнала въ трагично отстжпление. Буржоазната преса сърдито клеветѣше армията. Когато въ надвечерието на офенсивата, управляющитѣ партии ни казваха, че ние сме били незначителна банда и, че армията никога не е чувала за насъ и не иска да има нищо общо съ насъ, сега, когато играта на офенсива завърши така гибелно, тия сжщитѣ личности и партии сложиха цѣлото обвинение за нейното пропадане върху нашитѣ плѣщи. Затворитѣ бѣха натъпкани отъ революционери ,войници и работници. Всичкитѣ законни копои на царизма бѣха наети за изслѣдване аферата отъ 3—5 Юли. При тия обстоятелства, социалреволюционеритѣ и меншевикитѣ отиваха толкова далечъ, че искаха, щото Ленинъ, Зиновиевъ и други отъ тѣхната група сами да се прѣдадатъ на "правосждието".

СЪБИТИЯТА СЛѢДЪ ЮЛСКИТѢ ДНИ

Посѣгателствата върху свободата на работническитѣ квартали трая само за едно късо врѣме и бѣха послѣдвани отъ повдигане на революционниятъ духъ, не само между пролетариата, но и въ Петроградсикя гарнизонъ. Коалиционииститѣ губѣха всѣко влияние. Вълнитѣ на болшевизма започнаха да се

разпространяватъ отъ градскитѣ центрове къмъ всички части на страната и, на пукъ всички прѣпятствия, въ редоветѣ на армията. Новото коалиционно правителство, съ Керенски на чело, вече явно се отдаде на политиката на потисничеството. Министерството възстанови смъртното наказание въ армията. Нашитѣ вѣстници бѣха потушени и нашитѣ агитатори арестувани; но това само увеличи нашето влияние. На пукъ всички прѣпятствия прѣзъ врѣме на новитѣ избори за Петроградски съвѣтъ, разпрѣдѣлението на силитѣ въ него стана толкова измѣнено, че по отношение извѣстни важни въпроси ние командувахме болшинството гласове. Такъвъ бѣше случаятъ и въ Московския съвѣтъ.

По това врѣме азъ, заедно съ много другари, бѣхме затворени въ Кресте, арестувани за подстрѣкателство и организиране на въоржжениятъ бунтъ прѣзъ Юли 3—5, въ съгласие съ германскитѣ власти и съ намѣрение да подпомогна на военнитѣ цѣли на Хохенцолернцитѣ. Прочутия прокуроръ отъ царския режимъ, Александровъ, който бѣ осждилъ множество революционери, сега му бѣ повѣрена службата да протектира публиката отъ контра-революционнитѣ болшевики. Подъ стария режимъ затворницитѣ ги дѣлѣха на политически и криминални. Сега една нова терминология се употрѣбяваше: криминални прѣстжпници и болшевики. Голѣмо недоумѣние царуваше между затворенитѣ войници. Момчетата дошли отъ полето и не взимали по-рано никакво участие въ политическия животъ. Тѣ мислѣха, че революцията ги освободи веднажъ за винаги. Слѣдователно, тѣ гледаха съ удивление тѣхнитѣ

ключалки и рѣшетъчни прозорци. Когато правѣха своитѣ упражнения въ двора на затвора тѣ всѣкога ме питаха какво всичко това значи и какъ би се свършило. Азъ ги успокоявахъ съ надеждата за нашата окончателна побѣда.

Къмъ краятъ на Августъ се случи възстанието на Корниловъ; това бѣ непосрѣдствени резултатъ отъ мобилизацията на контра-революционнитѣ сили, на които бѣ даденъ единъ силенъ импулсъ чрѣзъ атаката на 18 Юни. На прочутия Московски конгресъ, който стана въ срѣдата на Августъ, Керенски се опита да стѫпи на една срѣдна почва между имотнитѣ елементи и демокрацията на срѣдната буржоазия. Максималиститѣ като цѣло бѣха считани като стоящи извънъ границитѣ на “легалнитѣ”. Керенски ги заплашваше съ кръвь и желѣзо, което бѣ посрѣщнато съ буйни аплодисменти отъ имотната половина на събранието и съ прѣдателско мълчане отъ страна на буржоазната демокрация. Но истерическитѣ крѣсъци и заплашвания на Керенски не задоволиха вождоветѣ на контра-революционнитѣ интереси. Тѣ много ясно бѣха видѣли революционното течение да нахлува въ всѣка часть отъ страната, между работническата класа, въ селата, въ армията; и считаха за наложително прилагането безъ отлагане на най-крайнитѣ мѣрки за подчинение на маситѣ. Слѣдъ като постигна едно споразумѣние съ имотната буржоазия — която виждаше въ него своя герой — Корниловъ взе върху си грижата да извърши тази рискувана работа. Керенски, Савинковъ, Филоненко и други социал-революционери отъ правителственитѣ или полу-правителственитѣ крѫгове

участвуваха въ тази конспирация, но всички наедно и всѣки единъ отъ тѣхъ по потдѣлно въ извѣстенъ перидоъ отъ измѣняющитѣ се обстоятелства издадоха Корнилова, защото тѣ знаяеха, че ако той пропадне тѣ щѣха да се намѣрятъ на кривата страна на оградата. Ние прѣживѣвахме събитията свързани съ Корниловото име до като бѣхме въ затвора и ги слѣдѣхме въ вѣстницитѣ; незатрудняваното доставяне на вѣстници бѣ единственото найважно нѣщо, съ което затворницитѣ при Керенски се отличаваха отъ тия при стария режимъ. Авантюрата на казашкия генералъ не сполучи; шесть-мѣсечната революция бѣ създала въ съзнанието на маситѣ и въ тѣхнитѣ организации една достатъчна противоупора за една явна контра-революционна атака. Помиряващитѣ се съвѣтски партии бѣха ужасно изплашени при изгледътъ на възможнитѣ резултати отъ Корниловата конспирация, която заплашваше да помете не само максималиститѣ, но така сжщо и цѣлата революция заедно съ нейнитѣ управляющи партии. Социал-патриотитѣ и меншевикитѣ почнаха да легализиратъ максималиститѣ, това, разбира се, респективно и само на половина, до колкото тѣ прѣдчувствуваха опасноститѣ въ бждаще. Сжщитѣ тия Кронщадски матрози, които тѣ окачествяваха крадци и контра-революционери въ днитѣ послѣ Юлското възстание, бѣха призовани, прѣзъ врѣме на опасность отъ Корниловъ, въ Петроградъ да защитятъ революцията. Тѣ дойдоха безъ никакво роптание, безъ една дума отъ оплакване, безъ да припомнятъ миналото и заеха най-горнитѣ постове.

Азъ имамъ пълно право да напомня на Церете-

ли тѣзи думи, които азъ му адресирахъ прѣзъ Май, когато той бѣ занятъ съ прѣслѣдването на Кронщадскитѣ моряци: "Когато единъ контра-революционенъ генералъ се опита да хвърли примката около вратътъ на революцията, кадетитѣ ще мажатъ вжжето съ сапунъ до като Кронщадскитѣ моряци ще дойдатъ да се биятъ и умратъ заедно съ насъ".

Съвѣтскитѣ организаци разкриха навсѣкждѣ, въ тила и по фронта, тѣхната живость и сила въ борбата противъ Корниловото възстание. Почти въ никой случай нѣщата не дойдоха до веоненъ конфликтъ. Революционнитѣ маси сдробиха въ нищета конспирацията на генерала. Сжщо както умѣренитѣ въ Юли не намѣриха нито единъ войникъ въ Петроградския гарнизонъ да се бие противъ насъ, така сжщо и Корниловъ сега не намѣри нито единъ войникъ отъ фронта да се бие противъ революцията. Той дѣйствуваше по силата на едно заблуждение, и думитѣ на нашата пропаганда лесно унищожиха неговитѣ планове.

Съгласно информациитѣ въ вѣстницитѣ, азъ съмъ очаквалъ едно по-бързо развитие на слѣдващитѣ събития къмъ прѣминаването силата въ ржцѣтѣ на съвѣтитѣ. Растежа на влиянието и силата на максималиститѣ стана очевиденъ, бѣ дошелъ до единъ неотстоимъ импулсъ. Максималиститѣ бѣха прѣдупрѣдили противъ коалицията, противъ атаката на 18 Юни, тѣ прѣдсказаха Корниловата афера — народнитѣ маси почнаха да се убѣждаватъ отъ опитъ, че ние сме прави. Прѣзъ врѣме на най-ужасяющитѣ моменти отъ Корниловата конспирация, когато кавказкитѣ дивизии наближаваха Петроградъ,

Петроградскитѣ съвѣти въоржжаваха работницитѣ съ изтръгнатото съгласие на властитѣ. Дивизитѣ които бѣха докарани противъ насъ отдавна бѣха завършили тѣхното успѣшно възраждане въ възбудителната атмосфера на Петроградъ и бѣха сега всички на наша страна. Корниловото възстание бѣ прѣдназначено да отвори окончателно очитѣ на армията за недопустимостьта отъ по-нататъшното продължение на политиката на коалиция съ буржоазнитѣ контра-революционери. Слѣдователно, възможно бѣ да се надѣваме, че разбиването на Корниловото възстание ще се укаже да бжде само началото на една агресивна акция отъ страна на революционнитѣ сили подъ водителството на нашата партия за самостоятелното завземане на властьта. Но събитията се развиха по-бавно. При всичкото напрѣжение на тѣхнитѣ революционни чувства, маситѣ бѣха станали по-прѣдпазливи слѣдъ горчивия урокъ отъ Юлскитѣ дни и се отказаха отъ всѣкакви изолирани демонстрации, очаквайки прѣка инспирация и направление отъ горѣ. Така сжщо и между лидерството на нашата партия се разви една политика на “наблюдателно очакване”. При тия обстоятелства ликвидирането съ Корниловата авантюра, независимо отъ прѣгрупирване на сили въ наша полза, не допринесе никаква непосрѣдствена политическа промѣна.

КОНФЛИКТА СЪ СЪВѢТИТѢ

Въ Петроградския Съвѣтъ надмощието на нашата партия бѣ рѣшително усилено отъ тогава. Това бѣ драматически проявено когато се яви въпроса за избиране на прѣдседателския персоналъ. Въ

тази епоха, когато социал-революционеритѣ и минималиститѣ държаха първенство въ съвѣтитѣ, тѣ изолирваха максималиститѣ съ всички срѣдства на тѣхно разположение. Тѣ не допуснаха нито единъ максималистъ въ състава на Изпълнителния Комитетъ въ Петроградъ, даже тогава, когато нашата партия прѣдставляваше най-малко една трета отъ всичкитѣ членове на Съвѣта. По-послѣ, когато Петроградския Съвѣтъ, съ едно обединено болшинство прокара резолюцията за прѣдаване всичката сила въ ръцѣтѣ на Съвѣта, нашата партия постави искането за установяване на единъ Коалиционенъ Изпълнителенъ Комитетъ, образуванъ на една пропорционална база. Старото прѣдседателствующе тѣло, членоветѣ на което бѣха Чеидзе, Церетели, Керенски, Скобеловъ, Черновъ, съвършенно отхвърлиха това искане. Не може да бѫде неумѣстно споменяването на това тукъ, тъй като прѣдставителитѣ на партиитѣ разпокѫсани отъ революцията говорятъ за необходимостьта отъ образуването на единъ общъ фронтъ въ полза на демокрацията и ни обвиняватъ въ сепаратизмъ. Свикано бѣ по това врѣме едно специално събрание на Петроградския Съвѣтъ, което щѣше да рѣши сѫдбата на прѣдседателствующето тѣло. Всички сили и всички резерви бѣха мобилизирани. Церетели излѣзе съ една рѣчь, съдържаща една програма, въ която той показваше, че въпроса за прѣдседателствующето тѣло е въпросъ на ориентация. Ние прѣдполагахме, че ще вземемъ нѣщо около половина отъ гласоветѣ и бѣхме готови да считаме това единъ знакъ за нашия прогресъ. Въ дѣйствителность, обаче, гласуването показа, че ние

имахме едно болшинство отъ близо една стотица. "Шесть мѣсеци", каза тогава Церетели "ние стояхме на чело на Петроградския Съвѣтъ и го водихме отъ побѣда къмъ побѣда ние желаемъ, щото вие да можите поне половината отъ това врѣме да държите позициитѣ, които сега се приготовлявате да заемите". Въ Москва сжщо се извърши подобно промѣнение на лидерството между партиитѣ.

Единъ слѣдъ други провинциалнитѣ съвѣти се присъединяваха къмъ позицията на болшевикитѣ. Датата за свикване на втория Все-Русийски Конгресъ на Съвѣтитѣ наближаваше. Но ржководящитѣ групи отъ Централния Изпълнителенъ Комитетъ се стараеха съ всички сили да отложатъ конгреса за неопрѣдѣлено бждаще, за да могатъ така да го унищожатъ прѣдварително. Явно бѣше, че Новиятъ Конгресъ на Съвѣтитѣ би далъ на нашата партия едно болшинство, би съобразно измѣнилъ състава на Централния Изпълнителенъ Комитетъ и така лиши коалиционииститѣ отъ тѣхнитѣ най-важни позиции. Борбата за свикването на Все-Русийския Конгресъ на Съвѣтитѣ възприе за насъ най-голѣма важность.

За да се уравновѣси това, меншевикитѣ (минималиститѣ) и социал-революционеритѣ изкараха идеята за Демократическа Конференция. Тѣхъ имъ бѣ нуждна тази маневра както противъ насъ, така и противъ Керенски.

По това врѣме главата на министерството заемаше една абсолютно независима и неотговорна позиция. Той бѣ издигнатъ до власть отъ Петроградския Съвѣтъ прѣзъ първата епоха на революцията.

Керенски бѣ влѣзалъ въ министерството безъ прѣдварително рѣшение отъ Съвѣта, но неговото влизане бѣ по-послѣ удобрено. Слѣдъ Първия Конгресъ на Съвѣтитѣ социалиститѣ министри бѣха отговорни прѣдъ Централниятъ Изпълнителенъ Комитетъ. Тѣхнитѣ съюзници, кадетитѣ (конституюионнитѣ демократи), бѣха отговорни само прѣдъ тѣхната партия. За да посрѣщне желанията на буржоазията, Централния Изпълнителенъ Комитетъ слѣдъ Юлскитѣ дни, освободи социалистическитѣ министри отъ всички отговорности прѣдъ Съвѣтитѣ, за да може по такъвъ начинъ да се създаде една революционна диктатура. Твърдѣ умѣстно е да се спомене това сега, когато тия сѫщитѣ личности, които създаваха диктатурата на една котерия, излизатъ съ обвинения и проклятия противъ диктатурата на една класа. Московската Конференция, въ която умѣло манополирующитѣ професионални и демократически елементи се уравновѣсяваха едни други, цѣляше закрѣпването властьта на Керенски надъ всички класи и партии. Тази цѣль бѣ постигната само на гледъ. Въ дѣйствителность, Московската Конференция откри пълната немощь на Керенски, защото той бѣ еднакво чуждъ и за двѣтѣ страни: професионалнитѣ елементи и буржоазната демокрация. Но откато либерали и консерватори аплодираха неговото нахвъргане противъ демокрацията, а коалиционизститѣ му устройваха овации когато той прѣдпазливо упрѣкваше контра-революциониститѣ, върху него растѣше впечатлението, че той е подържанъ, както и бѣ, и отъ първитѣ и отъ вторитѣ и, съгласно това, че той имаше неограничена сила. Върху ра-

ботницитѣ и революционеритѣ войници той хвърли заплашването съ кръвь и желѣзо. Неговата политика продължи пазарлъка съ Корниловъ задъ сцената — единъ пазарлъкъ, който го компрометира даже прѣдъ очитѣ на коалициониститѣ: въ отвлечена дипломатическа форма, характерна нему, Церетели говорѝ за "лични" движения въ политиката и необходимостьта отъ обуздаването на тѣзи лични движения. Това щѣло да бѫде извършено отъ Демократическата Конференция, която бѣ повикана, съгласно арбитражни форми, измежду прѣдставителитѣ отъ Съвѣтитѣ, думата, земсвата, професионалнитѣ трейдъ-юниони и кооперативнитѣ дружества. Обаче, главната работа бѣ да се достави една достатъчно консервативна комбинация въ конференцията, да се разложатъ Съвѣтитѣ веднажъ за винаги въ безформената масова демокрация и, върху новия организационенъ базисъ, да се добие една здрава почва противъ болшевикското движение.

Тукъ не би било неумѣстно да се отбѣлѣжи съ нѣколко думи разликата между политическата роль на съвѣтитѣ и тая на демократическитѣ органи на себеуправление. Но веднажъ филиститѣ обръщаха вниманието ни къмъ факта, че новитѣ "думи" и "земства", избрани върху базиса на всеобщото право на гласъ, били несравнено по-демократични отъ Съвѣтитѣ и били по-пригодени да прѣдставляватъ населението. Въ всѣки случай, този феодаленъ демократически критериумъ е лишенъ отъ сериозна съдържателность въ една революционна епоха. Значението на революцията лежи въ бързото промѣняване на сжденията на маситѣ, въ факта, че нови

и все по-нови слоеве отъ населението добиватъ опитность, провѣряватъ тѣхнитѣ вчерашни възгледове, отхвърлятъ ги на страна, изработватъ си нови, дезертиратъ старитѣ лидери и послѣдватъ нови въ напрѣдъ вървящето движение. Прѣзъ революционни врѣмена, формално демократичнитѣ организации, базирани върху тежкия апаратъ на всеобщото гласуване, неизбѣжно оставатъ назадъ отъ развитието на политическото съзнание на маситѣ. Съвършенно различни сѫ съвѣтитѣ. Тѣ се опиратъ непосрѣдствено върху органически групировки, като работилници, заводи, фабрики, волости (общини), полкове и пр. Не ще и съмнѣние, че има гаранции за точностьта на изборитѣ, точно толкова легално, колкото и при създаването на демократически думи (общински съвѣти) и земства (окрѫжни съвѣти). Но въ съвѣтитѣ има по-сериозни и по-високи гаранции за прѣкото и непосрѣдствено сношение между депутата и избирателитѣ. Единъ членъ отъ градската дума или земство е подържанъ отъ една аморфна маса отъ избиратели, която повѣрява своята пълна сила нему за една година и слѣдъ това се пръска. Съвѣтскитѣ избиратели сѫ всѣкога обединени чрѣзъ условията на тѣхната работа и тѣхното сѫществуване; депутата е всѣкога прѣдъ тѣхнитѣ очи, тѣ могатъ всѣки моментъ да приготвятъ нѣкое пълномощно за него, да го цензуриратъ, да го отзоватъ или замѣнятъ съ друго лице.

Ако прѣзъ революционния мѣсецъ прѣдшествуующата генерална политическа еволюция се изрази въ факта, че влиянието на коалициониститѣ бѣ замѣнено отъ влиянието на болшевикитѣ, доста

ясно е, че този процесъ намѣри своето изражение въ съвѣтитѣ; до като думи и земства, въпрѣки всичкия тѣхенъ демократизмъ, изразяватъ вчерашното знание на народнитѣ маси, но не и днешното. Тъкмо това е, което обяснява наклонностьта къмъ думи и земства отъ страна на тия партии, които губятъ все повече и повече почва на уважение отъ революционнитѣ класи. Ние ще се справимъ съ сѫщия въпросъ, само че въ по-обширенъ размѣръ, по-послѣ, когато дойдемъ до Учрѣдителното Събрание.

ДЕМОКРАТИЧЕСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ

Демократическата Кенференция, свикана отъ Церетели и неговитѣ сподвижници въ срѣдата на Септември, бѣше напълно изкуствена по характеръ, прѣдставляюща една комбинация отъ съвѣти и органи на себеуправление въ една пропорция прѣсмѣтната да донесе надмощие за коалициониститѣ. Родена въ безсилие и бъркотия, конференцията завърши съ едно жалко фиаско. Професионалната буржоазия заплашваше конференцията съ най-голѣмата враждебность, защото тя виждаше въ нея стремлението да се изтика буржоазията отъ позициитѣ ,които тя бѣ приближила въ Московската конфренция. Революционниятъ пролетариатъ и маситѣ отъ войници и селени, свързани съ нея, осѫждаха още отъ началото фалшивитѣ методи на свикване Демократическата Кенференция. Първата работа на коалициониститѣ бѣ да създадатъ едно отговорно министерство. Но даже това не бѣ извършено. Керенски нито искаше, нито позволяваше отговорность, защото това не бѣ позволено отъ буржоазията, коя-

то го подържаше. Неотговорность прѣдъ органитѣ на демократическата конференция значеше отговорность прѣдъ кадетитѣ и Съюзнитѣ Легации. Прѣзъ това врѣме туй бѣ достатъчно за буржоазията. По въпроса за коалиция конференцията разкри своята пълна несъстоятелность: гласоветѣ въ полза на коалиция едва надминаваха тия противъ коалицията; болшинството гласува противъ една коалиция съ кадетитѣ. Но кадетитѣ оставени на страна, указа се, че между буржоазията нѣмаше сериозно контра прѣдставителство за една коалиция. Церетели обясняваше това въ подробности прѣдъ конференцията. Ако конференцията не схвана това, толкова позлѣ за конференцията. Задъ гърба на конференцията се водѣха нескривани прѣговори съ кадетитѣ, които бѣха отхвърлени и рѣшено бѣ, щото кадетитѣ да не се появяватъ като кадети, а като "обществени дѣйци". Притисната здраво отъ лѣво и отъ дѣсно, буржоазната демокрация търсѣше всички тия дребни търгувания и съ това показа своятъ пъленъ политически отпадъкъ.

Отъ демократическата конференция бѣ избранъ единъ съвѣтъ и рѣшено бѣ, щото той да се допълни отъ прѣдставители на професионалнитѣ елементи; този Пре-Парламентъ щѣше да попълни вакантния периодъ на Учрѣдителното Събрание. Противно на Церетелевитѣ първоначални планове, но въ пълно съгласие съ плановетѣ на буржоазията, новото коалиционно министерство запазва своята форма на независимость спрѣмо Пре-Парламента. Всичко това произведе едно впечатление на жалко и безсилно творчество на единъ канцеларски слуга, задъ кое-

то се криеше пълната капитулация на дребно-буржоазната демокрация прѣдъ професионалния либерализмъ, който, единъ мѣсецъ по-рано, открито поддържаше Корниловата атака върху революцията. Всичката тази афера бѣ, слѣдователно, едно възстановяване и продължение на коалицията съ либералната буржоазия. Не можеше да има повече съмнѣние, че, съвършенно независимо отъ състава на бѫдащето Учредително Събрание, правителствената сила ще бѫде, фактически, въ рѫцѣтѣ на буржоазията, тъй като,, въпрѣки всичкото надмощие дадено тѣмъ отъ народнитѣ маси, коалиционнитѣ партии неотклонно завършваха въ коалиция съ кадетитѣ, считайки за невъзможно създаването на една държавна власть безъ бурожазията. Становището на маситѣ спрѣмо Милюковата партия бѣ едно отъ най-дълбоко враждебнитѣ. Въ всички избори прѣзъ революционния периодъ, кадетитѣ търпѣха безмилостни поражения, и при все това, сами тѣзи партии — Социал-революционери и Меншевики, които побѣдоносно поразиха кадетската партия въ изборитѣ, слѣдъ изборътъ ѝ даваха почетно мѣсто въ коалиционното правителство. Естествено е, че маситѣ схващаха все по-ясно и по-ясно, че, въ дѣйствителность, коалиционистическитѣ партии играятъ ролята на чиновници и либералната буржоазия.

Прѣзъ това врѣме вѫтрѣшното положение ставаше все повече и повече оплетено и неблагоприятно. Войната се влачеше безцѣлно, безчувствено и нескончаемо. Правителството не направи нито една крачка къмъ освобождение отъ развратния крѫгъ. Смѣшниятъ планъ за изпращане меншевикътъ Ско-

беловъ въ Парижъ да повлияелъ на съюзнишкиятъ империализмъ бѣ прдѣложенъ. Но никой здравомислящъ човѣкъ не прикачи голѣма важность на този въпросъ. Корниловъ прѣдаде Рига на германцитѣ за да тероризира общественото мнение и, слѣдъ като създаде тѣзи условия, да въведе дисциплината на нагайката въ армията. Опасность застрашаваше Петроградъ. А буржоазнитѣ елементи посрѣщнаха тази описность съ нескрита злобна радость. По-раншния прѣдседатель на Думата, Родзянко, открито казваше и повтаряше, че прѣдаването на развратения Петроградъ въ ржцѣтѣ на германцитѣ не би било голѣмо нещастие. За илюстрация той цитираше Рига, кждѣто съвѣтитѣ сж били разгонени съ идването на германцитѣ и здравъ редъ, заедно съ старата полицейска система, билъ възстановенъ.

Дали балтийската флота ще бжде изгубена? Но флотата бѣ развратена отъ революционната пропаганда; слѣдователно, загубата не бѣ толкова голѣма. Цинизма на единъ бърборко благородникъ изразяваха скрититѣ мисли на по-голѣмата часть отъ буржоазията, че прѣдаването на Петроградъ на германцитѣ не значеше неговото изгубване. Въ мирния договоръ той ще бжде повърнатъ назадъ, но повърнатъ разоренъ отъ германския империализмъ. До това врѣме революцията ще бжде обезглавена и ще бжде по-лесна за укротяване. Керенскиевото правителство не помисли за сериозна защита на столицата. Напротивъ, общественото мнение бѣ приготвено за неговото възможно прѣдаване. Общественитѣ институти бѣха прѣмѣстени отъ Петроградъ въ Москва и други градове.

При това положение войнишкия отдѣлъ отъ Петроградския съвѣтъ имаше своето събрание. Чувствата бѣха обтѣгнати и буйни. Бѣше ли правителството неспособно да защитава Петроградъ? Ако е така, нека направи миръ. Ако е неспособно да направи миръ, нека обясни това. Умственото разположение на Войнишкия Отдѣлъ намѣри изражение въ тази резолюция. Това бѣ вече подклаждането на Октомврийската Революция.

На фронта положението ставаше все по-лошо всѣкидневно .Мразовитата есень съ нейнитѣ дъждове и вѣтрове наближаваше. И четвъртата зима въ война се изпрѣчваше. Припаситѣ се влошаваха всѣки день. Въ тилътъ, фронта бѣ забравенъ, никаква помощь, никакви прѣсни отряди, никакви топли зимни дрехи, които бѣха необходими. Дезертиранията се умножиха. Старитѣ войскови комитети, избрани въ първия периодъ на революцията, стояха на поста си и подържаха политиката на Керенски. Прѣизбиране бѣ забранено. Една пропасть се изпрѣчи между комитетитѣ и войнишкитѣ маси. Накрай войницитиѣ започнаха да гледатъ на комитетитѣ съ злоба. Все по-начесто пристигаха делегати отъ окопитѣ въ Петроградъ и въ засѣданията на Петроградския Съвѣтъ поставяха въпросътъ прѣко: "Какво да се прави по-нататъкъ? Отъ кого и какъ ще се свърши войната? Защо Петроградския Съвѣтъ мълчи?"

НЕОБХОДИМОСТЬТА ОТЪ БОРБА ЗА ВЛАСТЬТА

Петроградскиятъ Съвѣтъ мълчеше. Той искаше немедленото прѣдаване на всичката власть въ ржцѣтѣ на съвѣтитѣ въ столицата и правинциитѣ,

немедленото прѣдаване на земята на селянитѣ, работнически контролъ на производството и немедленото отваряне на мирови прѣговори. До тогава, до като ние бѣхме опозиционна партия, мотото — **всичка власть на съвѣтитѣ** — бѣ мото за пропаганда. Но щомъ като ние станахме болшинство въ всички съвѣти, това мото ни налагаше дългътъ на прѣка и неотложима борба за власть.

Въ селата положението се бѣ заплело и усложнило до крайность. Революцията обѣща земята на селенитѣ, но, сжщеврѣменно, ржководящитѣ партии искаха, щото селенитѣ да не бутатъ земята до като не се събере Учрѣдителното Събрание. Отначало селенитѣ очакваха търпеливо, но когато тѣ започнаха да губятъ търпение, коалиционнто правителство се нахвърли съ потиснически мѣрки върху имъ. Прѣзъ това врѣме Учрѣдителното събрание се отлагаше все за по-далечно бждаще. Буржоазията настояваше за свикването на Учрѣдителното Събрание слѣдъ сключването на мирътъ. Селскитѣ маси ставаха все повече и повече нетърпеливи. Това което ние бѣхме прѣдсказали въ началото на Революцията, се осжществяваше: селенитѣ вземаха земята по тѣхно собствено усмотрение. Потисническитѣ мѣрки се уголѣмиха, арестуване на революционнитѣ поземлени комитети започна. Въ нѣкои окржзи Керенски обяви военно положение. Редица отъ делегати, които дохаждаха пѣшъ, нахлуваха въ Петроградския Съвѣтъ. Тѣ се оплакваха че сж бивали арестувани когато се опитвали да приложатъ програмата на Петроградския Съвѣтъ за прѣдаване земята на земевладѣлцитѣ въ ржцѣтѣ на селскитѣ комите-

ти. Селенитѣ искаха протекция отъ насъ. Ние отговаряме че ще бѫдемъ въ положение да ги протектираме само ако властьта бѫде въ наши рѫцѣ. Отъ това, обаче, произтичаше, че съвѣтитѣ трѣбваше да взематъ властьта, ако тѣ не искаха да останатъ едно просто съвѣщателно тѣло.

“Безсмислено е да се боримъ за властьта на Съвѣтитѣ шесть или осемь седмици прѣди Учрѣдителното Събрание”, нашитѣ сѫсѣди отъ дѣсницата казваха. Ние, въ всѣки случай, не бѣхме ни най-малко заразени отъ идолопоклонското обожаване на Учрѣдителното Събрание. Прѣди всичко, нѣмаше никакви гаранции, че то дѣйствително ще се свика. Разбиването на рамията, масовото дезертиране, дезорганизирането на продоволствената часть, земедѣлската революция — всичко това създаваше едно положение, което бѣ неблагоприятно за изборитѣ на Учрѣдителното Събрание. Прѣдаването на Петроградъ на германцитѣ още повече застрашаваше да изхвърли въпроса за Учрѣдителното Събрание отъ дневния редъ. И, освѣнъ това, даже ако то бѣ свикано съгласно стария листъ на регистриране подъ лидерството на старитѣ партии, Учрѣдителното Събрание не би било нищо друго, освѣнъ едно покривало и санкция на коалиционата власть. Безъ буржоазията нито Социал-революционеритѣ, нито Меншевикитѣ бѣха въ положение да заематъ властьта. Само революционната класа бѣ прѣдназначена да скѫса мрѣсния крѫгъ, въ който революцията се въртѣше и се разбиваше на парчета. Властьта трѣбваше да се грабне отъ рѫцѣтѣ на елементитѣ, които, прѣко или не прѣко, услужваха на буржоазията и упо-

трѣбяваха държавния апаратъ като оръдие за обструкция противъ революционнитѣ искания на народа.

Да се даде властьта на Съвѣтитѣ! искаше нашата партия. Прѣведено на партиенъ езикъ, това значеше, въ първия периодъ на революцията, властьта въ Социал-революционеритѣ и Меншевикитѣ, противъ всѣкаква коалиция съ либералната буржоазия. Сега, въ Октомври 1917 година, сѫщото това мото значеше прѣдаване цѣлата власть въ рѫцѣтѣ на революционния пролетариатъ, на чело на когото, въ този периодъ, стоеше нашата партия. Това бѣ въпросъ за диктатурата на работническата класа, която водѣше или, по-право, бѣ способна да води многото милиони бѣдни селени. Това бѣ историческото значение на Октомврийското възстание.

Всичко водѣше партията въ този пѫть. Отъ първиятъ день на Революцията ние проповѣдвахме необходимостьта и неминуемостьта отъ прѣдаване властьта въ рѫцѣтѣ на съвѣтитѣ. Слѣдъ една голѣма вѫтрѣшна борба, болшинството отъ съвѣтитѣ, слѣдъ като възприеха нашето гледище, присвоиха това желание. Ние приготовлявахме втория Все-Русийски Конгресъ на Съвѣтитѣ, въ когото ние очаквахме пълна побѣда за нашата партия. Подъ лидерството на Данъ (прѣдпазливия Чеидзе бѣ заминалъ за Кавказъ), Централния Изпълнителенъ Комитетъ се опитваше да попрѣчи всячески за свикването на конгреса. Слѣдъ голѣми усилия, подържани отъ съвѣтскитѣ фракции въ Демократическото Събрание, ние най-послѣ сполучихме да назначимъ 25 Октомври за свикването на конгреса. Тази дата бѣ

прѣдназначена да стане най-великия день въ историята на Русия. Като прѣдварителна постжпка, ние свикахме единъ конгресъ отъ съвѣтитѣ въ сѣвернитѣ области, включая Балтийската флота и Москва. Въ този конгресъ ние имахме едно солидно болшинство и добихме извѣстна подържка отъ къмъ дѣсно въ лицето на лѣвитѣ социал-революционни фракции, вънъ отъ полагането важни организационни връзки за Октомврийското Възстание.

КОНФЛИКТА ДОСѢЖНО ПЕТРОГРАДСКИЯ ГАРНИЗОНЪ

Но даже по-рано, прѣди Конгреса на Сѣвернитѣ Съвѣти, се случи едно събитие, което бѣ прѣдназначено да играе важна роля въ послѣдващата политическа борба. Рано прѣзъ Октомври, въ едно събрание на Петроградския Изпълнителенъ Комитетъ дойде съвѣтския прѣдставитель при щаба на Петроградския воененъ окржгъ и съобщи, че Главната Квартира искала, щото двѣ трети отъ Петроградския гарнизонъ да бждатъ изпратени на фронта. Съ каква цѣль? Да се защити Петроградъ. Тѣ нѣмало да бждатъ изпратени на фронта веднага, но всетаки било необходимо да бждатъ готови веднага. Щаба поржчалъ, щото Петроградския Съвѣтъ да удобри този планъ. Ние бѣхме на щрекъ. Къмъ края на Августъ, по сжщия начинъ, петъ революционни полка бѣха вдигнати отъ Петроградъ. Това бѣ направено по желанието на тогавашния главнокомандиръ, Корниловъ, който по това врѣме се приготовляваше да хвърли една кавказка дивизия противъ Петроградъ съ намѣрение да се разправи веднажъ

за винаги съ революционната столица. Така че, ние вече имахме опитностьта отъ чисто политическо размѣстване на полкове подъ претекстъ на военни операции. Прѣдчувствуващи събитията, азъ трѣбва да кажа, защото отъ документитѣ изнесени на лице слѣдъ Октом. Революция стана ясно, че прѣмѣстването на Петроградския гарнизонъ съвсѣмъ не бѣше въ никаква връзка съ военнитѣ цѣли, но бѣ наложена на главнокомандующия, Духонинъ, противъ неговата воля отъ никого другиго освѣнъ Керенски, който се силѣеше да очисти столицата отъ най-революционнитѣ войски, т. е., тия, които бѣха най-враждебни нему. Но по това врѣме, рано прѣзъ Октомври, нашето съмѣние прѣдизвика буря отъ патриотическо възмущение. Отъ щаба наблѣгаха на насъ, Керенски бѣше нетърпеливъ, защото почвата подъ краката му се бѣ нажежила. Ние, отъ друга страна, забавяхме отговора. Опасность безсъмнѣно заплашваше Петроградъ и въпроса за защита на столицата се изпрѣчи прѣдъ насъ. Но слѣдъ Корниловия опитъ, слѣдъ думитѣ на Родзянко досѣжно желателностьта на една германска окупация, отъ кждѣ можехме да имаме гаранция че Петроградъ нѣмаше да бжде подло прѣдаденъ на германцитѣ за наказание на неговия бунтовнически духъ? Изпълнителния Комитетъ се отказа да прикрѣпи слѣпо своя печатъ на заповѣдьта за прѣмѣстване двѣ трети отъ гарнизона. Нуждно е да се провѣри, ние казахме, дали дѣйствително тази заповѣдь бѣ като резултатъ на военни съображения и, слѣдователно, необходимо бѣ да се създаде една организация за тази провѣрка. Така се роди идеята за създаването

— при войнишката секция отъ съвѣта, т. е., политическо прѣдставителство на гарнизона — една чисто военна организация, въ формата на Воененъ Революционенъ Комитетъ, който по-послѣ доби огромна сила и стана дѣйствително орждие на Октомврийската Революция. Безсъмнѣно, даже по онова врѣме, когато се подтикваше идеята за създаването на една организация, въ чийто ржцѣ биха се концентрирали нишкитѣ за ржководенето на Петроградския гарнизонъ въ чисто военно отношение, ние ясно разбрахме, че тази организация можеше да стане едно незамѣнимо революционно орждие. По това врѣме ние вече открито се движехме къмъ възстанието и се приготовлявахме за него по единъ организиранъ начинъ.

Както бѣ отбѣлѣзано по-горѣ, Все-Русийския Конгресъ на Съвѣтитѣ бѣ назначенъ за 25 Октомври. Не можеше да има повече съмнѣние че Конгреса ще се произнесе въ полза на даване властьта въ ржцѣтѣ на съвѣтитѣ. Но такава една резолюция трѣбваше по-нататъкъ да бжде турена въ дѣйствие, иначе тя би се обърнала въ една незначителна Платоническа демонстрация. Логиката на събитията, слѣдователно, ни налагаше да назначимъ възстанието за Октомври 25-ти. Тъкмо тогава и буржоазията го прѣдогаждаше. Но на първо мѣсто сждбата на конгреса зависѣше отъ гарнизона: дали той щѣше да позволи на Керенски да обсади конгреса на съвѣтитѣ и да го пръсне съ помощьта на нѣколко стотици или хиляди кадетски войници, моряци и разбойници? Самиятъ опитъ да се прѣмѣсти гарнизона не значеше ли че правителството се приготовлява-

ше да прѣсне Конгреса на Съвѣтитѣ? И чудно би било ако ние не бѣхме приготвени, тъй като ние, прѣдъ цѣлата страна, открито мобилизирвахме съвѣтскитѣ сили за да нанесемъ на коалиционистическитѣ сили смъртоносенъ ударъ.

Така конфликта въ Петроградъ се развиваше възъ основа въпроса за сѫдбата на гарнизона. Първо и първо този въпросъ живо засѣгна всички войници. Но и работницитѣ изпитваха най-живия интересъ въ конфликта, страхувайки се ,че веднага слѣдъ прѣмѣстването на гарнизона тѣ ще бѫдатъ задушени отъ кадетитѣ и казацитѣ. Така конфликта заемаше все по-остъръ характеръ и се развиваше въ посока крайно неприятна за Керенскиевото правителство.

Паралелно съ това отиваше горѣ-описаната борба за свикването на Все-Русийския Конгресъ на Съвѣтитѣ — ние открито заявявахме, въ името на Петроградския Съвѣтъ и конгреса отъ сѣвернитѣ области, че втория конгресъ на съвѣтитѣ трѣбва да отхвърли Керенскиевото правителство и стане истински господарь на руската земя. Въ сѫщность, бунтътъ бѣ вече започналъ. Той се развиваше съвсѣмъ открито прѣдъ очитѣ на цѣлата страна.

Прѣзъ Октомври въпросътъ за възстанието игра̀ една важна роля въ нашия вѫтрѣшенъ партиенъ животъ. Ленинъ, който се криеше въ Финландия, настояваше, въ много свои писма, за по-рѣшителна тактика. По-долнитѣ слоеве кипѣха и незадоволството се натрупваше за дѣто партията на болшевикитѣ, която се указа да е болшинство въ съвѣтитѣ, не извличаше никакви практически заключения отъ

своитѣ собствени лозунги. На 10-ти Октомври едно конспиративно събрание на изпълнителения комитетъ на нашата партия стана, на което присѫтствуваше и Ленинъ. Въпроса за възстанието бѣ на дневенъ редъ. Съ едно болшинство на всички противъ два гласа бѣ рѣшено, че единственото срѣдство за спасяване на Революцията и страната отъ окончателно разлагане лежеше въ въорѫжено възстание, което трѣбваше да прѣхвърли властьта въ рѫцѣтѣ на Съвѣтитѣ.

ДЕМОКРАТИЧЕСКИЯ СЪВѢТЪ И “ПРЕПАРЛАМЕНТА”.

Демократическиятъ Съвѣтъ, който се отцѣпи отъ демократическата конференция, погълна всичкото безсилие на послѣдната. Старитѣ съвѣтски партии на социал-революционеритѣ и меншевикитѣ си създадоха едно изкуствено болшинство, и така по-нагледно разкриятъ своя политически отпадъкъ. Задъ кулиситѣ на съвѣта, Церетели водѣше заплетенитѣ прѣговори съ Керенски и прѣдставителитѣ на “професионалнитѣ елементи”, както бѣха почнали да ги наричатъ въ свѣта — за да се избѣгне “оскърбителното” название **буржоазия.**

Церетелевиятъ отчетъ по хода и изхода на прѣговоритѣ бѣ единъ видъ надгробното слово на единъ цѣлъ периодъ отъ Революцията. Излѣзе че нито Керенски, нито “професионалнитѣ елементи” сѫ се скланяли да поематъ отговорность за новия полупрѣдставителенъ институтъ. Отъ друга страна, отъ партията на кадетитѣ тѣ не могли да намѣрятъ така нарѣчени “ефикасни” обществени лидери. Орга-

низаторитѣ на авантюрата трѣбваше да капитулиратъ и по двѣтѣ точки. Капитулацията бѣше още по-краснорѣчива тъй като Демократическата Конференция бѣ свикана съ едничката цѣль да свали неотговорния режимъ, сѫщевременно Конференцията, чрѣзъ едно формално гласуване, отхвърли всѣкаква коалиция съ кадетитѣ. Въ нѣколкото събания на демократическия съвѣтъ, които станаха прѣди революцията, прѣобладаваше една атмосфера на напрѣжение и пълна неспособность за акция. Съвѣта не отразяваше напрѣдничавия ходъ на Революцията, но разлагането на партиитѣ, които куцаха подиръ Революцията.

Даже прѣди Демократическата Конференция азъ бѣхъ подигналъ въпроса въ нашата партия за демонстративно оттегляне отъ Конференцията и бойкотиране на Демократическия Съвѣтъ. Нуждно бѣ да се покаже на маситѣ чрѣзъ акция, че коалициониститѣ заведоха Революцията въ затънтената улица. Борбата за изграждането на съвѣтската власть можеше да бѫде водена само по революционенъ начинъ. Властьта трѣбваше да се грабне отъ рѫцѣтѣ на тия, които се показаха неспособни за нищо добро и още повече даже губѣха способностьта си за активна врѣда. Тѣхнитѣ методи на дѣйствие посрѣдствомъ единъ изкуствено подбранъ пре-парламентъ и едно прѣдполагаемо учрѣдително събрание, трѣбваше да бѫдатъ опозирани отъ нашия политически методъ на мобилизиране силитѣ около съвѣтитѣ посрѣдствомъ Все-Русийския Конгресъ на Съвѣтитѣ и чрѣзъ възстание. Това можеше да бѫде направено само посрѣдствомъ едно открито скѫсване, прѣдъ

очитѣ на цѣлия народъ, съ тѣлото създадено отъ Церетели и неговитѣ послѣдователи и чрѣзъ съсрѣдоточаване въ съвѣтскитѣ институти всичкитѣ сили на работническата класа. За това азъ прѣдложихъ демонстративно изтегляне отъ конференцията и една революционна агитация, въ работници и полкове, противъ опитътъ да се фалшифицира волята на Революцията и опитването да въведе нейниятъ прогресъ въ каналътъ на сътрудничеството съ буржоазията. Ленинъ, чието писмо ние получихме по-послѣ, се изказваше въ сѫщата смисъль. Но въ партийнитѣ горни крѫгове имаше още видимо колебание по този въпросъ. Юлскитѣ дни бѣха оставили едно дълбоко впечатление въ партийното съзнание. Работническитѣ и войнишки маси се съвзеха отъ Юлската катастрофа много по-скоро, отколкото мнозина отъ виднитѣ другари на партията, които се страхуваха отъ смазване на революцията въ нейния зародишъ чрѣзъ една прѣждеврѣменна кървава сѣчь на маситѣ. Отъ нашата група въ Демократическата Конференция азъ успѣхъ да спечеля 50 гласа въ полза на моето прѣдложение противъ 70, които се обявиха въ полза на участието въ Демократическата Конференция. Въ всѣки случай, опитътъ отъ това участие скоро усили лѣвото крило на партията. Стана много очевидно, че комбинации завършващи съ измами, комбинации цѣлящи осигуряване на революцията за професионалнитѣ елементи съ помощьта на коалициониститѣ, които изгубиха почва между долнитѣ слоеве на народа, не показваха никакъвъ изходъ отъ затънтената улица, въ която разпустнатостьта на буржоазната демокрация бѣ въвела Рево-

люцията. По това врѣме Демократическия Съвѣтъ, редоветѣ му пълни съ професионални елементи, стана единъ пре-парламентъ. Готовностьта да се скжжса съ този институтъ бѣ назрѣла въ нашата партия.

СОЦИАЛЪ-РЕВОЛЮЦИОНЕРИТѢ И МЕНШЕВИКИ

Ние се изпрѣчваме прѣдъ въпроса дали Социалреволюционеритѣ ще ни послѣдватъ въ този пжть. Тази група бѣ въ процеса на формируване, но този процесъ, съгласно схващането на нашата партия, отиваше много бавно и нерѣшително. Въ началото на революцията социал-революционеритѣ се показаха прѣобладающата партия въ цѣлото поле на политическия животъ. Селени, войници и работници гласуваха масово за социал-революционеритѣ. Самата партия не се надѣваше на нѣщо подобно и често изглеждаше да се страхуваше отъ да бжде потопена отъ вълнитѣ на своятъ собственъ успѣхъ. Съ изключение на чисто капиталистическитѣ и земевладѣлски групи и професионалнитѣ елементи между интелигенцията, всички гласуваха за революционната народна партия. Това бѣ естествено въ първоначалната стадия на революцията, когато класовитѣ различия не можаха още да изпъкнатъ, когато аспирациитѣ за така нарѣчения обединенъ революционенъ фронтъ намѣриха изражение въ пространната програма на една партия, която бѣ готова да приеме еднакво работницитѣ, които се страхуваха да се отдѣлятъ отъ селенитѣ; селенитѣ които търсѣха земя и свобода; инелигенцията, която се опитваше да води и двѣтѣ класи; чиновницитѣ, които се стараяха да се приспособятъ къмъ новия режимъ.

Когато Керенски, който бѣ считанъ за трудовикъ въ периода на царизма, се присъедини къмъ социал-революционеритѣ слѣдъ побѣдата на Революцията, популярностьта на тази партия започна да расте както Керенски се качваше по стълбата на властьта. Отъ респектъ, не всѣкога отъ платонически характеръ, къмъ военния министеръ много полковници и генерали бързаха да се запишатъ въ партията на по-раншнитѣ терористи. Староитѣ социал-революционери, съ революционни традиции, гледаха съ незадоволство постоянно увеличаващето се число на Мартинскитѣ социал-революционери, т. е., тия партийни членове, които откриха въ себе си една рвеолюционна народна душа едва въ Мартъ, когато Революцията свали стария режимъ и постави революционно-популиститѣ на власть. Така че, въ границитѣ на своята безформеность тази партия съдържаше не само вѫтрѣшното противорѣчие на развиващата се революция, но сѫщо и прѣдразсѫдацитѣ на назадничавостьта на селенитѣ и сантименталностьта, нестабилностьта и службогонството на интелигентната класа. Бѣ съвършенно ясно, че въ тази форма партията не можеше да трае дълго. Колкото до идеи, тя се указа неспособна отъ самото начало.

Политически рѫководящата роля принадлежеше на Меншевикитѣ, които бѣха прѣминали прѣзъ школата на Марксизма, извличаха отъ нея нѣкои процедури и навици, които имъ позволяваха да намѣрятъ своитѣ упования въ политическата ситуация до толкова, до колкото можеха научно да фалшифициратъ значението на текущата класова бор-

ба и осигуряване първенство за либералната буржоазия до най-високата степень възможна при дадените обстоятелства. Заради това Меншевиките, прѣките защитници на буржоазното право на власть, бѣха отблъснати и, въ врѣме на Октомврийската революция, бѣха почти съвършенно изчезнали.

Социал-революционерите сѫщо губѣха влияние все повече и повече — първо между работниците, послѣ между войниците и най-послѣ въ селата. Но въ врѣмето на Октомврийския прѣговоръ, тѣ още бѣха една доста силна партия, на брой. Въ всѣки случай, класовите противорѣчия я подкопаваха извѫтрѣ. Въ противовѣсъ на дѣсното крило, което, въ лицето на своите най-шовинистични елементи, такива като Авксентиевъ, Брешко Брешковская, Савинковъ и пр., бѣ най-послѣ отишло въ лагера на контра-революционерите, едно ново крило се образуваше, което се стараеше да запази връзки съ работническите маси. Ако само си припомнимъ факта, че социал-революционерътъ Авксентиевъ, като министеръ на вѫтрѣшните работи, арестува селските поземлени комитети, съставени отъ социал-революционери, заради тѣхното произволно разрѣшаване на аграрния въпросъ, пълнотата на различията въ тази партия ще бѫде достатъчно ясна за насъ.

Въ нейния центъръ стоеше партийния традиционаленъ лидеръ, Черновъ. Единъ отличенъ писатель, добрѣ запознатъ съ социалистическата литература, една опитна рѫка въ партийната борба, когато партийния животъ се градѣше въ емигрантските крѫгове въ странство. Революцията която издигна партията на социал-революционерите до една

огромна висота съ своитѣ безразборни вълни, автоматично издигна и Черновъ, само за да разкрие неговото пълно безсилие, даже въ сравнение съ други политически свѣтила въ ресурси, които бѣха доставили на Черновъ едно силно влияние между популийскитѣ кръгове въ странство, се указаха много леки за вѣзнитѣ на Революцията. Той концентрира своитѣ усилия въ невземане никакви отговорни рѣшения, избѣгвайки всички критически случаи, въ очакване и въздържане. За едно малко врѣме тая тактика му осигури позицията като центъръ между двата постоянно отдалечаващи се фланка. Но нѣмаше вече възможность за запазване на партийното единство за дълго. По-раншния терористъ, Савинковъ, взе участие въ конспирацията на Корниловъ, бѣше въ близко единодушие съ контра-революционнитѣ кръгове на казашкитѣ офицери и приготовляваше сѣчь на Петроградскитѣ работници и войници, между които имаше едно значително число лѣви социал-революционери. Въ жертва на лѣвото крило, центъра изключи Савинковъ отъ партията, но се колебаеше да дигне ръка противъ Керенски. Въ Препралмента партията показа знакове на крайно разпокъсване: три групи съществуваха независимо, макаръ подъ знамето на една партия, но никоя отъ групитѣ не знаеше точно какво тя искаше. Формалното господство на тази партия въ Учрѣдителното Събрание би значело само продължение на политическата унилость.

НАПУЩАНЕ НА ПРЕ-ПАРЛАМЕНТА. ГЛАСЪТЪ ОТЪ ФРОНТА

Прѣди да напустнемъ пре-праламента, кѫдѣто, споредъ Керенски и Церетелевата статистика, ние сме имали нѣщо около половина стотица мѣста, ние уредихме една конференция съ лѣвитѣ социал-революционери. Тѣ отказаха да ни послѣдватъ твърдейки, че тѣ трѣбвало още да демонстриратъ прѣдъ селенитѣ несъстоятелностьта на пре-парламента. Така заяви единъ отъ лидеритѣ на лѣвитѣ социал-революционери:

"Ние считаме за нуждно да ви прѣдупрѣдимъ, че ако вие искате да напустните пре-парламента за да излѣзите на улицата на откритъ бой, ние не ще ви послѣдваме".

Буржоазно-коалиционистическата преса ни обвиняваше въ старание да убиемъ прѣждеврѣменно пре-парламента съ единствена цѣль да създадемъ революционно положение. Въ събранието на нашата партийна група въ пре-парламента бѣ рѣшено да се дѣйствува независимо и да не се чакатъ лѣвитѣ социал-революционери. Декларацията на нашата партия прокламирана отъ трибуната на пре-парламента и обясняваща защо ние скѫсваме съ този институтъ, бѣ посрѣщната съ викове отъ злоба и безсилие отъ страна на болшинството групи. Въ Петроградския Съвѣтъ, кѫдѣто нашето напущане на пре-парламента бѣ удобрено съ едно поразително болшинство, лидера на малката "интернационалистична" меншевикска група, Мартовъ, ни обясняваше напущането на Врѣменния Съвѣтъ на Републиката

(такова бѣ официалното название на този малко-респектиранъ институтъ) би било разумно само ако ние прѣдложимъ веднага да се прѣдприеме една открита офенсива. Но въпросътъ е, че тъкмо това е, което ние възнамѣрявахме. Подкрѣпителитѣ на либералната буржоазия бѣха прави когато ни обвиняха че се стараемъ да създадемъ едно революционно положение. Въ открито възстание и прѣко завладѣване на властьта ние виждахме единствения изходъ отъ положението.

Както въ Юлскитѣ дни, така сѫщо и сега, пресата и всички други органи на така нарѣченото обществено мнение бѣха мобилизирани противъ насъ. Отъ Юлскитѣ арсенали бѣха изкарани най-отровнитѣ орѫжия, които бѣха врѣмено складирани тамъ слѣдъ Корниловитѣ дни. Праздни усилия! Масата неостоимо се движеше къмъ насъ, и нейния духъ се възвишаваше всѣки часъ. Отъ окопитѣ делегатитѣ продължаваха да пристигатъ. "До кога", казваха тѣ въ събранието на Петроградския Съвѣтъ, "това невъзможно положение ще трае? Войницитѣ ни казаха да ви заявимъ: ако никаква рѣшителна постѫпка за миръ не се направи до 1 Ноември, окопитѣ ще бѫдатъ напустнати и цѣлата армия ще се втурне назадъ!" Това рѣшение, наистина, се разпространяваше по фронта. Тамъ войницитѣ си прѣдаваха отъ едно отдѣление на друго извѣстни прокламации, съ които ги подканваха да не стоятъ въ окопитѣ по-късно отъ първия снѣгъ. "Вие сте ни съвършено забравили", викаха делегатитѣ, дошли пѣши отъ окопитѣ. "Ако вие не намирате никакъвъ изходъ отъ положението, ние сами ще дойдемъ и съ нашитѣ щи-

кове ще пръснемъ нашитѣ неприятели включая и васъ". Въ течение на нѣколко седмици Петроградския Съвѣтъ бѣ станалъ централната точка на цѣлата армия. Слѣдъ като неговитѣ главни тенденции бѣха смѣнени и нови прѣдседателствующи лица избрани, неговитѣ резолюции ободриха изтощенитѣ и обезсърдчени войници на фронта съ надеждата, че изхода отъ положението може да бѫде практически намѣренъ въ начина прѣдложенъ отъ болшевикитѣ: чрѣзъ публикуване тайнитѣ договори и прѣдлагане едно немедлено примирие по всички фронтове. "Вие казвате че властьта трѣбва да прѣмине въ рѫцѣтѣ на съвѣтитѣ, вземете я тогава. Вие се страхувате че фронта не ще ви подържа. Отхвърлете всички съмнѣния на страна, войнишкитѣ маси сѫ съ васъ въ едно поразително болшинство".

Прѣзъ това врѣме конфликта относително прѣмѣстването на гарнизона се развиваше. Почти всѣкидневно се събираше гарнизонна конференция, състояща се отъ роти, полкове и команди. Влиянието на нашата партия между гарнизона бѣ установено окончателно и неразрушимо. Петроградскиятъ окрѫженъ щабъ бѣ въ едно положение на крайно недоумѣние. Понѣкога опитващъ се да влѣзе въ редовни отношения съ насъ, понѣкога, изостренъ отъ Централния Изпълнителенъ Комитетъ, той ни заплашваше съ репресивни мѣрки.

По-горѣ вече поменахме за организирането при Петроградския Съвѣтъ на единъ Воененъ Революционенъ Комитетъ, който въ дѣйствителность щѣше да бѫде Съвѣтския Щабъ на Петроградския Гарнизонъ, въ противовѣсъ на Керенскиевия Щабъ. "Но

сѫществуването на два щаба е недопустимо", прѣдставителитѣ на коалиционистическитѣ партии ни увѣщаваха. "Но допустимо ли е едно положение, кѫдѣто гарнизона не се довѣрява на единъ щабъ и се страхува, че прѣмѣстването на войници отъ Петроградъ е продиктувано отъ една нова контра-революционна манифестация?" ние отвръщахме. "Създаването на единъ другъ щабъ значи възстание", дойде отговорътъ отъ дѣсницата. "Работата на вашия Воененъ Революционенъ Комитетъ не ще бѫде толкова провѣряване операционнитѣ проекти и заповѣди на военнитѣ власти, отколкото приготовлението и изпълнението на едно възстание противъ настоящето правителство". Това възражение бѣ право. Но по тази именно причина то не уплаши никого. Едно внушително болшинство отъ съвѣта бѣ увѣдомено за необходимостьта отъ свалянето на коалиционната власть. Колкото по-обстоятелствено меншевикиѣ и социал-революционеритѣ доказваха че Военния Революционенъ Комитетъ неминуемо ще се обърне въ органъ на възстание, толкова по-голѣма бѣ усърдностьта, съ която Петроградския Съвѣтъ подържаше новата боева организация.

Първиятъ актъ на Военниятъ Революционенъ Комитетъ бѣ да назначи комисари по всички части на Петроградския гарнизонъ и всички най-важни институти на столицата и околноститѣ. Отъ различни квартали ние получихме съобщения, че правителството или, по-право, правителственитѣ партии, открито организирвали и въорѫжавали тѣхнитѣ сили. Отъ различни орѫжейни складове — частни и държавни — пушки, револвери, картечници и куршуми

се изнасяха за въоржжаването на кадетитѣ, студенти и въобще буржоазната младежъ. Необходимо бѣ да се вуематъ веднага прѣдпазителни мѣрки. Комисари бѣха назначени по всички оржжейни складове и магазини. Почти безъ съпротивление тѣ станаха господари на положението. Не ще и съмнѣние, че командантитѣ и собственицитѣ на складоветѣ се опитаха да непризнаятъ, но едно просто заявление до войнишкия комитетъ или до работницитѣ въ този складъ бѣ достатъчно да причинй непосрѣдственото сломяване на съпротивата. Слѣдъ това оржжие се даваше само позаповѣдь на нашитѣ комисари.

Даже прѣди това, полковетѣ на Петроградския Гарнизонъ имаха своитѣ комисари, но тѣ бѣха назначени отъ Централния Изпълнителенъ Комитетъ. По-горѣ ние казахме, че слѣдъ Юнския Конгресъ на Съвѣтитѣ, а особено слѣдъ демонстрацията на 18 Юни, която разкри постоянно растящата сила на Болшевикитѣ, коалиционнитѣ партии бѣха лишили Петроградския Съвѣтъ отъ всѣкакво практическо влияние върху ходътъ на събитията въ революционната столица. Лидерството на Петроградския Гарнизонъ бѣ концентрирано въ ржцѣтѣ на Централния Изпълнителенъ Комитетъ. Сега работата бѣ навсѣкждѣ да се поставятъ комисаритѣ на Петроградския Съвѣтъ. Това бѣ извършено съ енергичното сътрудничество на войнишкитѣ маси. Събрания, адресирани отъ говорители на различни партии, имаха за резултатъ винаги полкъ слѣдъ полкъ да обявяватъ че тѣ признаватъ само Петроградския Съвѣтски Комисарь и не би мръднали ни крачка безъ неговото разрѣшение.

Една важна роля въ назначаването на тѣзи комисари игра̀ болшевикската военна организация. Прѣди Юлскитѣ дни тя бѣ развила една широко разпространена агитационна активность. На 5 Юли единъ баталионъ отъ велосипедисти, докаранъ отъ Керенски въ Петроградъ, разби изолирания Кшесински дворецъ, кѫдѣто нашата партийна военна организация квартируваше. Болшинството отъ лидеритѣ и много редници отъ членоветѣ бѣха арестувани, публикациитѣ спрѣни, печатницата разорена. Постепенно организацията почна да поправя своята машинерия наново, само че тайно този пѫть. На брой тя обемаше една незначителна часть отъ Петроградския Гарнизонъ — нѣколко стотици души. Но между тѣхъ имаше много войници и млади офицери, главно отъ долнитѣ чинове, рѣшени и съ сърдце и душа прѣдадени на Революцията, които бѣха прѣминали прѣзъ Керенскиевитѣ затвори. Всичкитѣ се поставиха на разположението на Воения Революционенъ Комитетъ, и бѣха назначени на най-отговорнитѣ боеви постове.

Въ всѣки случай, не би било излишно да се забѣлѣжи, че членоветѣ на нашата партийна военна организация въ Октомври взеха едно становище на извънредна прѣдпазливость и даже недовѣрие въ идеята за едно немедлено възстание. Прикрития характеръ на организацията и нейния официаленъ воененъ характеръ неволно склоняваше нейнитѣ лидери да не отдаватъ голѣмо довѣрие на техническитѣ и организационни източници на възстанието, и отъ тази гледна точка ние бѣхме безсъмнѣно слаби. Нашата сила лежеше въ революционния ентусиазмъ

на маситѣ и тѣхната готовность да се биятъ подъ нашето знаме.

Паралелно съ организационната активность една бурна агитация се водѣше. Това бѣ единъ периодъ отъ непрѣкжсвани събрания въ цирковетѣ "Модерний" и "Чанизели", въ клубоветѣ, въ казармитѣ. Атмосферата въ всѣко събрание бѣ наелектризирана. Всѣко поменаване за възстание бѣ посрѣщано отъ аплодисменти и радостни викове. Буржоазната преса просто увеличаваше положението на всеобща паника. Една заповѣдь подписана отъ менъ, до Сестровската амуниционна фабрика да даде петь хиляди пушки за "Червената Гвардия", прѣдизвика една неописуема паника въ буржоазнитѣ кржгове. "Генерално клане", се говорѣше и пишеше навсѣкждѣ. Разбира се, това не попрѣчи ни най-малко на работницитѣ отъ Сестровската амуниционна фабрика за да прѣдадатъ оржжието на Червената Гвардия. Колкото по-разярено буржоазната преса клѣветѣше и дразнѣше, толкова по-горещо маситѣ се отзоваваха на нашитѣ апели. Ставаше все по-ясно и по-ясно за двѣтѣ страни, че кризата трѣбва да се свърши въ нѣколко дни. Пресата на социал-революционеритѣ и меншевикитѣ дигаше алармата: "Революцията е въ най-голѣма опасность. Повторение на Юлскитѣ дни се приготовлява — но само че на по-широкъ базисъ и, слѣдователно, съ по-разрушителни послѣдствия". Въ своята "Новая Жизнъ", Горки ежедневно прѣдричаше наближаващето пропадане на цѣлата цивилизация. Въобще, социалистическото лустро на буржоазната интелигенция се олющваше при наближаването на строгата власть на ра-

ботническата диктатура. Но отъ друга страна войницитѣ, даже отъ най-назадничавитѣ полкове, поздравяваха съ радость комисара на Военния Революционенъ Комитетъ. Делегати отъ казашки отдѣления и отъ социалистическото малцинство отъ военнитѣ кадети идваха при насъ. Тѣ обѣщаваха да осигурятъ поне неутралностьта на тѣхнитѣ части въ случай на откритъ конфликтъ. Керенскиевото правителство явно губѣше своитѣ основи.

Окрѫжниятъ Щабъ започна прѣговори съ насъ и прѣдложи единъ компромисъ. За да схванемъ напълно отстойчивостьта на неприятеля, ние влѣзохме въ прѣговори. Но щаба бѣ нервозенъ; тѣ ту заплашваха, ту умоляваха; тѣ даже заявяваха, че нашитѣ комисари нѣматъ никаква власть, което, въ всѣки случай, най-малко не попрѣчи на тѣхната работа. Въ съгласие съ щаба, Централния Изпълнителенъ Комитетъ назначи щабъ-капитанъ Малевски да бѫде главенъ комисарь за Петроградскиятъ военenъ окрѫгъ и великодушно се съгласи да признае нашитѣ комисари, съ условие да бѫдатъ подчинени на главния комисарь. Прѣдложението бѣ отхвърлено и прѣговоритѣ скѫсани. Видни меншевики и социал-революционери идваха при насъ като посрѣдници, умоляваха, заплашваха и прѣдсказваха нашата смърть и смъртьта на Революцията.

“ПЕТРОГРАДСКИЯ СЪВѢТСКИ ДЕНЬ”

Въ този периодъ Смолни напълно бѣ въ рѫцѣтѣ на Петроградския Съвѣтъ и нашата партия. Меншевикитѣ и социал-революционеритѣ прѣнесоха тѣхнитѣ политически активности въ Маринския Палатъ,

кждѣто младенеца пре-парламентъ берѣше душа. Въ пре-парламента Керенски държа една велика рѣчь, бурно аплодирана отъ буржоазното крило, въ която той се стараеще да прикрие своето безсилие задъ крѣсливитѣ заплашвания. Щабътъ направи своятъ послѣденъ опитъ на съпротивление. До всички гарнизонни части той изпрати покани да назначатъ по два делегати за една конференция относително войскитѣ и прѣмѣстването имъ отъ столицата. Първата сесия бѣ назначена за Октомври 22, 11 часътъ послѣ обѣдъ. Отъ полковетѣ ние веднага получихме информации за това. По телефона ние издадохме апелъ за една гарнизонна конференция въ 11 часа прѣдъ обѣдъ. Въ това врѣме една часть отъ делегатитѣ отишли въ щабната квартира само за да заявятъ, че безъ рѣшението на Петроградския Съвѣтъ тѣ не ще отиватъ никждѣ. Почти единодушно гарнизонната конференция потвърди своята вѣрность къмъ Военния Раволюционенъ Комитетъ. Възражение имаше само отъ официалнитѣ прѣдставители на по-раншнитѣ съвѣтски партии, но тѣ не намѣриха никакъвъ отзвукъ между полковитѣ делегати. Опитътъ на щаба само откри по-ясно, че ние стояхме на твърда почва. Въ първитѣ редове бѣ Волинскиятъ полкъ, сжщия, който на 4 Юли съ музика на чело нахлу въ Таврида Палатъ за да потуши болшевикитѣ.

Както вече споменахме по-рано, Централния Изпълнителенъ Комитетъ имаше въ ржцѣтѣ си касата и публикациитѣ на Петроградския Съвѣтъ. Единъ опитъ да се добие поне една отъ тѣзи публикации остана безъ послѣдствие. Отъ края на Септември ние прокарахме редица мѣрки за създаването на

единъ независимъ вѣстникъ на Петроградския Съвѣтъ. Но всички печатници бѣха заети, а тѣхнитѣ притежатели ни бойкотираха съ помощьта на Централния Изпълнителенъ Комитетъ. Рѣшено бѣ да се устрои единъ "Петроградски Съвѣтски День", съ цѣль за широко проагитирване и събиране парични срѣдства за основаването на единъ вѣстникъ. Около двѣ седмици прѣди, този день бѣ назначенъ за 22 Октомври и, слѣдователно, съвпадаше съ момента на откритото възстание.

Съ пълна увѣреность враждебната преса съобщаваше, че на 22 Октомври едно въоржжено болшевиско възгание ще се извърши по улицитѣ на Петроградъ. Че възстанието ще стане, въ това никой не се съмнѣваше. Тѣ само се опитваха да опрѣдѣлятъ точно кога; тѣ прѣдполагаха, прѣдсказваха и по този начинъ се мжчеха да изтръгнатъ отричане или признание отъ наша страна. Но съвѣта спокойно и довѣрчиво отиваше напрѣдъ, не отдавайки никакъвъ отговоръ на лаянето на буржоазното обществено мнение. Октомври 22 стана день за прѣгледъ на силитѣ на пролетарската армия. Той прѣмина отлично въ всѣко отношение. Въпрѣки прѣдупрѣжденията идящи отъ дѣсницата, че кървави рѣки ще потекатъ по улицитѣ на Петроградъ, народнитѣ маси прииждаха въ потоци на събранията на Петроградския Съвѣтъ. Всички наши ораторски сили бѣха мобилизирани. Всички публични мѣста бѣха напълнени. Събрания се държаха непрѣкжснато въ продължителни часове. Сѣ бѣха адресирани отъ говорители отъ нашата партия, отъ делегати пристигнали за Съвѣтския Конгресъ, отъ прѣдставители отъ фронта, отъ

лѣви социал-революционери и анархисти. Публичнитѣ сгради бѣха задрѫстени отъ работници, войници и матрози. Подигна се сѫщо една значителна маса отъ дребнитѣ градски елементи, не толкова уплашена, отколкото възбудена отъ крѣсъка, заплашванията и примамкитѣ на буржоазната преса. Вълни отъ народъ съ десятки хиляди се понесоха къмъ "Народния Домъ" .Попълзяха изъ коридоритѣ и напълниха залитѣ .На желѣзнитѣ стълбове огромни вѣнци отъ човѣшки глави, крака и рѫцѣ висѣха като китки отъ гроздове. Въздуха бѣ прѣпълненъ отъ електрическо напрѣжение, което прѣдставлява най-критичнитѣ моменти на революцията. "Долу правителството на Керенски! Долу войната! Всичката власть на Съвѣтитѣ!" Нито единъ отъ редоветѣ на по-раншнитѣ съвѣтски партии посмѣя да излѣзе прѣдъ това колосално гърло съ нѣкакъвъ отговоръ. Петроградския Съвѣтъ държеше несподѣляно надмощие. Въ дѣйствителность, борбата бѣ вече спечелена. Оставаше само да се нанесе послѣдния ударъ на тази призрачна власть.

Най-прѣдпазливитѣ измежду насъ съобщаваха, че още имало отдѣления които не сѫ съ насъ: казацитѣ, кавалерийския полкъ и велисопедиститѣ. Комисари и агитатори бѣха назначени за тѣзи части. Тѣхнитѣ донесения звучаха съвършенно задоволителни: червено-горещата атмосфера бѣшѣ заразила всички, и най-консервативнитѣ елементи въ армията губѣха сили да отстояватъ на генералната тенденция на Гернизона. Въ Семионовския полкъ, който бѣ считанъ като крѣпостьта на Керенскиевото правителство, азъ присѫтствувахъ на едно събра-

ние, което стана на открито. Най-виднитѣ говорители отъ дѣсното крило говорѣха. Тѣ увиснаха на консервативнитѣ гвардейски полкове като послѣдна подпора на коалиционното правителство. Нищо не помагаше. Съ едно поразително болшинство отъ гласове, полка се изказа за насъ и даже не даде възможность на бившитѣ министреи да си досвършатъ рѣчитѣ. Групитѣ които още бѣха противъ лозунга на съвѣта, бѣха съставени главно отъ офицери, доброволци и въобще буржоазната интелигенция и полу-интелигенция. Маситѣ отъ работници и селени бѣха съ насъ като единъ човѣкъ. Разграничението изпъкна като една отличителна обществена линия.

Крѣпостьта Петъръ и Павелъ е централната военна база на Петроградъ. Като командиръ на този постъ ние назначихме единиъ младъ офицеръ. Той се указа да бжде най-добрия човѣкъ за този постъ и въ нѣколко часа той стана господарь на положението. Законнитѣ власти се оттеглиха прѣждеврѣменно. Елементитѣ, които се считаха за невѣрни на насъ, бѣха велосипедиститѣ, които прѣзъ Юли потъпкаха нашата партийна военна организация въ Кшешинския дворецъ и бѣха завзели самия дворецъ. На 23 азъ отидохъ въ крѣпостьта около 2 часътъ слѣдъ обѣдъ. Въ двора се държеше събрание. Говорителитѣ отъ дѣсницата бѣха съвършенно прѣдпазливи и грижливо отбѣгвайки въпроса за Керенски, чието име неизбѣжно повдигаше викове отъ протести и възмущение даже между войницитѣ. Ние бѣхме изслушани и нашия съвѣтъ послѣдванъ. Около четири часа велосипедиститѣ се събраха въ близкия "Модеренъ" Циркъ на баталионно събрание. Между

говорителитѣ, които се явиха, бѣ и главния квартместеръ генералъ, Парадѣловъ. Той говори съ крайна прѣдпазливость. Минаха се днитѣ, когато официални и полу-официални говорители споменаваха за партията на работницитѣ просто като банда отъ измѣнници и наети агенти на Кайзера.

Поручика-командиръ на щаба се приближи до мене съ думитѣ: "Ние дѣйствително трѣбвало да дойдемъ до нѣкакво съгласие". Но това бѣ вече много късно. Цѣлия баталионъ само съ 30 противъ гласуваха за даване цѣлата власть въ ржцѣтѣ на Съвѣтитѣ.

НАЧАЛОТО НА РЕВОЛЮЦИЯТА

Правителството на Керенски безспокойно търсѣше прибѣжище ту въ това, ту въ онова срѣдство. Два нови велосипедистки полка и Зенитската Батарея бѣха повикани отъ фронта и единъ опитъ бѣ направенъ да се повикатъ нѣкои кавалерийски полкове. . . . . Велосипедиститѣ, на пжть още, телеграфираха до Петроградския Съвѣтъ: "Водятъ ни въ Петроградъ безъ да знаемъ причината за това. Искаме обяснения". Ние имъ заповѣдахме да спратъ и изпратятъ една делегация въ Петроградъ. Тѣхнитѣ прѣдставители пристигнаха и въ едно събрание на Съвѣта заявиха, че баталиона е напълно съ насъ. Това бѣ посрѣщнато съ ентусиазирана радость. Баталиона получи заповѣдь да влѣзе въ Петроградъ веднага.

Числото на делегатитѣ отъ фронта се умножаваше всѣки день. Тѣ идваха да вэематъ информации по положението. Тѣ събраха наша литература и отидоха да занесатъ новината на фронта, че Петроград-

ския Съвѣтъ водѣше борба за властьта на работницитѣ, войнницитѣ и селенитѣ. "Хората отъ околиитѣ ще ви подържатъ", викаха тѣ. Всичкитѣ стари войскови комитети, които не бѣха прѣизбирани за послѣднитѣ 4—5 мѣсеци, изпращаха заплашителни телеграми до насъ, които, въ всѣки случай, не произвеждаха никакво впечатление. Ние знаехме, че тѣзи комитети не бѣха въ по-голѣма свръзка съ редоветѣ на войската, отколкото Централния Изпълнителенъ Комитетъ бѣ съ мѣстнитѣ съвѣти.

Военниятъ Революционенъ Комитетъ назначи комисари по всички желѣзопѫтни станции. Тѣзи комисари наблюдаваха зорко всички идящи и заминаващи тренове и особено движението на войскитѣ. Непрѣкѫсвани телефонни и автомобилни съобщения бѣха установени между сѫсѣднитѣ градове и тѣхнитѣ гарнизони. Съвѣтитѣ на всички общини близо до Петроградъ бѣха натоварени съ длъжностьта да прѣдотвратятъ влизането въ столицата на контрареволюционни или, по-право, заблудени отъ правителството войски. Желѣзопѫтнитѣ чиновници отъ долнитѣ чинове и работницитѣ признаха нашитѣ комисари веднага. Трудности се появиха на 24 на телефонната станция. Тѣ прѣстанаха да ни конектиратъ. Кадетитѣ вземаха станцията и подъ тѣхна защита телефониститѣ започнаха да се противятъ на Съвѣта. Това бѣ първото проявление на бѫдащия саботажъ. Военния Революционенъ Комитетъ изпрати едно отдѣление въ телефонната станция и постави тамъ двѣ малки орѫдия. По този начинъ завземането на всички министерства на правителството и инструментитѣ на администрацията бѣ започнато.

Моряцитѣ и Червената Гвардия окопираха телеграфната станция. Мѣрки бѣха взети за завладѣването на Държавната Банка. Центъра на Управлението, Смолни Институтъ, бѣ прѣвърнатъ въ крѣпость. Въ тавана имаше, като наслѣдство отъ стария Изпълнителенъ Комитетъ, двадесетина картечници, но тѣ бѣха въ лошо състояние и занемарени отъ прислугата. Ние поржчахме за още една матральозна дружина. Рано сутриньта моряцитѣ търкаляха картечницитѣ съ оглушителенъ трѣсъкъ по циментния подъ на дългитѣ и полу-мрачни коридори на зданието. Отъ вратитѣ уплашенитѣ лица на нѣколко социал-революционери надничаха очудено.

Съвѣта имаше всѣкидневни събрания, а така сжщо и гарнизонния съвѣтъ.

На третия етажъ въ Смолни, въ една малка стая Военниятъ Революционенъ Съвѣтъ бѣ въ непрѣкжснато засѣдание. Тамъ бѣ централизирана цѣлата информация относително движението на войскитѣ, духътъ на войницитѣ и работницитѣ, агитацията въ казармитѣ, прѣдприятията на подстрѣкателитѣ на погроми, съвѣщанията на буржоазнитѣ политикани, живота въ Зимния Палатъ и плановетѣ на по-раншнитѣ съвѣтски партии. Информатори идваха отъ всѣкждѣ. Идваха работници, офицери, вратари, социалистически кадети, слуги, госпожи. Мнозина донасяха чисти безсмислици. Други донесоха сериозни и цѣнни информации. Рѣшителния моментъ се приближаваше. Видимо бѣ че нѣмаше връщане назадъ.

Вечерьта на 24 Октомври, Керенски се яви въ Прѣдварителния Парламентъ и поиска удобрението за репресивни мѣрки противъ болшевикитѣ. Прѣд-

варителния Парламентъ бѣ, въ всѣки случай, въ едно жалко положение на нерѣшителность и разединение. Конституционнитѣ демократи се опитваха да убѣдятъ дѣснитѣ социал-революционери да гласуватъ довѣрие. Дѣснитѣ социал-революционери упражняваха натискъ върху центъра. Центъра се колебаеше. "Лѣвото" крило водѣше една политика на парламентарна опозиция. Слѣдъ много конфериране, дебати и колебания, резолюцията на "лѣвото" крило бѣ приета. Тази резолюция осѫждаше бунтовническото движение на болшевикитѣ, но отговорностьта за движението бѣ стоварена прѣдъ вратата на анти-демократическата политика на правителството. Пощата носѣше десятки писма всѣкидневно, които ни увѣдомяваха за смъртни присѫди произнесени надъ насъ, за адски машини, за скорошното бомбардиране на Смолни Институтъ и пр. Буржоазната преса диво ревѣше отъ ядъ и тероръ. Горки, който бѣ забравилъ всичко около "Пѣсеньта на сокола", продължаваше да пророкува приближаването края на свѣта.

Членоветѣ на Военниятъ Революционенъ Комитетъ не напустнаха Смолни цѣлата седмица. Тѣ спѣха на софи и то само на кратки интервали, събуждани отъ куриери, каруци, велосипедисти, телеграфни приносачи и телефонни апели. Нощьта между 24—25 бѣ най-неспокойната. Ние получихме телеграфическо съобщение отъ Павловски, че правителството е повикало артилерия отъ Петерховското военно училище. Въ Зимния Палатъ Керенски събираше офицери и кадети. Ние издадохме заповѣдь по телефона да се поставятъ по всички пѫтища водящи въ Петроградъ вѣрна веонна защита и да се пратятъ аги-

татори да срѣщнатъ военнитѣ отдѣления повикани отъ правителството. Въ случай че убѣжденията не помагатъ, да се употрѣби въоръжена сила. Всички прѣговарания бѣха водени по телефона открито и, слѣдователно бѣха достѫпни за правителственитѣ агенти.

Комисаритѣ ни информираха, че по всички пѫтища водящи въ Петроградъ нашитѣ приятели бѣха бодри. Едно кадетско отдѣление отъ Ораниенбаумъ, при все това, успѣ да прѣмине покрай нашата военна защита прѣзъ нощьта и по телефона ние прослѣдихме тѣхното по-нататъшно движение. Външната стража бѣ усилена съ още една дружина. Съобщенията съ всички части на Гарнизона отиваха непрѣкѫснато.

Дежурнитѣ роти въ всички полкове бѣха будни. Делегатитѣ на всѣко отдѣление бѣха денѣ и нощѣ на разположението на Военния Революционенъ Комитетъ. Заповѣдь бѣ издадена да се потъпква агитацията на черносотницитѣ безпощадно, и при първия опитъ за погроми по улицитѣ, орѫжие да бѫде употрѣбено безмилостно.

Прѣзъ тази рѣшителна нощь всички по-важни точки отъ града прѣминаха въ наши рѫцѣ почти безъ всѣкаква съпротива, безъ бой и безъ кръвопролитие. Държавната Банка се пазѣше отъ едно правителствено отдѣление и единъ въорѫженъ каръ. Зданието бѣ обградено отъ всички страни отъ наши войски. Въорѫжения каръ бѣ взетъ чрѣзъ една внезапна атака и банката прѣмина въ рѫцѣтѣ на Военния Революционенъ Комитетъ безъ да бѫде даденъ нито единъ вистрѣлъ. На рѣката Нева задъ Франко-Руския заводъ бѣше крайцера Аурора, който се по-

правяше. Екипажа му се състоеше всецѣло отъ моряци прѣданно вѣрни на Реовлюцията. Когато Корниловъ, къмъ края на Августъ, заплашваше Петроградъ, морящитѣ отъ Аурора бѣха повикани да пазятъ Зимния Палатъ; и макаръ че даже тогава тѣ мразѣха Керенскиевото правителство, тѣ разбраха, че това бѣ тѣхенъ дългъ да разбиятъ вълнитѣ на контра-революцията и тѣ заеха своитѣ постове безъ възражение. Когато опасностьта прѣмина, тѣ бѣха изпратени назадъ. Сега, въ Октомврийскитѣ дни тѣ бѣха много опасни. Аурора ѝ бѣ заповѣдано отъ Министера на Марината да дигне котва и да излѣзе вънъ отъ Петроградъ. Екипажа ни информира веднага за тази заповѣдь. Ние я унищожихме и крайцера остана тамъ кѫдѣто бѣ, готовъ да тури всички свои военни сили и срѣдства на разположението на Съвѣта.

РѢШИТЕЛНИЯ ДЕНЬ

На утрото на 25, единъ мѫжъ и една жена наети въ партийната печатница въ офиса, дойдоха въ Смолни и ни информираха, че правителството е спрѣло официалния органъ на партията и "Новая Газета" на Петроградския Съвѣтъ. Офиса е билъ запечатенъ отъ нѣкакъвъ агентъ направителството. Военния Революционенъ Комитетъ веднага отзова заповѣдьта и взе двѣтѣ публикации подъ свое покровителство, като прѣписа на "доблѣстниятъ Волински полкъ великата честь за запазването на свободната социалистическа преса отъ контра-революционни посѣгателства". Печатането слѣдъ това продължи и двѣтѣ публикаци излѣзоха на врѣме.

Правителството бѣ още на засѣдание въ Зимния Палатъ, но то не бѣ нищо повече отъ сѣнката си. Като политическа сила то не сѫществуваше повече. На 25 Октомври Зимния Палатъ бѣ постепенно обходенъ отъ нашитѣ войски отъ всички страни. Въ единъ часътъ слѣдъ обѣдъ азъ заявихъ въ засѣданието на Петроградския Съвѣтъ отъ името на Военниятъ Революционенъ Комитетъ, че правителството на Керенски прѣстава да сѫществува вече и, до като Все-Русийския Съвѣтски Конгресъ не рѣши другояче, властьта ще прѣмине въ рѫцѣтѣ на Военниятъ Революционенъ Комитетъ.

Прѣди нѣколко дни Ленинъ бѣ напустналъ Финландия и се криеше по краищата на града въ работническитѣ квартири. Вечерьта на 25 Октомври, той дойде въ Смолни. Спорѣдъ вѣстникарскитѣ информации, нему се струвало, че изходътъ отъ това ще бѫде единъ врѣмененъ компромисъ между насъ и правителството на Керенски. Буржоазната преса толкова често бѣ вдигала шумъ около приближаването на Революцията, около демонстрациитѣ на войницитѣ по улицитѣ, около грабежи и неизбѣжни потоци отъ кръвь, че сега тази преса не успѣ да забѣлѣжи революцията, която дѣйствително ставаше, и прие прѣговоритѣ на Генералния Щабъ съ насъ съвсѣмъ хладнокръвно. Прѣзъ това врѣме безъ никакъвъ хаосъ, безъ стрѣлба или кръвопролития, правителственитѣ институти бѣха окупирани единъ подиръ други отъ строги и дисциплинирани отдѣления отъ моряци, войници и червено-гвардейци въ съгласие съ точнитѣ телефонни заповѣди издадени отъ малката стая на третия етажъ въ Смолни Институтъ.

Вечерьта се състоя прѣдварително засѣдание на Съвѣтитѣ. Въ името на Централния Изпълнителенъ Комитетъ, Данъ прѣдстави единъ докладъ. Той прѣдстави едно обвинение противъ бунтовническитѣ узурпатори и възстанници и се опита да уплаши конгреса съ изгледа на неминуемото пропадане на възстанието, което, той твърдѣше, ще бѫде потушено отъ войскитѣ отъ фронта. Неговата рѣчь звучеше неубѣдително и не на мѣсто между стѣнитѣ на една зала, кѫдѣто прѣобладающето болшинство отъ делегатитѣ съ ентусиазмъ наблюдаваха побѣдоносния ходъ на Петроградската Революция.

По това врѣме Зимния Палатъ бѣ обсаденъ, но не бѣ още взетъ. Отъ врѣме на врѣме имаше вистрѣли отъ прозорцитѣ върху обсадителитѣ, които се приближаваха бавно и прѣдпазливо. Отъ Петропавловската крѣпость два-три вистрѣли отъ орѫдие бѣха отправени къмъ Палата. Тѣхния трѣсъкъ бѣ чутъ въ Смолни. Мартовъ говори съ немощно възмущение отъ платформата на Конгреса за цивилната война и особено за обсадата на Зимния Палатъ, кѫдѣто между институтитѣ бѣха — о, ужасъ! — членове отъ партията на меншевикитѣ. Моряцитѣ които дойдоха да донесатъ новинитѣ отъ боятъ около палата, взеха думата противъ него. Тѣ припомниха на обвинителя офенсивата на 18 Юни, измамническата политика на старото правителство, възстановяването на смъртното наказание за войницитѣ, унищожаването на революционнитѣ организации и завършиха обѣщавайки да побѣдатъ или умратъ. Тѣ сѫщо съобщиха за първитѣ жертви отъ нашитѣ редове въ боятъ при Палата.

Всичка станаха като че ли по единъ невидимъ знакъ и, съ единодушието което може да бѫде създадено само отъ едно високо морално въодушевление, изпѣха Погребалния Маршъ. Този който прѣживѣ този моментъ, никога не ще го забрави.

Засѣданието бѣ прѣкѫснато. Невъзможно бѣ да се разисква теоритически по въпроса за начинитѣ на прѣустройство на управлението между ековетѣ на боятъ и стрѣлбата подъ стѣнитѣ на Зимния Палатъ, кѫдѣто сѫдбата на самото това управление се рѣшаваше по единъ практически начинъ. Прѣвземането на Палата, обаче, отиваше напротивъ бавно и това причиняваше колебание между най-малко рѣшителнитѣ елементи въ Конгреса. Ораторитѣ отъ дѣсницата пророкуваха нашето скорошно смазване. Всички загрижено очакваха новини отъ арената прѣдъ палата. Изведнажъ се появи Антоновъ, който ръководѣше операциитѣ противъ Палата. Мъртва тишина се въдвори въ залата. Зимния Палатъ бѣ взетъ; Керенски бѣ избѣгалъ; другитѣ министери бѣха арестувани и изпратени въ крѣпостьта Петропавловски. Първата глава отъ историята на Октомврийската революция бѣ завършена.

Дѣснитѣ социал-революционери и меншевикитѣ всичко шестдесеть души или една десета отъ конгреса, напустнаха сесията съ протести. Тъй като нищо друго не оставаше за тѣхъ, тѣ "оставиха всичката отговорность" за идущитѣ събития върху болшевикитѣ и лѣвитѣ социал-революционери. Послѣднитѣ прѣминаваха прѣзъ моменти на нерѣшителность. Миналото ги привързваше силно къмъ партията на Черновъ. Дѣсното крило на тази партия измѣни на

срѣднитѣ и дребно-буржоазни елементи, на интелигенцията отъ срѣдната класа, на по-заможнитѣ елементи отъ селата и по всички рѣшающи въпроси отиваше ржка за ржка съ либералната буржоазия противъ насъ. По-революционнитѣ елементи отъ партията, отразявайки радикализма на общественитѣ желания на най-бѣднитѣ селски маси, клонѣха къмъ пролетариата и неговата партия. Тѣ се страхуваха, обаче, да скжсатъ централната жица, която ги скачаваше съ тѣхната стара партия. Когато ние напустнахме Прѣдварителния Парламентъ, тѣ отказаха да ни послѣдватъ и ни увѣщаваха противъ "авантюри", но възстанието тури прѣдъ тѣхъ дилемата за обявяването имъ за или противъ Съвѣтитѣ. Не безъ колебания, тѣ се събраха на нашата страна на барикадитѣ.

ОБРАЗУВАНЕ СЪВѢТА НА НАРОДНИТѢ КОМИСАРИ.

Побѣдата въ Петроградъ бѣ пълна. Властьта прѣмина напълно въ Военния Революционенъ Комитетъ. Ние издадохме нашия първи декретъ — унищожаване смъртното наказание и заповѣдь за прѣизбиране на военни комитети и пр. Но тукъ ние открихме, че сме изолирани отъ провинциитѣ. Висшитѣ чиновници по желѣзопжтнитѣ съобщения, пощитѣ и телеграфитѣ бѣха противъ насъ. Армейскитѣ комитети, общинскитѣ управления и земствата продължаваха да бомбардиратъ Смолни съ заплашителни телеграми, въ които тѣ обявяваха немедлена война противъ насъ и обѣщаваха да пометатъ въ едно кжсо врѣме възстанницитѣ. Нашитѣ телеграми, декрети и обяснения не достигнаха до провинциитѣ,

защото Петроградската телеграфна агенция отказваше да ни служи. Въ тази атмосфера, създадена отъ изолирването на столицата отъ останалата часть на страната, застрашителни и чудновати слухове се появиха и спечелиха популярность.

Слѣдъ като най-послѣ се убѣди ,че Съвѣта дѣйствително бѣ взелъ властьта, че старото правителство бѣ арестуавно, че улицитѣ на Петроградъ се владѣеха отъ въоржжени работници, буржоазната преса, както и пресата която бѣ за постигане на единъ компромисъ, започна една кампания на несравняема злоба; нѣмаше ни една лъжа или клевета, която да не бѣ мобилизирана противъ Военния Революционенъ Комитетъ, неговитѣ лидери или комисари.

На 26-ти Петроградския Съвѣтъ имаше засѣдание, на което присжтствуваха делегати отъ Все-Русийския Съвѣтъ, членове отъ Гарнизонната Конференция и много членове отъ различни партии. Тука, за първи пжть отъ близо шесть мѣсеци говориха Ленинъ и Зиновиевъ, на които бѣ направена една бурна овация. Празднеството по случай побѣдата бѣ нѣкакъ-си ощетено отъ мисъльта какъ страната ще посрѣщне новата революция и дали Съвѣтитѣ ще могатъ да задържатъ контрола.

Вечерьта се състоя една изпълнителна сесия на Съвѣта на съвѣтитѣ. Ленинъ прѣдложи два декрета: за мирътъ и поземления въпросъ. Слѣдъ кжси дискусии и двата декрета бѣха приети единодушно. Въ тази сесия сжщо бѣ създаденъ единъ новъ централенъ авторитетъ, който се знае като Съвѣтъ на Народнитѣ Комисари.

Централниятъ Комитетъ на нашата партия се опита да спечели удобрението на лѣвитѣ социал-революционери, които бѣха поканени да участвуватъ при установяването на Съвѣтското Правителство. Тѣ се колебаеха възъ основа на това, че, по тѣхно мнение, това правителство трѣбвало да има коалиционенъ характеръ между съвѣтскитѣ партии. Но меншевикитѣ и дѣснитѣ социал-революционери напустнаха всецѣло Съвѣта на съвѣтитѣ, считайки необходима една коалиция съ противо-съвѣтскитѣ партии. Намъ не оставаше нищо друго, освѣнъ да оставимъ партията на лѣвитѣ социал-революционери да убѣди своитѣ сѫсѣди отъ дѣсницата да се върнатъ въ революционния лагеръ; и до като тѣ вършатъ тази безнадеждна работа, ние мислѣхме, че това бѣ нашъ дългъ да поемемъ отговорностьта за правителството напълно върху нашата партия. Листа на народнитѣ комисари бѣ съставенъ изключително отъ болшевики.

Не ще и съмнѣние, че имаше политическа опасность въ такава една постѫпка. Промѣната се показваше много прибързана. (Човѣкъ трѣбва само да си припомни, че лидеритѣ на тази партия вчера още бѣха провинени по чл. 108 отъ закона, т. е., за прѣдателство). Но нѣмаше друга алтернатива. Другитѣ съвѣтски групи се колебаеха и избѣгваха резултатитѣ, прѣдпочитайки една политика на колебание. Най-послѣ се убѣдихме, че само нашата партия можеше да постави едно революционно правителство.

ПЪРВИТѢ ДНИ ОТЪ НОВИЯ РЕЖИМЪ

Декретитѣ досѣжно земята и мирътъ удобренъ отъ съвѣта бѣха напечатани въ огромни количества и чрѣзъ делегати отъ фронта, селени-пѝшеходци пристигащи отъ селата и агитатори изпратени отъ насъ по окопитѣ и провинциитѣ бѣха пръснати обширно по цѣлата страна. Едноврѣменно съ това отиваше и работата на организирване и въорѫжаване на Червената Гвардия. Заедно съ стария гарнизонъ и моряцитѣ, Червената Гвардия вършеше усилена патраулна служба. Съвѣта на народнитѣ комисари взе контролъ надъ отдѣлнитѣ министерства едно слѣдъ друго, макаръ че срѣщаше пасивната съпротива на висшитѣ и срѣдни чиновници. По-раншнитѣ съвѣтски партии направиха своитѣ послѣдни усилия да намѣрятъ подържка въ тази класа и да организиартъ единъ саботажъ на новото правителство. Нашитѣ неприятели се чувствуваха сигурни, че всичката тази афера не бѣ нищо друго, освѣнъ единъ епизодъ, щото въ день или два — най-много една седмица — Съвѣтското Правителство ще бѫде свалено. Първитѣ чуждестранни консули и членове на легациитѣ, заставени много повече отъ любопитство, отколкото отъ належаща работа, се появиха въ Смолния Институтъ. Вѣстникарски кореспонденти бързаха съ бѣлѣжници и фотографически апарати въ рѫцѣ. Всѣки бързаше да докачи единъ погледъ върху новото правителство, бидейки увѣренъ, че утрѣ или други день ще бѫде много късно.

Пъленъ порядъкъ царуваше въ града. Моряцитѣ, войницитѣ и червено-гвардейцитѣ показаха въ тѣзи първи дни отлична дисциплина и изрядно по-

държаха режима на строгиятъ революціоненъ порядъкъ.

Въ неприятелския лагеръ се повдигна страхъ дане би "епизода" да се продължи и така първата сила за атака върху новото правителство бѣ набързо огранизирана. Инициативата за това бѣ взета отъ социал-революционеритѣ и меншевикитѣ. Въ прѣдшествующия периодъ тѣ искаха и не посмѣха да вематъ цѣлата власть въ тѣхнитѣ собствени ржцѣ. Придържайки се въ тѣхната привръменна политическа позиция тѣ се задоволяваха съ службата въ коалиционния кабинетъ, въ качеството си на помощници, критици и доброжелателни обвинители или защитници на буржоазията. Прѣзъ всички избори тѣ съзнателно проклинаха либералната буржоазия, докато на власть тѣ всѣкога се сливаха съ нея. Въ първитѣ шесть мѣсеци на революцията тѣ сполучиха, като резултатъ отъ тази политика, да изгубятъ абсолютно всѣкакво довѣрие на народа и армията; а сега Октомврийската революция ги изхвърляше отъ кормилото на държавата. И при това, само прѣди единъ день тѣ се считаха господари на положението. Болшевикскитѣ лидери, които тѣ прѣслѣдваха, бѣха изъ скривалищата, сжщо както при царизма. Днесъ болшевикитѣ бѣха на власть, до като вчерашнитѣ коалиционни министери и тѣхнитѣ съдружници се намѣриха захвърлени настрана и лишени отъ всѣкакво влияние върху по-нататъшния ходъ на събитията. Тѣ не искаха и не можеха да вѣрватъ, че тоя внезапенъ бунтъ отбѣлѣзваше началото на една нова ера. Тѣ прѣдпочитаха да го считатъ като случайно, резултатъ на нѣкакво недоразумѣние, което мо-

же да бѫде прѣмахнато отъ нѣколко енергични рѣчи и обвинителни статии въ вѣстницитѣ. Но всѣки часъ тѣ срѣщаха все повече и повече непрѣодолими прѣпятствия. Това е което причинѝ тѣхния слѣпъ и бѣсенъ ядъ.

Буржоазнитѣ политикани, разбира се, не се рискуваха да отидатъ много близко до опасностьта. Тѣ изтикаха на чело социал-революционеритѣ и меншевикитѣ, които въ атаката противъ насъ придобиха всичката онази енергия, която имъ липсваше когато тѣ бѣха полу-правителствена сила. Тѣхнитѣ органи разпространяваха най-изумителнитѣ слухове и лъжи. Отъ тѣхното име бѣха издадени прокламациитѣ, които съдържаха открити апели за смазване на новото правителство. Това бѣха тѣ, които организираха правителственитѣ чиновници за саботажъ и кадетитѣ за военна съпротива.

На 27-ми и 28-ми ние продължавахме да получаваме настойчиви заплашвания отъ военнитѣ комитети, градски думи, земства и отъ организации, (които имаха управлението на желѣзничарскитѣ юниони). На Невски-Проспектъ, главната улица на столичната буржоазия, ставаше все по-оживлено. Буржоазната младежъ бѣ започнала да се свѣстява отъ своята безчувственость и, подтикната отъ пресата, развиваше все по-широка и по-широка агитация противъ съвѣтското правителство. Съ помощьта на буржоазнитѣ тълпи, кадетитѣ обезорѫжаваха отдѣлнитѣ червено-гвардейци. По страничнитѣ улици червено-гвардейци и моряци биваха застрѣлвани. Една група отъ кадети завзе телефонната станция. Опити бѣха направѐни отъ сѫщата страна да се взе-

ме телефонния офисъ. Най-послѣ ние се научихме, че три въоржжени карове паднали въ ржцѣтѣ на нѣкаква враждебна военна организация. Буржоазнитѣ елементи видимо подигнаха глава. Вѣстницитѣ провъзгласиха факта, че ние имаме само нѣколко часа да живѣемъ. Нашитѣ приятели заловиха нѣколко тайни заповѣди, които разкриха въ всѣки случай, че една боева организация е била образувана за борба противъ Петроградския Съвѣтъ. Лидерството на тази организация бѣше заето отъ така нарѣчения комитетъ за защита на Революцията, организиранъ отъ мѣстната Дума и Централния Изпълнителенъ Комитетъ на по-ранншния режимъ. Тукъ-тамѣ дѣсното крило отъ социал-революционеритѣ и меншевикитѣ бѣха на чело. На разположението на този комитетъ бѣха кадетитѣ, студентитѣ и много контра-революционни офицери, които искаха, подъ булото на коалиция, да нанесатъ единъ смъртоносенъ ударъ на Съвѣтитѣ.

КАДЕТСКОТО ВЪЗСТАНИЕ НА 29 ОКТОМВРИ

Крѣпостьта на контра-революционната организация бѣ кадетското училище и Инжинерския Замъкъ, кждѣто значително количество оржжия и амуниции бѣха натрупани и отъ кждѣто се прѣдприемаха атаки противъ главната квартира на революционното правителство. Отряди отъ червено-гвардейци и моряци заобикалиха кадетското училище и изпратиха пратеници вжтрѣ, които искаха прѣдаването на всички оржжия. Отговорътъ бѣ нѣколко вистрѣли. Обсадителитѣ бѣха изпотъпкани. Тълпи отъ народъ се събра около тѣхъ и вистрѣли отъ прозор-

цитѣ често наранявaха минувачитѣ отъ тамъ.

Прѣстрѣлката взимаше единъ безкрайно продължителенъ характеръ и това заплашваше революционнитѣ отряди съ деморализиране. Необходимо бѣ, слѣдователно, да се прѣдприематъ най-рѣшителни мѣрки. Работата за обезорѫжаването на кадетитѣ бѣ възложена на командата на Петропавловската крѣпость — Б. Той обкрѫжи училището, донесе нѣколко въорѫжени карове и артилерия и даде на кадетитѣ 10 минути врѣме да се прѣдадатъ. Подновена стрѣлба бѣ отговорътъ отъ начало. На изтичането на 10-тѣхъ минути Б. даде заповѣдь за единъ артилерийски вистрѣлъ. Първиятъ ударъ направи зѣещи дупки въ стѣнитѣ на училището. Кадетитѣ се прѣдадоха, макаръ че мнозина отъ тѣхъ се опитваха да се спасятъ чрѣзъ бѣгство, стрѣляйки както бѣгаха. .

Значителна ненависть бѣ създадена, каквато всѣкога придружава една цивилна война. Морядитѣ безсъмнѣно нанесоха много насилия върху отдѣлни кадети. Буржоазната преса послѣ обвиняваше моряцитѣ и съвѣтското правителство въ нечовѣщина и бруталность. Но тя никога не споменяваше факта, че революцията на Октомври 25 и 26 бѣ извършена едва ли съ нѣкаква стрѣлба или жертви и че само контра-революционната конспирация, която бѣ организирана отъ буржоазията и която хвърли младото поколение въ огъня на цивилната война противъ работницитѣ, войницитѣ и моряцитѣ, доведе до неизбѣжни строгости и жертви.

29-ти Октомври отбѣлѣза една рѣшителна промѣна въ настроението на Петроградскитѣ жители.

Събитията вземаха единъ по-трагиченъ характеръ. Сѫщевременно нашитѣ приятели разбраха, че положението бѣ много по-сериозно, отколкото тѣ мислѣха отъ начало и, че съвѣта нѣмаше ни най-малко намѣрение да изпустне властьта, която той бѣ спечелилъ, само за да угоди на юнкеритѣ и капиталистическитѣ вѣстници.

Работата за очистването на Петроградъ отъ контра-революционери отиваше усилено. Кадетитѣ бѣха почти всички обезоржжени, участвующитѣ въ възстанието арестувани и затворени въ Петроградската крѣпость или депортирани въ Кронщадъ. Всички публикации, които открито проповѣдваха бунтъ противъ съвѣтската власть бѣха набързо потушени. Заповѣди бѣха издадени за арестуването на тия отъ лидеритѣ на по-раншнитѣ съвѣтски партии, чийто имена фигурираха на заловенитѣ контра-революционни укази. Всичката военна съпротива въ столицата бѣ сломена напълно.

Слѣдъ това настѫпи една дълга и изтощителна борба противъ саботажа на бюрокрацията, техницитѣ, писаритѣ и пр. Тѣзи елементи, които по своето положение принадлежеха главно къмъ най-потиснатата класа отъ обществото, се присъединиха къмъ буржоазията слѣдствие условията на тѣхния животъ и тѣхната обща психология .Тѣ искрено и честно служиха на правителството и неговитѣ институти при царизма. Тѣ продължаваха да служатъ на правителството когато властьта прѣмина въ рѫцѣтѣ на буржоазнитѣ империалисти. Тѣ бѣха наслѣдени съ всичкитѣ имъ познания и технически способности отъ коалиционното правителство въ слѣдую-

щия периодъ на революцията. Но когато революционнитѣ войници, работници и селени изтикаха партиитѣ на експлоататорскитѣ класи на страна отъ кормилото на държавата и се опитваха да вcoveredматъ управлението на работитѣ въ собственитѣ си ръцѣ, тогава бюрократитѣ и чиновницитѣ попаднаха въ страстенъ гнѣвъ и абсолютно отказваха да подържатъ новото правителство. Все повече и повече се разпространяваше този саботажъ, който бѣ организиранъ отъ социал-революционеритѣ и меншевикитѣ, и бѣ подържанъ отъ фондоветѣ доставени отъ банкитѣ на съюзнитѣ легации.

НАСТЖПЛЕНИЕТО НА КЕРЕНСКИ КЪМЪ ПЕТРОГРАДЪ

Колкото по-силно ставаше съвѣтското правителство, толкова повече буржоазнитѣ групировки поставяха своитѣ надежди върху военната помощь отъ вънъ. Петроградската телеграфна агенция, желѣзо-пжтния телеграфъ и радио-телеграфната станция отъ Царское-Село донасяха отъ всѣкждѣ новини за грамадни сили напрѣдващи къмъ Петроградъ съ цѣль да смажатъ бунта тамъ и да възстановятъ редъ. Керенски набързо ходѣше до фронта и буржоазната преса съобщаваше, че той прѣвождалъ безбройна войска противъ болшевикитѣ. Ние се намѣрихме изолирани отъ останалата часть на страната, тъй като телеграфиститѣ отказваха да ни служатъ. Но войницитѣ, които пристигаха на десятки и стотици съ приказания отъ тѣхнитѣ респективни полкове, неизмѣнно ни казваха: Не се страхувайте отъ фронта; той е цѣль на ваша страна. Вие трѣбва са-

мо да ни съобщите и ние ще ви изпратимъ помощь — още сѫщия день — една дивизия или единъ корпусъ". Сѫщото бѣ въ армията както и навсѣкждѣ; маситѣ бѣха съ насъ, а другитѣ класи противъ насъ. Въ ржцѣтѣ на послѣднитѣ бѣ военната техническа машинерия. Различнитѣ части на обширната армия се указаха изолирани една отъ друга. Ние бѣхме изолирани отъ народа и отъ армията. При все това, новината за Петроградското Съвѣтско Правителство и неговитѣ декрети се пръснаха по страната и подигнаха мѣстнитѣ съвѣти къмъ бунтъ противъ старото правителство.

Съобщенията за Керенскиевото настжпление къмъ Петроградъ на чело на нѣкои войски, скоро станаха по-настойчиви и по-опрѣдѣлено очертани. Ние бѣхме информирани отъ Царское-Село, какво че казашки ешалони бѣха не далечъ отъ тамъ, до като единъ апелъ отъ Керенски и генералъ Красновъ се разпространяваше изъ Петроградъ, подканващъ цѣлия гарнизонъ да се присъедини къмъ войскитѣ на правителството, които се очакваха всѣки часъ да влѣзатъ въ столицата. Кадетското възстание на 29 беше безсъмнѣно въ свръзка съ прѣдприятието на Керенски, само че то, слѣдствие рѣшителната акция отъ наша страна, избухна много рано. На гарнизона въ Царское-Село бѣ заповѣдано да иска отъ приближающитѣ се казашки полкове признание на съвѣтското правителство. Въ случай на отказъ, казацитѣ да се обезоржжатъ. Но този гарнизонъ се указа да бжде непригоденъ за военни операции. Той нѣмаше нито артилерия, нито лидери; неговитѣ офицери бѣха неприятели на съвѣтското правителство.

Казацитѣ вземаха радио-телеграфа, най-добрия въ страната, и маршируваха напрѣдъ. Гарнизонитѣ отъ Петерхово, Красное-село и Гачина не показаха нито инициатива нито рѣшителность.

Слѣдъ почти безкръвната побѣда въ Петроградъ, войницитѣ довѣрчиво си мислѣха, че работата ще отиде така и за напрѣдъ. Всичко което бѣ необходимо, тѣ мислѣха, бѣ да се прати единъ агитаторъ до казацитѣ, които биха сложили оржжието щомъ имъ се обясни цѣльта на пролетарската революция. Корниловия контрареволюционенъ бунтъ бѣ потушенъ посрѣдствомъ рѣчи и побратимяване. Чрѣзъ агитация и добрѣ планирано завзимане на извѣстни институти — безъ бой — Керенскиевото правителство бѣ свалено. Сжщитѣ методи сега бѣха употрѣбени отъ лидеритѣ въ Царское-село, Красное-село и Гачина спрѣмо казацитѣ на генералъ Красновъ. Но този пжть тѣ не помогнаха. Макаръ безъ рѣшителность и енусиазъмъ, казацитѣ настжпваха. Отдѣлни отряди наближаваха Красное-село и Гачина, нападаха малкитѣ сили на мѣстнитѣ гарнизони и по нѣкога ги обезоржжаваха. Относително числената сила на Керенскиевитѣ войски отначало ние нѣмахме никакво понятие. Нѣкои казваха че генералъ Красновъ води десеть хиляди человѣка; други твърдѣха че той нѣма повече отъ една хиляда; докато враждебнитѣ вѣстници и циркуляри съобщиха съ букви единъ инчъ голѣми, че два корпуса били наредени задъ Царское-село.

Имаше една обща липса на довѣрие въ Петроградския гарнизонъ. Едва бѣ спечелилъ една безкръвна побѣда и той бѣ повиканъ да отиде противъ

единъ неприятель отъ незнайно число и да завърже едно сражение съ незнаенъ край. Въ гарнизонната конференция дискусиитѣ се въртѣха около необходимостьта отъ изпращане на повече агитатори и издаване апели къмъ казацитѣ; защото за войницитѣ изглеждаше невъзможно щото казацитѣ да не схванатъ гледището, за което Петроградския гарнизонъ заставаше въ своята борба. При все това, първитѣ групи отъ казаци доближиха доста до Петроградъ, и ние очаквахме главното сражение да стане по улицитѣ на града.

Най-голѣма рѣшителность бѣ показана отъ червената-гвардия. Тѣ искаха орѫжие, амуниция и лидери. Но всичко въ военната машинария бѣ дезорганизирано и безъ принадлежности, отчасти вслѣдствие на неупотрѣбление и отчасти вслѣдствие на злонамѣрение. Офицеритѣ бѣха напустнали. Мнозина бѣха избѣгали. Пушкитѣ бѣха на една страна, куршумитѣ на друга. Работитѣ съ артилерията бѣха още по-лоши. Орѫдията, колесницитѣ и раклитѣ бѣха всички на различни мѣста; всички тия нѣща трѣбваше да се дирятъ въ мрака. Различнитѣ полкове нѣмаха нищо на тѣхно разположение, нито сапиорски инструменти, нито полски телефони. Революциоонния генераленъ щабъ, който се опита да поправи работитѣ отгорѣ, срѣщна непрѣодолими прѣпятствия, най-голѣмото отъ които бѣ саботажа на военно-техническитѣ работници.

Тогава ние рѣшихме да апелираме направо до работническата класа. Ние изложихме, че успѣхътъ на революцията бѣ най-сериозно заплашенъ, и че това бѣ за тѣхъ — чрѣзъ тѣхната енергия, инициа-

тива и себеотрицание — да се спаси и закрѣпне режима на пролетарското и селско правителство. Този апелъ бѣ посрѣщнатъ отъ грамаденъ практически успѣхъ почти немедлено. Хиляди работници тръгнаха срѣщу войскитѣ на Керенски и започнаха да копаятъ окопи. Амуниционнитѣ работници снаражиха оръдията, като сами добиваха амуниции за тѣхъ отъ различнитѣ складове; реквизираха коне; занесоха оръдията на нуждннитѣ позиции и ги настаниха; организираха интендантската часть, доставиха газолинъ, мотори, автомобили; реквизираха провизии, фуражъ; и поставиха санитарния тренъ въ едно добро положение — създадоха, въ кратце, цѣлата военна машинария, която ние напраздно се стараѣхме да създадемъ отгорѣ.

Когато двайсетина тежки оръдия пристигнаха на линията, разположението на нашитѣ войници се промѣни веднага. Подъ защита на артилерията тѣ бѣха готови да отблъснатъ атаката на Казацитѣ. На първитѣ линии бѣха Моряцитѣ и Червено-Гвардейцитѣ. Нѣколцина офицери политически не свързани съ насъ но искрено привързани къмъ тѣхнитѣ полкове, придружиха своитѣ войници и направляваха тѣхнитѣ операции противъ казацитѣ на Красновъ.

ПРОПАДАНЕТО НА КЕРЕНСКИЕВА ОПИТЪ.

Въ това врѣме телеграмитѣ пръснаха изъ цѣлата страна съобщението, че болшевикската "авантюра" е била свършена и че Керенски билъ влѣзълъ въ Петроградъ и възстановилъ редъ съ желѣзна ръка. Отъ друга страна, въ Петроградъ, бур-

жоазната преса окуражена отъ близостьта на Керенскиевитѣ войски, пишеше за пълната деморализация на Петроградския гарнизонъ; за неотстоимото настжпление на казацитѣ, снабдени съ много артилерия; и прѣдсказваха неминуемото падане на Смолни Институтъ. Нашата главна спънка бѣ, както вече изложихме, липсата на подходящи механически спомагатели и хора способни да направляватъ военнитѣ операции. Даже тѣзи офицери, които съзнателно бѣха придружили своитѣ войници до линията, отказваха позицията на Главнокомандующъ.

Слѣдъ дълги разсжждения, ние дойдохме до тази комбинация: Гарнизония Съвѣтъ избра единъ комитетъ отъ петь лица, на които бѣ повѣренъ върховния контролъ на всички операции противъ контра-революционнитѣ войски идящи срѣщу Петроградъ. Този комитетъ по-послѣ постигна едно споразумение съ полковникъ Муравиевъ, който бѣ въ опозиционната партия подъ режима на Керенски и който сега, по своя инициатива, прѣдложи услугитѣ си на Съвѣтското Правителство.

Прѣзъ студената нощь на 30 Октомври, Муравиевъ и азъ тръгнахме съ автомобилъ за линиитѣ. Коли съ провизии, фуражъ, военни доставки и артилерия се влачеха по пжтя. Всичко това бѣ направено отъ работницитѣ отъ различнитѣ фабрики. Нѣколко пжти нашия автомобилъ бѣ спиранъ отъ Червено-Гвардейскитѣ патраули, които провѣряваха нашето позволително. Още отъ първия день на Октомврийската революция всѣки автомобилъ въ града бѣ реквизиранъ и никакъвъ автомобилъ не можеше да се кара по улицитѣ на града или по края на столицата

безъ позволение отъ Смолни Институтъ. Бдителностьта на Червено-Гвардийцитѣ бѣ повече отъ похвална. Тѣ стояха на стража около малки огньове, съ пушка въ ржка по цѣли часове. Гледката отъ тия млади въоржжени работници около огньоветѣ въ снѣга бѣ най-добрия символъ на пролетарската революция.

Много орждия бѣха закарани по позициитѣ и нѣмаше никаква липса на амуниция. Рѣшителното сблъскване се разви сжщия този день между Красное-село и Царское-село. Слѣдъ единъ ожесточенъ артилерийски дуелъ, казацитѣ, които настжпваха до като не срѣщаха съпротива, бързо отстжпиха. Тѣ бѣха лъгани постоянно съ приказки за груби и жестоки актове, извършени отъ болшевикитѣ, които искали да продадътъ Русия на германския Кайзеръ. Тѣхъ ги увѣряваха, че почти цѣлия гарнизонъ въ Петроградъ нетърпѣливо ги очаквалъ като освободители. Първата сериозна съпротива напълно дезорганизира тѣхнитѣ редове и отбѣлѣза сждбата на Керенскиевото прѣдприятие.

Отстжплението на Красновитѣ казаци ни позволи да веземемъ подъ контролъ Радио-телеграфната станция въ Царское-село. Ние веднага прѣдадохме по безжичния телеграфъ новината за нашата побѣда върху Керенскиевитѣ войски. Нашитѣ чуждестранни приятели ни информираха по-послѣ, че германската безжична станция отказала по заповѣдь отъ горѣ да получи тази телеграма*).

Азъ цитирамъ тукъ текста на тази телеграма: "Село Пулково; Генераленъ Щабъ; 2:10 слѣдъ обѣдъ. Нощьта на 30—31 Октомври ще бжде отбѣлѣзана въ историята. Керенскиевия опитъ да поведе контра-революционни вой-

Първата реакция на германскитѣ власти спрѣмо събитията отъ октомври бѣ такава на страхъ — страхъ да не би тѣзи събития да прѣдизвикатъ смутове въ самата Германия. Въ Австро-Унгария часть отъ нашата телеграма бѣ приета и бѣ, до колкото ние знаемъ, източника за информация на цѣлата Европа върху злѣ сияйния опитъ на Керенски да възобнови властьта си и неговото мирезно пропадане.

Незадоволството бѣ голѣмо между Красновитѣ казаци. Тѣ започнаха да изпращатъ свои пратеници въ Петроградъ и даже официални делегати до Смолни. Тамъ тѣ имаха удобния случай да се убѣдятъ, че отличенъ редъ царѣше въ столицата, благодарение на Петроградския гарнизонъ, който единодушно подържаше съвѣтското правителство. Казашката дезорганизация стана още по-остра щомъ абсурдностьта на плана за прѣвземането на Петроградъ съ хилядо конника се разкри прѣдъ тѣхъ — тъй като обѣщаната подържка отъ фронта не пристигаше.

Красновитѣ отряди отстжпиха къмъ Гачинскъ, и

ски противъ столицата на революцията получи единъ рѣшителенъ ударъ. Керенски отстжпва, ние настжпваме. Войницитѣ, моряцитѣ и работницитѣ отъ Петроградъ показаха ,че тѣ могатъ и ще подържатъ съ оржжие въ ржка волята и властьта на пролетарската демокрация. Буржоазията се опита да изолира армията отъ революцията, а Керенски се опита да я смаже чрѣзъ казакизъмъ. И двата опита сж осуетени.

"Великата идея за възцаряването на демокрацията на работницитѣ и селенитѣ обедини редоветѣ на армията и затвърди нейната воля. Цѣлата страна сега ще разбере, че Съвѣтското Правителство не е едно прѣходяще явление, но единъ траенъ фактъ отъ надмощието на работници, войници и селени. Отблъсването на Керенски бѣ отблъсването на срѣдната класа, буржоазията и Кор-

когато ние потеглихме нататъкъ на другия день, Красновия щабъ бѣ плѣненъ отъ самитѣ казаци. Нашия Гачински гарнизонъ държеше най-важнитѣ военни позиции. Казацитѣ, отъ друга страна, макаръ още необезоръжжени, бѣха абсолютно не въ състояние за по-нататъшна съпротива. Тѣ искаха само едно нѣщо: да имъ бжде позволено колкото се може по-скоро да се върнатъ въ Донската область или на фронта.

Гачинскиятъ Палатъ прѣдставляваше една любопитна гледка. На всѣки входъ стоѣше по единъ специаленъ часовой, а на вратитѣ имаше артилерия и въоржжени карове. Войници, моряци и червеногвардейци заемаха царскитѣ апартаменти, украсени съ скжпоцѣнни картини. Пръснати по маситѣ, направени отъ скжпъ дървенъ материалъ, лежаха войнишки дрехи, лули и праздни кутии отъ сардели. Въ една отъ стаитѣ се бѣше настанилъ Генералъ-Красновия Щабъ. На подътъ лежеха сламеници, калпаци и шинели.

Прѣдставительтъ на Революционния Воененъ

ниловиститѣ. Отблъсването на Керенски значи затвърдяването на народнитѣ права върху свободенъ и миренъ животъ, за земя, храна и власть. Пулковската дивизия съ нейната блѣстяща атака заякчи каузата на пролетарската и селска революция. Не може да има възвръщане къмъ миналото. Намъ прѣдстоятъ още борби, прѣпятствия и жертви. Но пжтьтъ е отворенъ и побѣдата е сигурна.

“Революционна Русия и Съвѣтското Правителство могатъ да се гордѣятъ съ тѣхната Пулкова Дивизия, командувана отъ полковникъ Владенъ. Да могатъ имената на падналитѣ никога да не се забравятъ. Почить къмъ борцитѣ за революцията — войницитѣ и офицеритѣ, които стояха за народа! Да живѣе Революционна Социалистическа Русия! Отъ страна на Съвѣта на Народнитѣ Комисари, **Л. Троцки,** 31 Октомври, 1917 година”.

Комитетъ, който ни придружаваше, влѣзе въ квартирата на генералния щабъ, шумно сложи пушката си на пода, и като се подпираше на нея произнесе: “Генералъ Красновъ, вие и вашия щабъ сте плѣнници на съвѣтскитѣ власти”. Веднага въоржжени червено-гвардейци завзеха и двѣтѣ врати. Керенски не се виждаше никждѣ. Той пакъ бѣ избѣгалъ, както бѣ направилъ по-рано отъ Зимния Палатъ. Относително обстоятелствата при това бѣгство, генералъ Красновъ направи едно писмено изложение на 1-ви Ноември. Азъ цитирамъ тукъ изцѣло този интересенъ документъ:

1-ви Ноември 1917, 19 часа.

Около 15 часа днесъ, азъ бѣхъ повиканъ отъ Върховния Главнокомандующъ, Керенски. Той бѣ много възбуденъ и нервозенъ.

“Генерале”, каза той, “вие ме прѣдадохте — вашитѣ казаци тукъ положително казватъ, че тѣ ще ме арестуватъ и прѣдадатъ на моряцитѣ.”

“Да”, азъ отговорихъ, “говори се за това и азъ знамъ, че тукъ никакъ нѣмашъ симпатизатори”.

“Но дали офицеритѣ сж на сжщия умъ?”

“Да, офицеритѣ сж особено незадоволени отъ васъ”.

“Тогава какво да правя? Ще трѣбва да се самоубия”.

“Ако вие сте честенъ човѣкъ, вие ще потеглите веднага за Петроградъ подъ единъ флагъ на примирие и рапортирате на Революционния Комитетъ кждѣ вие ще уговаряте по нѣщата, като глава на правителството”.

“Да, азъ ще направя това, генерале!”

“Азъ ще доставя стража за васъ и ще искамъ щото единъ морякъ да ви придружава”.

“Не, всѣки други, но не морякъ. Не знаете ли че Дибенко е тукъ?”

“Не, азъ не знамъ кой е Дибенко.”

“Той е мой неприятель”.

“Така, но нѣма какво да се прави. Когато човѣкъ играе на голѣмо обзалагане, той трѣбва да бѫде готовъ да изгуби всичко.”

“Добрѣ. Само че азъ ще отида нощѣ”.

“Защо? Това би било бѣгство. Идете спокойно и открито така, щото всѣки да може да види че вие не бѣгате”.

“Добрѣ, само че вие трѣбва да ми доставите единъ конвой, на когото да мога да разчитамъ”.

“Добрѣ.”

Азъ отидохъ и повикахъ единъ казакъ отъ 10-ти Донски полкъ, нѣкой си Рисковъ, и му заповѣдахъ да назначи осемь казаци да пазятъ Върховния Главно-командующъ.

Слѣдъ половинъ часъ казацитѣ дойдоха и ми рапортираха, че Керенски е вече отишелъ — избѣгалъ. Азъ дадохъ тревога и заповѣдахъ да го търсятъ. Азъ вѣрвамъ че той не е излѣзълъ вънъ отъ Гачинскъ и сега трѣбва да се крие тукъ нѣкждѣ.

Командующъ 3-ти Корпусъ,
Генералъ-Майоръ Красновъ.

* * *

Така завърши това прѣдприятие.

Нашитѣ противници още не искаха да се подчинятъ и не допущаха, че въпроса съ правителството е уреденъ. Тѣ продължаваха да осланятъ свои-

тѣ надежди на фронта. Много лидери на по-раншнитѣ съвѣтски партии — Черновъ, Церетели, Авксентиевъ, Гоцъ и други — отидоха на фронта, влѣзоха въ прѣговори съ старитѣ военни комитети и, споредъ вѣстникарскитѣ извѣстия, се опитали даже да сформируватъ едно министерство на бойното поле. Всичко това се сведе до нула. Старитѣ военни комитети бѣха изгубили всичкото тѣхно значение, усилена работа се вършеше на фронта въ свръзка съ конференциитѣ и съвѣтитѣ, свикани съ цѣль за реорганизирването на всички военни организации. Въ тия прѣизбирания Съвѣтското Правителство бѣ навсѣкждѣ побѣдитель.

Отъ Гачинскъ нашитѣ дивизии потеглиха по желѣзния пѫть по-нататъкъ по направление къмъ рѣката Лига и Пековъ. По пѫтя тѣ срѣщнаха още нѣколко трена пълни съ войска и казаци, които сѫ били повикани отъ Керенски, или пъкъ бѣха изпратени отъ отдѣлни генерали. Съ единъ отъ тия ешелони имаше даже въорѫжено сблъскване. Но повечето отъ войницитѣ, които бѣха изпратени отъ фронта къмъ Петроградъ заявяваха, щомъ като срѣщнаха прѣдставителитѣ отъ съвѣтскитѣ войски, че тѣ сѫ били измамени и че тѣ не би дигнали нито единъ прѣстъ противъ правителството на войницитѣ и работницитѣ.

ВѪТРѢШНИ ТЪРКАНИЯ

Въ това врѣме борбата за съвѣтски контролъ се разпрастрани по цѣлата страна. Въ Москва, особено, тази борба взема единъ крайно продължителенъ и кървавъ характеръ. Обаче, не най-маловаж-

ната причина на това бѣ факта, че лидеритѣ на възстанието не сж показали изведнажъ необходимата рѣшителность при атакуването. Въ една цивилна война, повече отколкото въ всѣка друга, побѣдата може да бжде осигурена само чрѣзъ едно рѣшително и настойчиво поведение. Не трѣбва да има никакво двоумение. Влизането въ прѣговори е опасно; само да се убива врѣмето напраздно е самоубийство. Ние тукъ имаме работа съ маси, които никога не сж държали нѣкаква власть въ ржцѣтѣ си, на които, слѣдователно, липсваше най-много себеупованието Всѣко колебание въ революционната главна квартира непосрѣдствено ги деморализирва. Само когато една революционна партия отива прилежно и рѣшително къмъ своята цѣль, тя може да помогне на трудящитѣ се маси да прѣодолѣятъ своитѣ вѣковни робски инстинкти и да ги поведе къмъ побѣда. И само чрѣзъ тѣзи срѣдства на агресивни нападения може да се сдобие побѣда съ най-малкото изразходване на енергия и най-малкото число жертви.

Но най-голѣмата трудность е да се сдобиятъ съ такава твърда и положителна тактика. Нуждата на народа отъ вѣра въ своитѣ собствени сили и липсата отъ политическа опитность сж сжществено отразени въ неговитѣ лидери, които, отъ своя страна, попадатъ подъ грамадното влияние на буржоазното обществено мнение.

Либералната буржоазия третираше съ прѣзрѣние и отвръщение простата мисъль за възможността отъ едно правителство на работническата класа и даде свободенъ ходъ на своитѣ чувства по този въпросъ въ безбройнитѣ органи на нейно разполо-

жение. Близо слѣдъ нея се влачеше интелигенцията, която, съ всичкитѣ свои професии и радикализмъ и цѣлото социалистическо було на нейната всеобща философия е въ дъното на душата си напоена съ робска почить къмъ буржоазната мощь и административна способность. Всички тѣзи "социалистически" интелекти бързо се прилѣпиха къмъ дѣсницата и считаха постоянно растящата сила на съвѣтското правителство като очевидно начало на края. Слѣдъ прѣдставителитѣ на "либералнитѣ" професии идѣха дребнитѣ чиновници, административнитѣ техници — всички тѣзи елементи, които се подържатъ материално и духовно отъ трохитѣ които падатъ отъ буржоазната трапеза. Съпротивата на тѣзи елементи бѣ главно пасивна по характеръ, особенно слѣдъ потушаването на кадетското възстание, но, при все това, тя може още да изглежда застрашителна. Отричаха ни сътрудничество на всѣка крачка. Правителственитѣ чиновници или напущаха министерството, или пъкъ отказваха да работятъ когато сѫ тамъ. Тѣ не искаха да прѣдадатъ нито дѣлата на министерството, нито говитѣ парични смѣтки. Телефониститѣ отказваха да ни конектиратъ, а нашитѣ телеграми биваха или задържани или изопъчени въ телеграфнитѣ станции. Ние не можехме да намѣримъ нито прѣводчици, нито стенографисти, нито даже писари.

Всичко това не можеше да не произведе една атмосфера, която направи различнитѣ елементи въ по-първитѣ редове на нашата партия да се съмнѣватъ дали, прѣдъ видъ този бойкотъ на буржоазното общество, работницитѣ ще успѣятъ да турятъ

машинерията на управлението въ добъръ редъ и така задържатъ властьта. Изказваха се мнения за нуждага отъ коалиция. Коалиция съ кого? Съ либералната буржоазия. Но единъ опитъ за коалиция съ тѣхъ би закаралъ революцията въ едно ужасно блато. Революцията на 25 Октомври бѣ единъ актъ на себезапазване отъ страна на маситѣ слѣдъ периода отъ безсилие и прѣдателството на лидеритѣ отъ коалиционното правителство. За насъ оставаше само една коалиция въ редоветѣ на така нарѣчената революционна демокрция — коалиция на всички съвѣтски партии.

Такава коалиция ние прѣдложихме, въ сѫщность, прѣдложихме още отъ самото начало — на засѣданието на втория Все-Русийски Съборъ на Съвѣтитѣ на 25 Октомври. Керенскиевото правителство бѣ свалено и ние прѣдложихме, щото Съвѣта на Съвѣтитѣ да вземе управлението въ своитѣ собствени рѫцѣ. Но дѣснитѣ партии напустнаха, като трѣснаха вратата слѣдъ себе си. И това бѣ най-доброто нѣщо, което тѣ биха могли да направятъ. Тѣ прѣдставляваха една незначителна часть отъ Съвѣта. Тѣ нѣмаха вече послѣдователи въ маситѣ, и тия класи, които още ги подържаха, просто по енерция идваха все повече и повече на наша страна. Коалиция съ дѣснитѣ социал-революционери и меншевикитѣ не можеше да разшири общественитѣ основи на съвѣтското правителство, а би, сѫщеврѣменно, вовлѣкло въ състава на това правителство елементи, които бѣха напълно разпокѫсани отъ политическия скептизмъ и идолопоклонство къмъ либералната буржоазия. Цѣлата сила на новото прави-

телство лежи въ радикализма на неговата програма и смѣлостьта на неговитѣ акции. Да се свърже съ фракциитѣ на Черновъ и Церетели би значило да се свържатъ краката и ржцѣтѣ на новото правителство — да се лиши отъ свобода на дѣйствие и, слѣдователно, да убие довѣрието на маситѣ въ най-късото възможно врѣме.

Нашитѣ най-близки политически сжсѣди откъмъ дѣсно бѣха така нарѣченитѣ "лѣви социал-революционери". Тѣ бѣха, въобще, съвършенно готови да ни подържатъ, но се стараеха да образуватъ едно коалиционно социалистическо правителство. Управлението на желѣзопжтния юнионъ, централния комитетъ на телеграфо-пощенскитѣ чиновници и юниона на държавнитѣ чиновници бѣха противъ насъ. И въ по-високитѣ кржгове на нашата собствена партия се подигаха гласове за необходимостьта да се дойде до едно споразумѣние съ тия организации по единъ или другъ начинъ. Но на какъвъ базисъ. Всички горѣпоменати влиятелни организации отъ стария периодъ бѣха отживѣли тѣхната полезность. Тѣ имаха приблизително сжщитѣ отношения спрѣмо долния персоналъ, каквито имаха старитѣ военни комитети спрѣмо маситѣ войници въ окопитѣ. Историята бѣ създала една голѣма пропасть между горнитѣ и долнитѣ класи. Неустановени комбинации съ тѣзи лидери на друго врѣме, които революцията бѣ изхвърлила, бѣха осждени на неизбѣжно пропадане. Нуждно бѣ да разчитаме всецѣло и довѣрчиво на народнитѣ маси за да можемъ, въ съюзъ съ тѣхъ, да прѣодолѣемъ саботажа и аристократическитѣ тенденции на горнитѣ класи.

Ние оставихме на лѣвитѣ социал-революционери да продължатъ безнадеждниъ усилия за коалиция. Нашата политика, напротивъ, бѣ да насочимъ трудящитѣ се долни класи противъ прѣдставителитѣ на организациитѣ, които подържаха режима на Керенски. Тази безкомпромисна политика причинѝ значителни търкания и даже разцѣпление на нашата партия. Въ Централния Изпълнителенъ Комитетъ, лѣвитѣ социал-революционери протестираха на нашитѣ мѣрки и настояваха върху необходимостьта отъ компромисъ. Тѣ получиха подържка отъ страна на нѣкои болшевики. Трима народни комисари прѣдадоха своитѣ портфейли и напустнаха правителството. Нѣколцина партийни лидери се наредиха къмъ тѣхъ, по принципъ. Това създаде едно дълбоко впечатление въ интелигентнитѣ буржоазни кржгове. Ако болшевикитѣ не можеха да бждатъ побѣдени отъ кадетитѣ и Красновитѣ козаци, мислѣха си тѣ, съвършенно ясно е, че съвѣтското правителство трѣбва сега да загине, като резултатъ на вжтрѣшни раздори. Въ всѣки случай, маситѣ никакъ не забѣлѣзаха тѣзи раздори. Тѣ единодушно подържаха съвѣтскитѣ народни комисари, не само противъ контра-революционнитѣ подстрѣкатели и саботажа, но така сжщо и противъ коалиционистиъ и скептицитѣ.

СЖДБАТА НА УЧРЕДИТЕЛНОТО СЪБРАНИЕ

Когато, слѣдъ Корниловия епизодъ, управляющитѣ съвѣтски партии се опитаха да изгладятъ своята хлабавость спрѣмо контра-революционната буржоазия, тѣ искаха едно бързо свикване на Учредителното Събрание. Керенски, когото съвѣтитѣ едва-що

спасиха отъ съвсѣмъ явнитѣ прѣгръдки на неговия съюзникъ, Корниловъ, се видѣ принуденъ да направи компромисъ. Апелътъ за Учредителното Събрание бѣ издаденъ за краятъ на Ноември. По това врѣме, обаче, обстоятелствата се бѣха така стекли, че нѣмаше никаква гаранция, щото Учредителното Събрание да бѫде дѣйствително свикано.

Най-голѣмата степень на дезорганизация се бѣ появила на фронта. Дезертиранията се увеличаваха всѣкидневно; маситѣ войници заплашваха да напуснатъ окопитѣ, цѣли полкове наведнажъ, и на връщане да опустошатъ всичко на пѫтя си. По селата ставаше едно генерално заграбване на земята и орѫдията на земевладѣлцитѣ. Военно положение бѣ обявено въ нѣколко провинции. Германцитѣ продължаваха да настѫпватъ, прѣвзеха Рига и заплашваха Петроградъ. Дѣсното крило на буржоазията открито се радваше на опасностьта, която застрашаваше революционата столица. Правителственитѣ учреждения въ Петроградъ бѣха изпразднени и Керенскиевото правителство се приготовляваше да се прѣмѣсти въ Москва. Всичко това правѣше дѣйствителното свикване на Учредителното Събрание не само съмнително, но едва ли вѣроятно. Отъ тази гледна точка Октомврийската революция изглежда да бѣ спасението на Учредителното Събрание, както тя бѣ спасителя на революцията въобще. Когато ние заявявахме, че пѫтя къмъ Учредителното Събрание не бѣ чрѣзъ Церетелевия прѣдварителенъ парламентъ, но чрѣзъ заграбване юздитѣ на управлението отъ съвѣтитѣ, ние бѣхме съвършенно откровени.

Но нескончаемото отлагане на Учредителното

Събрание не бѣ безъ ефектъ върху самия институтъ. Призовано въ първитѣ дни на революцията, то се осѫществи едва осемь или деветь мѣсеци на отчаяна класова партийна борба. То дойде много късно за да играе една творческа роля. Неговата вѣчна несъстоятелность бѣше прѣд-опрѣдѣлена отъ единъ само фактъ — единъ фактъ, който може да изглежда не важенъ на пръвъ погледъ, но който попослѣ стана отъ грамадно значение за сѫдбата на Учредителното Събрание.

Числено, главната революционна партия въ първата епоха бѣше партията на социал-революционеритѣ. Азъ вече говорихъ за нейната безформеность и нейния пъстъръ съставъ. Революцията дойде неминуемо до разединението на тѣзи нейни членове, който се бѣха присъединили къмъ нея подъ знамето на популизма Лѣвото крило, което имаше послѣдователи между часть отъ работницитѣ и широкитѣ маси отъ бѣдни селени, ставаше все повече и повече отчуждено отъ остатъка. Това крило се намѣри въ безкомпромисна опозиция на партията и срѣдно-буржоазнитѣ клонове отъ социал-революционеритѣ. Но бездѣйностьта на партийната организация и партийнитѣ традиции въздържаше процеса на неминуемото разлагане. Пропорционалната изборна система, както всѣки знае, още имаше пълна тяжесть въ партийнитѣ листи. Тъй като тѣзи листи бѣха изработени два или ри мѣсеци прѣди Октомврийската революция и не подлежаха на измѣнение, лѣвитѣ и дѣснитѣ социал-революционери още фигурираха на тѣзи листи като една и сѫща партия. Така щото, по врѣмето на Октомврийската революция — прѣзъ пе-

риода, когато дѣснитѣ социал-революционери арестуваха лѣвитѣ, а лѣвитѣ се съединяваха съ болшевикитѣ за свалянето на правителството на Керенски, старитѣ листи си оставаха въ пълна сила; а въ изборитѣ за Учредително Събрание селенитѣ бѣха принудени да гласуватъ за листитѣ на тѣзи, на чело на които стоеше Керенски, послѣдванъ отъ тия лѣви социал-революционери, които участвуваха въ заговора за неговото сваляне.

Ако мѣсецитѣ прѣди Октомврийската революция бѣха такива на постоянно печелене на народната подържка отъ страна на лѣвитѣ — на едно общо увеличение на послѣдователитѣ на болшевикитѣ между работници, войници и селени — тогава този процесъ бѣ отразенъ въ партията на социал-революционеритѣ въ едно увеличение на лѣвото крило за смѣтка на дѣсното. При все това, на партийната листа на социал-революционеритѣ прѣобладаваха, съ една пропорция три срѣщу единъ, старитѣ лидери отъ дѣсното крило — хората, които бѣха изгубили всичката своя революционна репутация въ днитѣ на коалицията съ либералната буржоазия.

Къмъ това трѣбва да се прибави факта, че самитѣ избори станаха прѣзъ първата седмица слѣдъ Октомврийската революция. Новината за промѣната прѣминаваше твърдѣ бавно отъ столицата къмъ провинцията, отъ градоветѣ къмъ селата. Селенитѣ въ много мѣста имаха само една неопрѣдѣлена прѣдстава за това, което ставаше въ Петроградъ и Москва. Тѣ гласуваха за "земя и свобода", за тѣхнитѣ прѣдставители въ тѣхнитѣ поземлени комитети, които въ повечето случаи се събираха подъ знамето на

популизма: но съ това тѣ гласуваха за Керенски и Авксентиевъ, които разтурваха поземленитѣ комитети и арестуваха тѣхнитѣ членове. Като резултатъ на това се появи странния политически парадоксъ, щото една отъ двѣтѣ партии, които разтуриха Учредителното Събрание — лѣвитѣ социал-революционери — дължеха своето прѣдставителство на факта, че тѣ бѣха на сѫщата листа съ партията, която даде болшинство на Учредителното Събрание. Тази важна страна на въпроса трѣбва да ни даде една ясна идея до колко Учредителното Събрание куцаше слѣдъ течението на политическитѣ събития и партийнитѣ групировки.

Ние трѣбва да разгледаме въпроса принципално.

ПРИНЦИПИТѢ НА ДЕМОКРАЦИЯТА И ПРОЛЕТАРСКАТА ДИКТАТУРА

Като марксисти, ние никога не сме бивали обожатели на формална демокрация. Въ едно общество отъ класи, демократическитѣ институти не само че не изключватъ класовата борба, но ѝ даватъ едно крайно несъвършенно изражение. Имотнитѣ класи иматъ всѣкога на тѣхно разположение десетки и стотици срѣдства за фалшифицирането, извръщането желанието на работницитѣ. Демократическитѣ институти ставатъ още по-несъвършенъ посрѣдникъ за израждането на класовата борба при революционни обстоятелства. Марксъ наричаше революциитѣ “двигатели на историята”. Благодарение на откритата и прѣка борба за власть, работния народъ сдобива много политическа опитность и минава бързо отъ една стадия въ друга въ неговото развитие. Теж-

ката машинерия на демократическитѣ институти куца подиръ развитието толкова повече, колкото по-голѣма е страната и по-несъвършенъ е нейния технически апаратъ.

Болшинството въ Учредителното Събрание се указа да бѫде социал-революционери, и, съгласно парламентарнитѣ правила на процедура, контролътъ на правителството принадлежеше тѣмъ. Но партията на дѣснитѣ социал-революционери имаше случаятъ да вземе контролътъ прѣзъ цѣлия периодъ на революцията до Октомври. При все това, тѣ избѣгваха отговорностьта отъ управлението, отпущайки лъвската часть отъ него на либералната буржоазия. Вслѣдсвие на това дѣснитѣ социал-революционери бѣха изгубили и послѣдната слѣда отъ влияние между революционнитѣ елементи въ врѣмето, когато численния съставъ на Учредителното Събрание ги задължаваше да образуватъ правителство. Работническата класа, както и Червената Гвардия, бѣха враждебни на дѣснитѣ социал-революционери. Голѣмото болшинство отъ войницитѣ подържаха болшевикитѣ. Моряцитѣ, които играеха една толкова важна роля въ революционнитѣ събития, бѣха на наша страна. При това, дѣснитѣ социал-революционери трѣбваше да напустнатъ съвѣтитѣ, които въ Октомври — т. е., прѣди свикването на Учредителното Събрание — бѣха взели правителството въ своитѣ рѫцѣ. На кого, тогава, едно министерство сформирувано отъ Учредителното Събрание можеше да разчита за подържка? То би било подържано отъ горнитѣ класи въ провинцията, интелигенцията, правителственитѣ чиновници и врѣменно отъ буржоазията

отъ дѣсницата. Но на такова едно правителство би му липсвали всички материални срѣдства за администриране. Въ такъвъ единъ политически центъръ като Петроградъ, то би срѣщнало неотстоима опозиция отъ самото начало. Ако при тѣзи обстоятелства съвѣтитѣ, подчинявайки се на формалностьта на демократическитѣ обичаи, прѣдадѣха управлението на партията на Керенски и Черновъ, такова едно правителство, компрометирано и изнемощено, само би довело една врѣменна бъркотия въ политическиятъ животъ на страната и би било свалено отъ едно ново възстание въ нѣколко седмици. Съвѣтитѣ рѣшиха да срутятъ този закъснѣлъ исторически опитъ до неговитѣ основи и разтурятъ Учредителното Събрание сѫщия день, когато то се събере.

Заради това, нашата партия бѣше най-строго цензурирана. Разтурването на Учредителното Събрание създаде едно съвсѣмъ неблагоприятно впечатление между ръководящитѣ крѫгове на европейскитѣ социалистически партии. Кауцки обясняваше въ редица статии, писани съ характеристичното му тѣсногърдство,взаимната връзка сѫществующа между социал-революционнитѣ проблеми на пролетариата и режима на политическата демокрация. Той се мѫчеше да доказва, че за работническата класа найумѣстно ще бѫде винаги да запазва сѫществующитѣ елементи на демократическия режимъ. Това е, разбира се, вѣрно като едно общо правило. Но Кауцки бѣше свелъ тази историческа истина въ професорска баналность. Ако, въ края на краищата, това е въ полза на пролетариата да изведе своята класова борба и даже своята диктатура чрѣзъ каналитѣ

на демократическитѣ институти, отъ това никакъ не слѣдва, че историята всѣкога ѝ доставя удобниятъ случай за постигането на този щастливъ край. Нѣма нищо въ Марксовата теория, което да оправдава заключението, че историята всѣкога създава такива условия, които сѫ "най-благоприятни" за пролетариатътъ.

Мѫчно е да се каже какъвъ ходъ би взела революцията ако Учредителното Събрание бѣ свикано въ втория или третия мѣсецъ. За вѣрване е, че тогава господствующитѣ партии на социал-революционеритѣ и меншевикитѣ биха се компрометирали, а наедно съ тѣхъ и Учредителното Събрание, прѣдъ очитѣ не само на най-активнитѣ елементи подържащи съвѣтитѣ, но така сѫщо и прѣдъ най-назадничавитѣ демократически маси, които можеха да бѫдатъ привързани, по тѣхни прѣдположения, не къмъ съвѣтитѣ, но къмъ Учредителното Събрание. При такива обстоятелства, разтурянето на Учредителното Събрание би довело нови избори, въ които партията на лѣвицата би се сдобила съ едно болшинство. Но ходътъ на събитията бѣ другъ. Изборитѣ за Учредителното Събрание станаха въ деветия мѣсецъ отъ революцията. По това врѣме класовата борба бѣ взела такава интензивность, щото тя пръсна формалнитѣ рамки на демокрацията съ помощьта на вѫтрѣшна сила.

Пролетариата повлече армията и селенитѣ подирѣ си. Тази класа се намираше въ прѣка и отчаяна война съ дѣснитѣ социал-революционери. Тази партия, благодарение на грубата изборна машинерия, получи болшинство въ Учредителното Съ-

брание, отразявайки прѣд-Октомврийската епоха на революцията. Резултатътъ бѣ едно противорѣчие, което бѣше абсолютно неотстранимо въ границитѣ на формалната демокрация. И само политическитѣ педанти, които не вагатъ подъ внимание революционната логика на класовитѣ съотношения, могатъ, прѣдъ лицето на слѣд-Октомврийското положение, да четатъ безполезни лекции на пролетариата за ползата и прѣимуществото на демокрацията за каузата на класовата борба.

Въпросътъ бѣ поставенъ отъ историята много по-конкретно и остро. Учредителното Събрание, слѣдствие характера на неговото болшинство, трѣбваше да прѣдаде властьта на групата Керенски, Черновъ и Церетели. Можеше ли тази група да води сѫдбинитѣ на революцията? Можеше ли да намѣри подържка въ тази класа, която съставляваше грѫбнакътъ на революцията? Не. Дѣйствителната ядка на класовата революция бѣ дошела до единъ непримиримъ конфликтъ съ нейната демократическа черупка. Сѫдбата на Учредителното Събрание бѣ рѣшена отъ това положение. Неговото разтурване стана единствения лѣкъ на противорѣчието, което бѣ създадено, не отъ насъ, но отъ цѣлия прѣдшествуващъ ходъ на събитията.

ПРѢГОВОРИТѢ ЗА МИРЪ

Въ историческото нощно засѣдание на Втория Все-Русийски Конгресъ на Съвѣтитѣ бѣ приетъ декрета за миръ. Въ този моментъ съвѣтското правителство едва започваше своето стабилизиране въ важнитѣ центрове на страната, а въ странство се имаше

много малко довѣрие въ неговата сила. Съвѣта прие декрета единодушно. Но това изглеждаше на множина нищо повече отъ една политическа демонстрация. Тия, които бѣха за компромисъ, разправяха навсѣкждѣ, че нашата резолюция не ще остане безъ послѣдствия; защото, отъ една страна, германскитѣ империалисти не ще ни признаятъ и не ще прѣговарятъ съ насъ; отъ друга страна, нашитѣ съюзници ще ни обявятъ война веднага щомъ ние започнемъ да прѣговаряме за единъ сепаративенъ миръ. Въ лицето на тия прѣдсказания направихме нашата първа крачка къмъ единъ общъ демократиченъ миръ. Декрета бѣше приетъ на 26 Октомври, когато Керенски и Красновъ бѣха прѣдъ входа на Петроградъ. На 7 Ноември ние отправихме по безжицния телеграфъ до нашитѣ съюзници и неприятели една покана за сключването на единъ общъ миръ. Въ отговоръ съюзнитѣ правителства отправиха чрѣзъ своитѣ военни аташета, до генералъ Духонинъ, тогава главнокомандующъ, една комуникация, съ която се заявяваше, че по-нататъшнитѣ постжпки за сепаративни прѣговори ще доведатъ до найсериозни усложнения. На този протестъ ние отговорихме на 11 Ноември съ единъ апелъ къмъ всички работници, войници и селени. Въ този апелъ ние заявявахме, че подъ никакви обстоятелства ние нѣма да позволимъ щото нашата армия да пролива кръвьта си подъ натиска на чуждестранната буржоазия. Ние отхвърлихме заплашванията на западнитѣ империалисти и взехме върху си отговорностьта за нашата мирна политика прѣдъ интернационалната работническа класа. На първо мѣсто, ние публику-

вахме ,съгласно нашитѣ обѣщания направени като принципаленъ въпросъ, тайнитѣ договори и заявихме, че ние ще изоставимъ всичко въ тѣзи договори, което бѣ противъ интереса на народнитѣ маси въ всички страни. Капиталистическитѣ правителства се опитаха да употрѣбятъ нашитѣ разкрития едни противъ други, но народнитѣ маси разбраха това и ни признаха. Нито една социал-патриотическа публикация, до колкото знаемъ, не посмѣя да протестира за дѣто методитѣ на дипломацията бѣха коренно промѣнени отъ едно работническо и селско првителство; тѣ не смѣеха да протестиратъ противъ насъ за дѣто ние изобличавахме безчестното, коварно и прѣдателско шиканиране на старата дипломация. Ние поставихме на нашата дипломация задачата да освѣтли народнитѣ маси, да отвори тѣхнитѣ очи прѣдъ дѣйствителното значение на политиката на тѣхнитѣ правителства, за да ги обединимъ въ една обща ненависть къмъ буржоазния капиталистически строй. Германската буржоазна преса ни обвиняваше, че сме "протакали" прѣговоритѣ; но всички народи грижливо слѣдѣха дискусиитѣ въ Брѣстъ-Литовскъ, и по този начинъ ние допринесохме, прѣзъ врѣмето на двата мѣсеци и половина мирни прѣговори, една услуга за каузата на миръть, която бѣ призната даже отъ по-честнитѣ наши врагове. Въпросътъ за миръ отъ началото бѣ поставенъ прѣдъ свѣтътъ въ такава форма, която не позволяваше щото той да бѫде отхвърленъ отъ машинациитѣ задъ кулиситѣ. На 22 Ноември бѣ подписано примирие за прѣустановяването на военнитѣ дѣйствия по цѣлия фронтъ отъ Балтийско до Черно Море. Още вед-

нажъ ние поканихме нашитѣ съюзници да ни придружатъ и водятъ заедно съ насъ мировитѣ прѣговори. Нѣмаше никакъвъ отговоръ, макаръ че този пѫть съюзницитѣ не се опитваха да ни плашатъ. Мировитѣ прѣговори почнаха на 9 Декември, единъ мѣсецъ и половина слѣдъ приемането на декрета за миръ. Обвиненията на подкупническата и социалпрѣдателска преса, че ние не сме били направили никакъвъ опитъ да се съгласимъ съ нашитѣ съюзници върху една обща политика, бѣха, слѣдователно, фалшиви. Въ единъ мѣсецъ и половина ние държахме нашитѣ съюзници увѣдомени за всѣка една стѫпка, която ние правѣхме и постоянно ги канѣхме да присѫтствуватъ на мировитѣ прѣговори. Нашата съвѣсть е чиста прѣдъ народитѣ отъ Франция, Италия и Англия. Ние направихме всичко по силитѣ си да призовемъ всички воюващи на едни общи мирови прѣговори. Ако ние бѣхме принудени да започнемъ сеперативни мирови прѣговори, това не бѣ наша грѣшка, но грѣшката на западнитѣ империалисти и тия на рускитѣ партии, които продължаваха да прѣдсказватъ приближаващето се пропадане на работническото и селско правителство въ Русия, и които убѣждаваха нашитѣ съюзници да не обръщатъ внимание на нашата инциатива за миръ. Но тъй или инакъ, на 9 Декември мировитѣ прѣговори бѣха почнати. Нашата делегация направи едно изложение на принципитѣ, които показваха базиса за единъ общъ демократиченъ миръ, въ точнитѣ изрази на декрета отъ 26 Октомври. Противната страна искаше щото засѣданията да бѫдатъ прѣкѫснати и повторното отваряне на засѣданията бѣ,

по-послѣ, по настояването на Кюлманъ повторно забавяни. Ясно бѣ че делегацията на тевтонскитѣ съюзници изпитваше не малка трудность въ формулирането на своя отговоръ къмъ нашата делегация. На 25 Декемврi бѣ даденъ отговоръ. Дипломатитѣ на тевтонскитѣ съюзници изказваха съгласие съ нашата демократическа формула за миръ безъ анексии и обещетения, възъ основа себе-опредѣлението на народитѣ. Ние виждахме ясно, че това бѣ само претенция ;но ние не се надѣвахме че тѣ ще се опитатъ да претендиратъ; защото, както единъ француски писатель бѣ казалъ, лицемѣрието е данъкътъ, който порока плаща на добродѣтельта. Фактътъ че германскитѣ империалисти намѣриха за нуждно да направятъ тази отплата на принципитѣ на демокрацията, бѣ доказаелство за насъ, че положението на работницитѣ въ Германия бѣ доста сериозно. Но ако ние, изобщо казано, нѣмахме никаква илюзия за любовьта къмъ демокрацията на геспода Кюлманъ и Цернинъ — ние знаехме доста добрѣ естеството на германската и австро-унгарската управляюща класа — при все това, трѣбва да се допустне, че ние нѣмахме ни най-малката прѣдстава за бездната, която раздѣляше дѣйствителнитѣ намѣрения на германскитѣ империалисти отъ принципитѣ, които бѣха поставени на 25 Дек. отъ г. фонъ Кюлманъ като подигравка на Руската Революция, една бездна, която бѣ разкрита толкова впечатлително слѣдъ нѣколко дни. Такава дързость ние никога не очаквахме.

Отговорътъ на Кюлманъ направи едно силно впечатление върху работническата класа въ Русия. Той бѣ разтълкуванъ като резултатъ отъ страхътъ

почувствуванъ отъ управляющитѣ класи въ централнитѣ империи вслѣдствие незадоволството на работническитѣ маси въ Германия. На 28 Декемврий въ Петроградъ стана една обща демонстрация на работници и войници за единъ демократиченъ миръ. На другия день нашата делегация се върна отъ Брѣстъ-Литовскъ и донесе ония разбойнически искания, които г-нъ фонъ Кюлманъ ни прѣдстави като едно тълкуване на неговата "демократическа" формула.

На пръвъ погледъ може да изглежда непонятно защо германската дипломация е трѣбвало да прѣдстави своята демократическа формула, ако тя е възнамѣрявала слѣдъ два или три дена да разкрие своя вълчи апетитъ. Какво бѣ това, което германската дипломация се надѣваше да извърши? Самитѣ теоритически дискусии около демократическата формула, дължейки се главно на инициативата на самия Кюлманъ, не бѣха безъ опасность. Че дипломацията на централнитѣ империи не можеше да събере много лаври по този начинъ, трѣбваше да бѫде ясно, прѣди всичко, на смата дипломация. Но тайната на поведението на дипломацията на Кюлманъ се състоеше въ това, че този господинъ бѣ искрено убѣденъ въ нашата готовность да играемъ една двойна игра съ него. Неговия начинъ на разсѫждение бѣше приблизително както слѣдва: Русия се нуждае отъ миръ. Болшевикитѣ вземаха силата слѣдствие тѣхната борба за миръ. Болшевикитѣ желаятъ да задържатъ властьта, а това е възможно само при условие ако мирътъ се подпише. Вѣрно е, че тѣ се придържатъ въ една опрѣдѣлена демократична

програма на миръ, но защо сѫществуватъ дипломати ако не за да правятъ черното да изглежда бѣло? Ние, германцитѣ, ще улеснимъ Болшевикитѣ като прикриемъ нашето грабежничество съ помощьта на демократически формули. Болшевикската дипломация ще има доста разсѫдъкъ да не рови за политическата сѫщность на въпроса, или по-право, да не излага прѣдъ цѣлия свѣтъ прѣлъстителната формула. Съ други думи, Кюлманъ разчиташе на едно мълчаливо съглашение съ насъ. Той ще ни възвърне нашитѣ хубави формули, а ние ще му дадемъ възможность да вземе провинции и народъ безъ протестъ. Прѣдъ очитѣ на германскитѣ работници анексирането чрѣзъ сила така ще получи удобрѣнието на Руската Революция. Когато прѣзъ врѣме на дискусиитѣ ние показахме, че за насъ това не бѣ въпросъ на праздни думи или прикриване на едно съзаклятие сключено задъ сцената, но въпросъ на принципи за интернационалния животъ на народитѣ, Кюлманъ взема това за едно волно и хитро скѫсване на мълчаливото съгласие. Той не отстѫпваше по никакъвъ начинъ отъ позицията, която бѣ взелъ въ формулитѣ на 25 Декември. Разчитайки на своята лукава, бюрократическа логика, той се опита прѣдъ цѣлия свѣтъ да покаже, че бѣлото въ никое отношение не се различава отъ черното и, че това бѣ само нашата упоритость, която ни караше да настояваме че има такава разлика. Графъ Цернинъ — прѣдставителя на Австро-Унгария, игра една роля въ тия прѣговори, която никой не би считалъ въодушевителна или задоволителна. Той бѣ единъ нело-вѫкъ помощникъ, и подъ инструкциитѣ на Кюлманъ,

взема върху себе си длъжностьта въ всички критически моменти да произнася най-крайнитѣ и най-циничнитѣ заявления. Генералъ Хофманъ донесе една охладнителна нота въ прѣговоритѣ. Показвайки не твърдѣ голѣма симпатия къмъ дипломатическитѣ тълкувания на Кюлманъ, генералътъ нѣколко пѫти тури своя войнишки бутушъ на масата, около която единъ сплетенъ юридически дебатъ се водѣше. Ние, отъ наша страна, не се съмнѣвахме ни за моментъ, че тъкмо този бутушъ на генералъ Хофманъ бѣ единствения елементъ отъ сериозна дѣйствителность въ тия прѣговори. Важния козъ въ ръцѣтѣ на г-нъ Кюлманъ бѣше присѫтствието на делегацията отъ Киевската Рада. За Украйнската срѣдна класа, която бѣ заграбила властьта, най-важния факторъ изглеждаше да бѫде "признаването" на тѣхното правителство отъ капиталистическитѣ правителства въ Европа. Най-първо Радата се постави на разположението на съюзницитѣ и получи отъ тѣхъ малко пари за харчъ, и веднага слѣдъ това изпрати своитѣ прѣдставители въ Брѣстъ-Литовскъ за да направятъ нѣкакъвъ пазарлъкъ задъ гърба на руския народъ съ правителството на Австро-Унгария за признаването на законното раждане на тѣхното правителство. Тѣ едва бѣха направили тази първа крачка по пѫтя на "международното" сѫществуване, и Киевската дипломация разкри сѫщото тѣсногърдие и низко морално състояние, които всѣкога бѣха характеристични на дребнитѣ политикания отъ Балканския Полуостровъ. Господа Кюлманъ и Цернинъ сигурно нѣмаха никаква илюзия относително стабилностьта на новитѣ участници въ прѣговоритѣ. Но

тѣ мислѣха, и което бѣше вѣрно, че присѫтствието на Киевската делегация усложняваше играта, но не безъ прѣимущества за самитѣ тѣхъ.

Въ своето първо появяване въ Брѣстъ-Литовскъ, Киевската делегация характеризираше Украйна като една съставна часть отъ Руската Федеративна Република, която бѣ на пѫть да се сформирува. Това видимо затрудняваше дипломатитѣ отъ централнитѣ империи, които считаха за тѣхенъ дългъ да прѣвърнатъ руската република въ единъ новъ Балкански Полуостровъ. Въ второто свое появяване делегатитѣ отъ Радата заявиха, подъ диктовката на Унгарската дипломация, че Украйна се отказва да се присъедини къмъ Руската Федеративна Република и ще бѫде една напълно независима република. За да дамъ на четеца една по-добра прѣдстава за положението, което по такъвъ начинъ се създаде за съвѣтското правителство въ послѣдния моментъ на прѣговоритѣ, азъ мисля че е най-добрѣ да възпроизведа тукъ, въ нейнитѣ основни части, рѣчьта държана отъ автора на тѣзи редове, комисарь на външнитѣ работи, въ засѣданието на Централния Изпълнителенъ Комитетъ, на 14 Февруари, 1918 година.

РѢЧЬ НА НАРОДНИЯТЪ КОМИСАРЬ НА ВЪНШНИТѢ РАБОТИ

ДРУГАРИ:

На съвѣтска Русия се падна задачата не само да построи новото, но така сѫщо и да повтори старото до извѣстна степень, или, по-право, до една твърдѣ голѣма степень — да изплати всички смѣтки по войната, която трая три години и половина.

Войната постави економическата сила на воюващитѣ на едно строго изпитание. Сѫдбата на Русия, една бѣдна, назадничева страна, въ една продължителна война бѣ неопрѣдѣлена. Въ ужасното стълкновение на военнитѣ машинации, рѣшающия факторъ слѣдъ като всичко е казано и направено, е способностьта на страната да пригоди своитѣ индустрии къмъ военнитѣ нужди, да ги прѣустрои въ едно нй-късо врѣме и да произвежда въ постоянно увеличаващи се количества разрушителни орѫдия, които се поглъщатъ въ такъвъ единъ огроменъ размѣръ отъ това клане на народитѣ. Почти всѣка страна, включая и най-назадничавата, имаше могѫщи орѫжия на разрушението въ началото на тази война, тъй като тя ги добиваше отъ чуждитѣ страни. Това което всички назадничави страни направиха, направи и Русия .Но войната бързо изхабява мъртвиятъ капиталъ, изисквайки щото той постоянно да бѫде попълванъ. Военната сила на всѣка една отдѣлна страна, въвлечена въ водовъртежа на всесвѣтската касапница, бѣше, въ сѫщность, мѣрена по нейната способность да произвежда самостоятелно и прѣзъ врѣме на самата война своитѣ топове, шрапнели и други разрушителни орѫжия.

Ако войната бѣ рѣшила проблемата за уравновѣсяване на силитѣ въ едно късо врѣме, Русия би била, разбира се, въ числото на побѣдителитѣ. Но войната се протака за дълго врѣме, и това не е по една случайность. Самиятъ фактъ, че интернационалната политика бѣ, за послѣднитѣ петдесеть години, сведена до изграждането на така нарѣченото европейско "равновѣсие на силитѣ", т. е., до едно

положение, при което враждебнитѣ сили приблизително се уравновѣсяватъ една друга, самиятъ този фактъ трѣбваше, щомъ се имаше прѣдъ видъ силата и богатството на настоящитѣ буржоазни нации — да направи тази война отъ единъ крайно продължителенъ характеръ. Това значеше, прѣди всичко, изтощаването на по-слабитѣ и економически по-неразвититѣ страни.

Най-мощната въ милитаристическа смисъль на думата се указа да бѫде Германия, поради силата на индустриитѣ и тѣхната модерна и рационална конструкция съставена съ старата конструкция на германската държава. Франция, съ своя неразвитъ капитализмъ, се указа да бѫде съвсѣмъ назадъ отъ Германия, и даже такава една могѫща колониална сила, каквато е Велико-Британия, благодарение на консервативния и технически характеръ на английскитѣ индустрии, се указа да бѫде по-слаба отколкото Германия. Когато историята постави прѣдъ Руската Революция въпросътъ за мировитѣ прѣговори, ние не се съмнѣвахме че въ тѣзи прѣговори, и до тогава, до като рѣшителната сила на революционния пролетариатъ отъ цѣлия свѣтъ не се е още намѣсила, ние ще бѫдемъ принудени да посрѣщнемъ смѣткитѣ отъ тригодишната война. Нѣмаше съмнѣние въ насъ, че въ лицето на германския империализмъ ние имахме работа съ единъ противникъ, който бѣ пропитъ отъ съзнанието на своята грамадна сила, която бѣ отличително разкрита прѣзъ настоящата война.

Всички аргументи на буржоазнитѣ клики, че ние можемъ да бѫдемъ несравнено по-силни ако

ние бѣхме водили тѣзи прѣговори заедно съ нашитѣ съюзници, сѫ абсолютно безъ всѣкакво основание. За да можехме, въ едно неопрѣдѣлено бѫдаще, да водимъ прѣговори заедно съ нашитѣ съюзници, ние ще трѣбваше, прѣди всичко, да продължимъ войната заедно съ тѣхъ. И ако нашата страна бѣ отслабнала и изтощена, то продължението на войната, щомъ не се донесе нейното завършване, още повече би я разслабило и изтощило. Ние ще трѣбваше да уредимъ въпроса при още по-неблагоприятни за насъ условия. Въ случай даже, че комбинацията която Русия, благодарение на интригитѣ на царизма и буржоазията, бѣ часть — комбинацията на чело съ Велико-Британия — въ случай даже, че тази комбинация излѣзѣше отъ войната напълно побѣдителка — нека за моментъ допустнемъ възможностьта на такъвъ единъ невѣроятенъ изходъ — даже въ този случай, другари, това не значи, че нашата страна ще излѣзе побѣдителка. Защото въ по-нататъшното протакане на тази продължителна война, Русия би станала още по-изтощена и ограбена, отколкото сега. Господаритѣ на тази комбаниция — Англия и Америка, които биха концентрирали въ тѣхни рѫцѣ плодоветѣ отъ тази побѣда, биха употрѣбили спрѣмо насъ сѫщитѣ методи, които бѣха употрѣбени отъ Германия прѣзъ мировитѣ прѣговори. Би било глупаво и дѣтинско да се оцѣнява политиката на империалистическитѣ страни отъ гледна точка на нѣкакви съображения други, освѣнъ тия на голи интереси и материална сила. Слѣдователно, ако ние, като една нация, сме отслабнали прѣдъ империализма на свѣта, ние сме отслабнали не защото сме

се откачили отъ огнения кржгъ на войната, слѣдъ като сме се освободили отъ оковитѣ на интернационалнитѣ милитаристически задължения: Не! Ние сме отслабнали отъ самата тази политика на царизма и буржоазнитѣ класи, противъ която ние, като революционна партия, всѣкога сме се борили прѣди тази война и прѣзъ тази война.

Вие си припомняте, другари, подъ какви условия нашата делегация отиде послѣдниятъ пжть въ Брѣстъ-Литовскъ, веднага слѣдъ една отъ сесиитѣ на Третия Все-Русийски Конгресъ на Съвѣтитѣ. На тази сесия ние рапортирахме по положението на прѣговоритѣ и исканията на нашитѣ опоненти. Тѣзи искания, ако вие си припомняте, бѣха дѣйствително нищо повече отъ маскирани или, по-право, полумаскирани завоевателни аспирации за смѣтка на Литвания, Курландия, часть отъ Ливония, острова Мунъ-Саундъ, така сжщо и едно полу-маскирано желание за наказателно военно обещетение, което ние тогава смѣтахме да възлѣзе на шесть, осемь или даже десеть милиарди рубли. Прѣзъ врѣме на прѣкжсването на сесиитѣ, което продължи около десеть дни, едно значително смущение стана въ Австро-Унгария; стачки отъ маси работници избухна, и тѣзи стачки бѣха първото признание на нашитѣ методи на водене мировитѣ прѣговори, което ние срѣщнахме отъ пролетариата на централнитѣ империи, въпрѣки завоевателнитѣ желания на германския империализмъ. Ние не обѣщахме никакви чудеса, но ние казахме ,че пжтьтъ по който ние отиваме, бѣ единствения пжть, който оставаше на революционната демокрация, за осигуряване възможностьта за

нейното по-нататъшно развитие.

Има причина за оплакване че пролетариата отъ другитѣ страни, а особенно въ централнитѣ империи, много бавно се движи къмъ пѫтя на откритата революционна борба, да, трѣбва да признаемъ, че ходъгъ на новото развитие е много бавенъ, но, при все това, може да се забѣлѣжи едно движение въ Австро-Унгария, което обхвана цѣлата държава, и което бѣ едно прѣко ехо на Брѣстъ-Литовскитѣ прѣговори.

Тръгвайки за Брѣстъ-Литовскъ, това бѣ нашето общо мнение, че нѣмаше почва да се вѣрва, какво че тъкмо тази вълнà ще помете Австро-Германския милитаризмъ. Ако ние бѣхме убѣдени че това може да се очаква, ние на драго сърдце бихме дали обѣщанието, което нѣколко личности искаха отъ насъ, а именно, че подъ никакви условия да не подписваме миръ съ Германия. Азъ казахъ по това врѣме, че ние не можемъ да правимъ такива обѣщания, защото отъ това би произлѣзло, че ние вземаме върху си задължението да побѣдимъ германския империализмъ. Тайната за постигането на такава побѣда не бѣ въ наше притежание. И тъй като ние неискахме да поемемъ задължението да промѣнимъ равновѣсието на свѣтскитѣ сили така набърже, ние откровено и открито заявявахме, че една революционна сила може, при извѣстни условия, да бѫде принудена да се съгласи съ единъ завоевателенъ миръ. Една революционна сила се лишава отъ своитѣ възвишени принципи само въ случай че тя се опита да скрие прѣдъ своя народъ разбойническия характеръ на мирътъ, но по никакъвъ начинъ щомъ

ходътъ на борбата я задължава да приеме такъвъ единъ миръ.

Въ сжщото това врѣме ние забѣлѣзахме, че ние заминавахме да продължимъ прѣговоритѣ при условия, които видимо се подобряваха за насъ и ставаха по-лоши за нашитѣ неприятели. Ние наблюдавахме движението въ Австро-Унгария, а имаше признаци които показваха (на това се основаваха за изявленията направени отъ прѣдставители на германската Социал-Демокрация въ Райхстага), че Германия бѣ въ надвечерието на такова едно движение. Ние отидохме съ тази надежда. Прѣзъ първия день отъ тази визита до Брѣстъ-Литовскъ безжицния телеграфъ ни донесе отъ Вилна първитѣ новини, че въ Берлинъ се развило едно грамадно стачно движение, това движение, както и това въ Австро-Унгария, бѣ прѣко свързано съ ходътъ на прѣговоритѣ въ Брѣстъ-Литовскъ. Обаче, както често се случва, слѣдствие диалектиката на класовата борба, тъкмо този отличителенъ зачатъкъ отъ пролетарско възстание, което надминаваше всѣко друго, което Германия бѣ до тогава видѣла, бѣ на пжть да подтикне имотнитѣ класи къмъ едно по-близко обединение и къмъ една по-голѣма враждебность спрѣмо пролетариата. Германскитѣ управляющи класи сж пропити съ единъ достатъчно силенъ инстинктъ на самосъхранение за да разбератъ, че концесии въ такова едно трудно положение, въ каквото тѣ се намираха, подъ натиска на тѣхнитѣ собствени народи — каквито и малки концесии — биха означавали капитулация прѣдъ идеята за революция. Ето защо, слѣдъ първия моментъ на затруднение и паника, врѣмето, когато

Кюлманъ мишлено протакаше прѣговоритѣ чрѣзъ дребни и формални въпроси, бѣ прѣминалъ — щомъ се разправиха съ стачкитѣ, щомъ той видѣ, че сега за сега никаква прѣдстояща опасность не заплашваше неговитѣ господари, той пакъ промѣни фронта и прие единъ тонъ на безгранично себеупование и смѣлость.

Нашитѣ прѣговори бѣха усложнени отъ присѫтствието на Киевската Рада. Ние и послѣдния пѫть споменахме за това. Делегацията отъ Киевската Рада се появи въ това врѣме, когато радата прѣдставляваше една силна организация въ Украйна и когато изходътъ отъ войната не бѣ още прѣдопрѣдѣленъ. Тъкмо по това врѣме ние направихме на Радата едно официално прѣдложение да свърже единъ окончателенъ договоръ съ насъ, като едно отъ условията на този договоръ да бѫде слѣдующето искане: Радата да обяви Калединъ и Корниловъ като контрареволюционери и да не ни прави никакво прѣпятствие да воюваме противъ тия два лидери. Делегацията отъ Киевската Рада се появи тъкмо когато ние се надѣвахме да постигнемъ едно споразумѣние съ нея по тѣзи въпроси. Ние заявихме, че щомъ като Украйнския народъ признава Радата, ние считаме нейното независимо участие въ прѣговоритѣ позволимо. Но съ по-нататъшното развитие на събитията въ руската територия и въ Украйна, и колкото повече антагонизма между украйнскитѣ маси и Радата се увеличаваше, толкова по-голѣма ставаше готовностьта на Радата да свърже какъвъ да е договоръ съ правителствата на централнитѣ империи, и, ако е нуждно, да вовлече германския империализмъ въ вѫтрѣш-

нитѣ работи на Руската Република, за да подържа Радата противъ Руската Революция.

На 9-ти Февруари, (новъ стилъ), ние се научихме, че мировитѣ прѣговори водени задъ нашия гърбъ между Радата и централнитѣ сили, били подписани. 9-ти Февруари се случи да бѫде рожденния день на Леополдъ Баварски, и, споредъ обичаятъ въ монархическитѣ страни, триумфалния исторически актъ бѣ нагласенъ — съ или безъ съгласието на Киевската Рада за този празниченъ день. Генералъ Хофманъ заповѣда една салютна стрѣлба въ честь на Леополдъ Баварски, като прѣдварително бѣ взелъ позволение да направи това отъ Киевската делегация, тъй като споредъ мировия договоръ Брѣстъ-Литовскъ бѣ отстѫпенъ на Украйна.

Събитията бѣха взели такъвъ обратъ, обаче, когато генералъ Хофманъ взимаше позволение за единъ воененъ салютъ, Киевската Рада ѝ оставаше много малко територия извънъ Брѣстъ-Литовскъ. По силата на телеграмитѣ, които бѣхме получили отъ Петроградъ, ние официално съобщихме на делегацията отъ централнитѣ сили, че Киевската Рада вече не сѫществува, едно обстоятелство, което сигуръ имаше нѣкакво влияние върху ходътъ на прѣговоритѣ. Ние прѣдложихме на Графъ Цернинъ щото неговитѣ прѣдставители да придружатъ нашитѣ офицери за да установятъ дали Киевската Рада сѫществуваше или не. Цернинъ изглеждаше готовъ да приеме това прѣдложение, но когато ние го запитахме дали това значи, че направения договоръ съ Киевската делегация не ще бѫде подписанъ прѣди завръщането на неговата мисия, той се колебаеше и

обѣща да пита Кюлманъ за това. Слѣдъ като бѣ изпиталъ, той ни изпрати единъ отрицателенъ отговоръ.

Това бѣ на 8 Февруари. На 9-ти тѣ трѣбваше да подпишатъ договорътъ. Това не можеше да се отлага, не само по причина на Леополдовия рожденъ день, но и поради една по-важна причина, която Кюлманъ безсъмнѣно бѣ обяснилъ на Цернинъ: "Ако ние изпратимъ наши прѣдставители въ Украйна тъкмо сега, тѣ, може би, дѣйствително да се обединятъ, че Радата не сѫществува; и тогава ние ще трѣбва да се срѣщнемъ съ една само Все-русийска делегация, която би разрушила нашитѣ надежди въ прѣговоритѣ"........ Отъ Австро-Унгарската делегация ние бѣхме посъвѣтвани да оставимъ принципитѣ на страна, а да поставимъ въпроса на единъ по-практиченъ планъ. Тогава германската делегация би била разположена къмъ концесии...... Немислимо бѣ щото германцитѣ да се рѣшатъ да продължатъ войната заради, да кажемъ, Мунъ Айландъ, ако вие поставите това искане въ конкретна форма.

Ние отговорихме че ние сме готови да говоримъ за такива концесии, каквито тѣхнитѣ германски колеги биха направили. "До сега ние се борихме за себеопрѣдѣлението на литуанци, поляци, ливонианци, естонианци и други народи; и по всички тѣзи въпроси вие ни отговаряхте че е вънъ отъ въпроса. Сега да видимъ какви сѫ вашитѣ планове относително самоопрѣдѣлението на единъ другъ народъ — руския; какви намѣрения и планове отъ военно стратегическо естество се криятъ задъ вашето заграбване на Мунъ Айландъ. Тъй като тия острови, като съставна часть отъ независимата Естонска Ре-

публика, или като притежание на Федеративната Руска Република биха имали само едно военно отбранително значение, когато въ ржцѣтѣ на Германия тѣ биха възприели едно нападателно значение, застрашавайки най-жизненитѣ центрове на нашата страна, а особено Петроградъ."

Но, разбира се, Хофманъ не искаше да прави никакви концесии. Тогава часътъ за вземане на едно рѣшение бѣ дошелъ. Ние неможехме да обявимъ война, защото ние бѣхме много слаби. Армията бѣ изгубила всички свои вжтрѣшни връзки. За да спасимъ нашата страна и да прѣодолѣемъ тази дезорганизация, повелително бѣ да се установи вжтрѣшната връзка на работнитѣ маси. Тази психологическа връзка може да бжде създадена само посрѣдствомъ градивната работа въ фабриката, полето и работилницата. Ние трѣбваше да възвърнемъ работнитѣ маси, които бѣха подложени на голѣми и усилени страдания — които бѣха изпитали катастрофи въ войната — въ полето и фабрикитѣ, кждѣто ще дойдатъ на себе си пакъ, завзематъ своето мѣсто въ работния свѣтъ и изградятъ вжтрѣшната дисциплина. Това бѣ единствения начинъ за спасяване на страната, която сега изкупуваше грѣховетѣ на царизма и буржоазията. Ние трѣбваше да излѣземъ вънъ отъ войната и да извадимъ армията отъ касапницата. При все това, ние хвърлихме това въ лицето на германския империализмъ: мирътъ който вие насила ни карате да погълнемъ е миръ на завоевание и грабежъ. Ние не моженмъ да ви позволимъ, г-да дипломати, да кажите на германскитѣ работници: "Вие охарактеризирвате нашитѣ искания като скж-

пернически, като завоевателни. Но вижте, подъ самитѣ тѣзи искания ние ви носимъ подписътъ на Руската Революция.” Да, ние сме слаби, ние не можемъ да се биемъ по настоящемъ. Но ние имаме достатъчно революционенъ куражъ да кажемъ, че ние доброволно не ще подпишемъ договорътъ, който вие пищите съ сабята по тѣлото на живи народи. Ние отказахме да прикрѣпимъ нашитѣ подписи. Азъ вѣрвамъ че ние дѣйствувахме както се слѣдваше, другари.

Азъ не искамъ да кажа, приятели, че едно германско настѫпление върху Русия е извънъ въпроса. Би било много неразсѫдливо да се подържа такова твърдение прѣдъ видъ голѣмата сила на германската империалистическа партия. Но азъ вѣрвамъ, че становището върху което ние застанахме по този въпросъ, твърдѣ много затруднява настѫплението на германския империализмъ противъ насъ. Какво би се случило ако той настѫпи? По това само едно нѣщо може да се каже: Ако е възможно въ нашата страна, една страна напълно изтощена и въ едно отчаяно положение, да се подигне духътъ на по-революционнитѣ и енергични елементи; ако една борба за защита на революцията и териториитѣ обгърнати отъ нея е още възможна, тогава това ще се случи само като резултатъ отъ нашето напущане на войната и отказване да подпишемъ мировия договоръ.

ВТОРАТА ВОЙНА И ПОДПИСВАНЕТО НА МИРА

Прѣзъ първитѣ нѣколко дни слѣдъ скѫсването на прѣговоритѣ германското правителство се колебаеше, незнаейки по кой пѫть да тръгне. Полити-

канитѣ и дипломатитѣ очевидно помислиха, че принципалната цѣль бѣ постигната и че нѣмаше причина да се очакватъ нашитѣ подписи. Военнитѣ бѣха готови да прѣминатъ границитѣ очертани отъ германското правителство въ Брѣстъ-Литовскъ. Професоръ Криге, съвѣтника на германската делегация, казалъ на единъ членъ отъ нашата делегация, че едно германско нахлуване въ Русия при сѫществующитѣ условия бѣше вънъ отъ всѣкакво съмнѣние. Каунтъ Мирбахъ, тогава на чело на германската мисия въ Петроградъ, отиде въ Берлинъ съ увѣрението, че едно задоволително съгласие относително размѣната на плѣнницитѣ е постигнато. Но всичко това ни най-малко не спрѣ генералъ Хофманъ да заяви, на петия день отъ скѫсването на Брѣстъ-Литовскитѣ прѣговори, че примирието било изтекло, като не смѣта седмодневния прѣдварителенъ периодъ отъ послѣдната сесия на Брѣстъ-Литовскъ. Неумѣстно бѣ тукъ да се впустнемъ въ подробности по моралното възмущение причинено отъ това безчестие. То отговаря напълно на общото положение на дипломатическия и воененъ моралъ на управляющитѣ класи.

Новото германско нахлуване се указа фатално за Русия. Вмѣсто едноседмично прѣдизвѣстие, както се бѣхме съгласили, ние получихме само два дена. Това обстоятелство усили паниката въ армията, която бѣше вече въ едно състояние на хроническо разлагане. Съпротивление бѣ почти немислимо. Войницитѣ не можеха да вѣрватъ, че германцитѣ биха настѫпили слѣдъ като дигнахме военното положение. Паническото отстѫпление парализира волята даже на такива отдѣлни отряди, които бѣха готови да на-

правятъ извѣстна съпротива. Въ работническитѣ квартали на Петроградъ и Москва, възмущението противъ подлото и дѣйствително разбойническо нахлуване на германцитѣ достигна една висота на голѣма интензивность. Въ тѣзи тревожни дни и нощи, работницитѣ бѣха готови да се запишатъ въ армията съ десятки хиляди. Но работата съ организирането куцаше назадъ. Отдѣлни твърдоглави отряди, пълни съ ентусиазмъ, се убѣдиха въ тѣхната нестабилность при първото тѣхно стълкновение съ германскитѣ редовни войски. Това още повече понижи духътъ на страната. Старата армия отдавна бѣ безнадеждно разбита и разпилѣна на парчета, които задръстваха всички пѫтища. Новата армия, вслѣдствие ужасната дезорганизация на индустриитѣ и общото изтощение на страната, се съставяше много бавно. Разстонието бѣ единствената сериозна прѣчка по пѫтя на германското нахлуване.

Главното внимание на Австро-Унгария бѣ насочено къмъ Украйна. Радата, чрѣзъ своята делегация, бѣ апелирала къмъ правителствата на централнитѣ империи за непосрѣдствена военна помощь противъ съвѣтитѣ, които бѣха по това врѣме напълно побѣдили украйнцитѣ. Така дребно-буржоазната демокрация въ Украйна, въ своята борба противъ работническата класа и оголѣлитѣ селени, доброволно отвори вратитѣ на чуждестранното нахлуване.

Въ това врѣме правителството на Свинхувудъ искаше помощьта на германскитѣ щикове противъ Финския пролетариатъ. Германскиятъ милитаризмъ, открито и прѣдъ цѣлия свѣтъ, взе ролята на джелатинъ на пролетарската и селска революция въ Русия.

Въ редоветѣ на нашата партия горещи дебати се водиха около въпроса дали ние ще трѣбва, при тия обстоятелства, да се приклонимъ прѣдъ германския ултиматумъ и подпишемъ единъ новъ договоръ, който — и въ това никой не се съмнѣва — би включилъ условия несравнено по-тежки отколкото извѣстнитѣ въ Брѣстъ-Литовскъ. Прѣдставителитѣ на едното мнение подържаха, че тъкмо сега, при германското намѣсване въ вжтрѣшната война на Руската Република, бѣ невъзможно да се установи миръ за една часть отъ Русия и останемъ пасивни, когато на Югъ и на Сѣверъ германскитѣ войски ще възстановятъ режима на буржоазната диктатура. Другото мнение, подържано главно отъ Ленинъ бѣ, че всѣко отлагане, даже и най-краткото, би много помогнало за вжтрѣшкото стабилизиране и умножаване на рускитѣ сили на съпротива. Слѣдъ като цѣлата страна и цѣлия свѣтъ разбраха нашето абсолютно безсилие противъ чуждото нахлуване по това врѣме, сключването на мирътъ навсѣкждѣ ще бжде разбрано като единъ актъ, наложенъ ни по силата на жестокия законъ на несъразмѣрностьта на силитѣ. Дѣтинщина би било да се аргументира отъ гледна точка на отвлечената революционна етика. Въпросътъ е не да се умре съ честь, но да се извоюва окончателна побѣда. Руската революция иска да живѣе, трѣбва да живѣе, и трѣбва съ всички срѣдства на нейно разположение да избѣгне воденето на една неравна борба за да спечели врѣме, съ надежда че западното революционно движение ще ѝ дойде на помощь.

Германскиятъ империализмъ е още заетъ въ ед-

на жестока завоевателна борба съ английския и американския империализмъ. Само по причина на това сключване на миръ между Русия и Германия е възможно. Ние трѣбва напълно да се възползуваме отъ това положение. Благосъстоянието на революцията е най-висшия законъ. Ние трѣбва да приемемъ миръть, който ние не сме въ състояние да отхвърлимъ. Ние трѣбва да се сдобиемъ съ малко отдихъ, който да бжде използуванъ за интензивна работа вжтрѣ въ страната и, особено за създаването на една армия.

На конференцията на комунистическата партия, както и на 4-ия Конгресъ на Съвѣтитѣ, партизанитѣ на миръть спечелиха. Тѣ бѣха придружени отъ мнозина, които въ Януари считаха невъзможно подписването на Брѣстъ-Литовския миръ. “Тогава”, казваха тѣ, “на нашитѣ подписи английскитѣ и френцузкитѣ работници би гледали като на срамна капитулация безъ опитъ за борба. Даже низкитѣ инсинуации на англо-френскитѣ шовинисти досѣжно тайната свръзка между съвѣтското правителство и германцитѣ, можеха, въ случай че този договоръ бжде подписанъ, да бждатъ повѣрвани въ извѣстни работнически кржгове въ Европа. Но слѣдъ като ние отказахме да подпишемъ миръть, слѣдъ едно ново германско нахлуване, слѣдъ нашия опитъ да отстоимъ на него и слѣдъ като нашата военна слабость би станала болѣзнено очевидна за цѣлия свѣтъ, слѣдъ всичко това никой не смѣе да ни обвинява че сме се прѣдали безъ борба”.

Брѣстъ-Литовскиятъ миръ, въ своето второ уголѣмено издание бѣ подписанъ и утвърденъ.

Въ това врѣме джелатитѣ вършеха своята работа въ Финландия и Украйна, застрашавайки все повече и повече най-жизненитѣ центрове на Велика Русия. Така че, въпроса за сѫществуването на Русия, като независима страна, е отъ сега нататъкъ неразделно свързанъ съ въпроса за Европейската Революция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Когато нашата партия взема управлението, ние знаехме отъ напрѣдъ съ какви мѫчнотии ще има да се справимъ. Економически страната бѣ изтощена до крайность. Революцията унищожи старата административна машина и не можеше още да създаде нѣщо, което да заеме нейното мѣсто. Милиони работници бѣха изкарани отъ тѣхнитѣ спокойни жилища на националния и економически животъ декласифицирани и психологически разстроени отъ тригодишната война. Колосалнитѣ военни индустрии водени на една незгодно приготвена национална почва, бѣха изсмукали всичката жизнена кръвь на народа; и неговата демобилизация бѣ придружена съ голѣми мѫчнотии. Проявления на економическа и политическа анархия се пръсна изъ страната. Рускитѣ селени бѣха съ вѣкове държани подъ една варварска национална дисциплина отъ долу и една желѣзна царска управа отъ горѣ. Економическото развитие подкопаваше първата, революцията бѣ унищожила втората. Психологически революцията значеше пробуждането на едно съзнание на човѣшко достойнство между селенитѣ. Анархистическитѣ манифестации на това пробуждане сѫ само неизбѣж-

нитѣ резултати отъ прѣдшествующето потисничество. Единъ новъ редъ на нѣщата, единъ редъ основанъ върху работническия контролъ на индустриитѣ, може да дойде само чрѣзъ постепенното и вѫтрѣшно унищожение на анархистическитѣ манифестации на революцията.

Отъ друга страна, имотнитѣ класи, макаръ и лишени отъ политическа сила, не ще отстѫпятъ тѣхнитѣ прѣимущества безъ бой. Революцията изтика на първо мѣсто въпроса за частната собственость на земята и орѫдията на производството — това е въпроса отъ жизненъ интересъ за експлоатирующитѣ класи. Политически това значеше безспирна, тайна или открита, цивилна война. Отъ своя страна, цивилната война неизбѣжно подхранва анархистическитѣ тенденции между работническото движение. Съ дезорганизирването на индустриитѣ, финасиалната, транспортната и производствена система, продължителната цивилна борба поставя огромни трудности по пѫтя на конструктивната и организационна работа. При все това, съвѣтското правителство можеше да гледа бѫдащето направо въ лицето съ пълно довѣрие. Само единъ грижливъ описъ на всички доходи на страната, само едно рационално организиране на индустриитѣ — една организация произхождаща отъ единъ общъ планъ; само едно и грижливо разпрѣдѣление на продуктитѣ може да спаси страната. А това е социализмъ. Или пълно възвръщане къмъ колониалното състояние или социалистическо възкресение — това сѫ алтернативитѣ, прѣдъ които нашата страна се намира.

Войната е подкопала почвата на цѣлия капита-

листически свѣтъ. Въ това се състои нашата непобѣдима сила. Империалистическия обржчъ, който ни стѣга наоколо, ще бжде пръснатъ на парчета отъ пролетарската революция. Ние не се съмнѣваме въ това ни за минутка, сжщо така, както прѣзъ десетилѣтията отъ подземна борба, ние не се съмнѣвахме въ неизбѣжностьта отъ падането на царизма.

Да се боримъ за обединяване на нашитѣ сили, да възстановимъ индустриална дисциплина и единъ социалистически режимъ, да увеличимъ производителностьта на труда и да се справимъ съ всички прѣпятствия — това е нашата историческа мисия. Историята работи въ наша полза. Пролетарската революция ще пламне рано или късно въ Европа и въ Америка и ще принесе освобождението не само на Украйна, Полша, Литвания, Курландия и Финландия, но сжщо и на цѣлото страдающе човѣчество.